(గాయత్రీ మంత్ర రహస్య వ్యాఖ్యాన సహిత)

శంకరాద్వైత వ్యాసమాల-3

షోడశ భాగము

Acc. No. 17...

రచయిత:

[redacted]రనేని విష్ణుశంకరరావు

గుడివాడ. (కృష్ణాజిల్లా)

విషయసూచిక

		పేజీ నెం.
	శాంతిపాఠం	
1.	ఆశ్రమము - ఆచరణ	1
2.	సర్వజిత్తు	5
3.	గురు ఆవశ్యకత	8
4.	యమద్వయము	11
5.	గృహస్థుడును తరించవచ్చును	17
6.	మానవజన్మ ప్రాశస్త్యము	21
7.	ఆత్మనస్తు కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి	24
8.	ఈశ్వర సృష్టి - జీవ సృష్టి	28
9.	దేహాత్మ మనోద్రష్టులు	31
10.	క్రోధాత్ భవతి సమ్మోహః	34
11.	దైవప్రశ్నత్రయము	37
12.	సన్మతిచే సద్గతి - దుర్మతిచే దుర్గతి	43
13.	గ్రుడ్డి అనుకరణ	46
14.	అనహంకారము	50
15.	ప్రమాత	53
16.	సాక్షి	55
17.	శాస్త్ర విచారణావశ్యకత	56
18.	చతుర్విధాభావరహితాత్మ	59

		పేజీ నెం
19.	చిదాత్మ - గౌణాత్మ - భిన్నమతములు	62
20.	వ్యావహారిక సత్త - పంచీకరణము	64
21.	లయచింతన	69
22.	అవస్థాత్రయము	72
23.	ఉపలంబము : ఆశ్రయము సుఖమహమస్వాప్సమ్, నకించి దవేదిషమ్	76
24.	ఏకాత్మ ప్రత్యయసారం	80
25.	మిథ్యాచారము	86
26.	గురుపాదుకాపూజ - దాని విశిష్టత	88
27.	పరమార్థదర్శి	91
28.	జ్ఞానాజ్ఞాన ఫలములు	95
29.	గాయత్రీ మంత్రము	98
30.	గురుతత్త్వము - గురుగీత	121
	ప్రాతఃస్మరణీయములు	127

శాంతిపాఠం

ఓం భద్రం కర్ణేభి శ్రుణుయామదేవాః
భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః
స్థిరైరంగైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః
వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః

దేవాః దేవతలారా,. (వయం మేము) కర్ణేభిః=మా చెవులతో, భద్రం=శుభవాక్యములను, శ్రుణుయామ విందుముగాక, అక్షభిః= మా కనులతో, యజత్రాః పూజనీయములైన భద్రం శుభరూపము లను, పశ్యేమ= చూచెదముగాక। స్థిరైః చంచలములుకాని, అంగైః= అవయవములుగల, తనూభిః శరీరముతో, తుష్టువాగ్ంసః= స్తుతించుచు, దేవహితం భగవంతుడిచ్చిన, యత్ ఏ, ఆయుః ఆయువు గలదో, తత్ దానిని, వ్యశేమ పొందుదుముగాక। తా॥ ఓ దేవత లారా। గురు శిష్యులమగు మేము మా చెవులతో నిరంతరము శుభవాక్యములనే విందుముగాక। మా కనులతో పూజనీయములైన శుభరూపములనే చూచెదముగాక। భగవంతుడిచ్చిన ఆయువు ఉన్నంతవరకు చంచలములు కాని అవయవములుగల శరీరములతో మిమ్ములను స్తుతించు, చుందుముగాక।

స్వస్తిన ఇంద్రోవృద్ధశ్రవాః, స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః, స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః, స్వస్తినో బృహస్పతి ర్దధాతు.

ఓం శాంతిః, శాంతిః, శాంతిః।

వృద్ధశ్రవాః పురాణప్రసిద్ధుడైన, ఇంద్రః = ఇంద్రుడు, నః=మాకు, స్వస్తి క్షేమమును, విశ్వవేదాః సర్వజ్ఞుడగు, పూషా= సూర్యుడు, నః=మాకు, స్వస్తి జ్ఞానమును, అరిష్టనేమిః=అరిష్టము

లను బాపు, తార్క్ష్యః=గరుడుడు, నః=మాకు, స్వస్తి=అనర్థరహిత
మును (షేలును) బృహస్పతి = బృహస్పతి, నః = మాకు,
స్వస్తి = ఆత్మవిద్యను, దధాతు = కలుగజేయుదురు గాక.
తా॥ ఇంద్రుడు, సూర్యుడు, గరుడుడు, బృహస్పతి గురు
శిష్యులమగు మాకు సుఖమును, జ్ఞానమును, అనర్థ నివృత్తిని,
ఆత్మవిద్యను అనుగ్రహింతురు గాక। ఆధ్యాత్మిక, ఆధిభౌతిక,
ఆధిదైవిక శాంతి చేకూరును గాక।

ఆశ్రమ ధర్మ - ఆచరణ

మానవ జీవితమును నాలుగాశ్రమములుగా శాస్త్రము చెప్పు చున్నది. అవి బ్రహ్మచర్యాశ్రమము, గృహస్థాశ్రమము, వానప్రస్థాశ్రమము మరియు సన్యాసాశ్రమము. బ్రహ్మచర్యా శ్రమమున సకల విద్యలు గురువులవద్ద నభ్యసించవలెను. గృహస్థాశ్రమములో భార్యా పుత్రాదులతో ధర్మనిష్ఠతో త్యాగ బుద్ధితో జీవితము గడపవలెను. వానప్రస్థాశ్రమములో కుటుంబ భారమంతయు బిడ్డలకు వదలి ఒంటరిగా మనశ్శాంతితో నుండవలెను. సన్యాసాశ్రమములో సర్వము వదలి కాషాయాంబరధారియై దేశ సంచారము చేయుచు స్వరూపజ్ఞాన సముపార్జనములో నిమగ్నుడై జీవించవలెను.

ఇందు గృహస్థాశ్రమము శ్రేష్ఠమా సన్యాసాశ్రమము శ్రేష్ఠమా యను విషయమును ఒక కథారూపముగా తెలిసికొనుట మంచిది.

కళింగ దేశమును పాలించుచుండిన రాజునకు గృహస్థాశ్ర మము శ్రేష్ఠమైనదా ? సన్యాసాశ్రమము శ్రేష్ఠమైనదా ? అను సందేహము కలిగెను. ఒకనాడు పట్టణములోని పండితుల నందరిని పిలిపించి, తన సందేహమును తెలిపెను. వారు గృహస్థాశ్రమము మంచిదని తెలిపిరి. కాని వారు సరిఅయిన హేతువులతో నిరూపింప లేక పోయిరి. తరువాత ఆ పట్టణమునకు వచ్చుచున్న సన్యాసుల నందరిని తన యాస్థానమునకు రప్పించి తన సందేహమును తెలుపు చుండెను వారు సన్యాసాశ్రమము శ్రేష్ఠమైనదని పలుకుచుండిరి. కాని సరియైన హేతువులతో నిరూపించలేక పోవుచుండిరి.

ఒకనాడు ఒక సమర్థుడైన సన్యాసి ఆ పట్టణమునకు వచ్చెను. రాజు ఆ సన్యాసిని రావించి గౌరవించి గృహస్థాశ్రమము,

సన్యాసాశ్రమములలో నేది శ్రేష్ఠమైనదని ప్రశ్నించెను. సన్యాసి, ఆశ్రమములలో గొప్పతనము లేదు, ఆచరణమునందే గొప్పతన మున్నదని చెప్పెను. రాజు దీనిని సహేతుకముగా నిరూపించ గలరా యని అడిగెను. అందులకా సన్యాసి నీవు కొంతకాలము నాతో సంచరించినచో నీకు చక్కగా నిరూపించగలనని చెప్పెను. జిజ్ఞాసువైన రాజందులకు సమ్మతించి రాజ్యమును మంత్రి కప్పగించి తాను సామాన్య వేషముతో సన్యాసి వెంట బయలుదేరెను. ఇరువురు దేశ దేశములు తిరుగుచుండిరి.

మాళవదేశపు రాజునకు పుత్రసంతానము లేదు. యుక్త వయస్సుగల యొక పుత్రికమాత్ర ముండెను. ఆ రాజు తన కుమార్తె వరించిన ఏ వర్ణపువాడైనను, యే యాశ్రమము వాడైనను, ఏ మతమువాడైనను, వానికి తన రాజ్యముతోకూడ తన పుత్రిక నిచ్చెదనని స్వయంవరము చాటించెను. ఆ స్వయంవరమునకు దేశదేశములనుండి ప్రభువులును, ప్రజలును గుంపులు గుంపులుగా వచ్చియుండిరి. ఆ సమయముననే సౌందర్యవంతుడు యువకుడునగు ఒక సన్యాసి అచటికి వచ్చెను. ఆ స్వయంవరమునకు వచ్చినవారి నందఱిని మంత్రి రాజకుమార్తె కెఱిగించెను. కాని ఆమె వారి నెవ్వరిని పరిగ్రహింపక, బాలభానునివలె ప్రకాశించు తేజోవంతుడైన యువక సన్యాసి మెడలో పుష్పహారము వేసెను. అది చూచి ఆ సన్యాసి విస్మయమునొంది ఆ హారమును త్రెంచి పారవైచి పోవుచుండెను.

సన్యాసియైన తనకు రాజకుమార్తె నీయదని తలంచి పోవుచున్నాడని గ్రహించి, రాజు ఆ యువక సన్యాసిని సమీపించి, మీరు సందేహింపవలదు. నా పుత్రికను రాజ్యముతోసహా నేడే మీ కొసంగెదను. స్వీకరింపుడని కోరెను. కాని ఆ సన్యాసి యంగీకరింపక యరణ్యమునుబట్టి పోవుచుండెను. రాజకుమార్తె

నేను వరించిన ఆ సన్యాసియే నా భర్త, అన్యుని స్వీకరింపనని వానిని వెంబడించెను. ఆ వినోదమును చూచుటకు మన కథానాయకు లగు రాజ సన్యాసు లిరువురును ప్రచ్ఛన్నముగ వారిని వెంబడించి పోవుచుండిరి. వీరొక మహారణ్య మధ్యముగా పోవుచుండగా ప్రొద్దుకుంకినది. ఆ యువతి సన్యాసి అరణ్య మధ్యమున యెవరికి కన్పించకుండా తప్పించుకొని పోయెను. అప్పుడు రాజకుమార్తె యెటుబోవుటకును తోచక యొకచెట్టుక్రింద కూలబడి ఏడ్చుచుండెను. ఆ సమయమున మన కథానాయకులగు రాజ సన్యాసు లిరువురు ఏమియు తెలియనివారివాలె, ఆమెను సమీపించి, ఆమె వృత్తాంతము నడిగిరి. ఆమె జరిగిన కథ అంతయు చెప్పెను. అప్పుడు వారు, సన్యాసి సర్వాత్మ స్వరూపుడు, నీవు సన్యాసిధర్మ మెరుగనిదాన వగుటవలన అతనిని వరించి యుంటివి. రేపు సూర్యోదయమైన తర్వాత నిన్ను మీ తండ్రియొద్దకు చేర్పించెదము మరియొక రాజపుత్రుని వివాహమాడి సుఖింపుము అని చెప్పిరి. వారు ముగ్వురు ఒక చెట్టుక్రింద బసచేసిరి.

ఆ చెట్టుమీద రెండు కపోతపక్షులు గ్రుడ్లు పెట్టి పిల్లలను చేసి యున్నవి. అందు మగపక్షి చెట్టుక్రింద కూర్చుండియున్న వీరిని చూచి, మన నివాసమునకు ముగ్గురు అతిథులు వచ్చియున్నారు. మనము గృహస్థాశ్రమమున నుండుటచేత వారిని సత్కరించుట మన ధర్మము. చలిబాధకు తాళజాలక గడగడా వణకుచున్నారు. నీవు ఈ యరణ్యమున చిదుగులను ప్రోగుచేయుము. నేను యీ సమీపమునందున్న పల్లెకు పోయి నిప్పు కొఱివి తెచ్చెదనని ఆడుపక్షికి చెప్పి తాను పల్లెకుపోయెను. ఇంతలో నాడుపక్షి చిదుగులను పేర్చి, మగపక్షి తెచ్చిన నిప్పుకొఱివి నందులోనుంచి రెక్కలతో విసరి మంటజేసెను.

అప్పుడా అతిథులు ముగ్గురా మంటయొద్ద చలి కాచుకొనుచు నాకలిచే బాధపడుచుండిరి. అదిచూచి మగపక్షి పాపము! వీరికి

చలిబాధ పోయినది. ఆకలిబాధ యెక్కువైనది. ఆకలిబాధ తీర్చుటకు వేఱుపాయము కానరాదు. నేనా యగ్నిలో ప్రవేశించి, యీ అతిథుల కాహారమయ్యెదనని చెప్పి యగ్నిలో ప్రవేశించెను. తరువాత ఆడుపక్షి నా భర్త ప్రారంభించిన అతిథియజ్ఞము పూర్తి అయినట్లు లేదు. ఒక చిన్న పిట్ట మాంసము ముగ్గురు అతిథులకెట్లు సరిపోవును అని తలంచి తానుకూడ నగ్నిలో ప్రవేశించెను. అటు పిమ్మట ఆ పక్షి పిల్లలు మా తల్లిదండ్రులు ప్రారంభించిన యీ యజ్ఞము పూర్తియైనట్లు లేదు. ఈ చిన్న పిట్టల మాంసము వారికి చాలినట్లు లేదు. కావున మనమా యజ్ఞమును పూర్తిచేయుట ధర్మమని తలంచి యా యగ్నిలో ప్రవేశించెను.

చలి కాచుకొని, ఆకలి దీర్చుకొని, రాజసన్యాసులు రాజ కుమార్తె ముగ్గురు ఆ రాత్రి యరణ్యమునగడపి మరునాడుదయమున రాజకుమార్తెను ఆమె తండ్రివద్దకు తీసికొనిపోయి వప్పగించి, రాజసన్యాసులు ప్రయాణము సాగించిరి. అప్పుడు రాజు సన్యాసితో అయ్యా! ఏ ఆశ్రమము గొప్పదో సహేతుకముగ నిరూపించెదనని చెప్పి, మీరు సంవత్సరము నుండి దేశదేశములు త్రిప్పుచు నింత వరకు నాకు చెప్పరైతిరి. ఇంకెప్పుడు చెప్పెదరని యడుగగా, ఆ సన్యాసి, రాజా! నేను నీకు ప్రత్యక్షముగనే చూపియుంటిని, కాని నీవు తెలిసికొనజాలవైతివి. గృహస్థాశ్రమమునందుండ దలచినచో కపోతపక్షులవలె స్త్రీ పుత్ర దేహాదులయందు భ్రాంతిని విడిచి స్వధర్మ నిర్వహణము కొఱకై ప్రాణముల నర్పించుటకైనను సిద్ధపడవలయును. సన్యాసాశ్రమమున నుండదలచినచో నా యువక సన్యాసివలె త్రిలోకాధిపత్యము లభించినను, సౌందర్యవతియగు

స్త్రీ లభించినను గడ్డిపోచతో సమానముగ చూచి తృణీకరింప వలయును. ఇందాశ్రమములలో గొప్పతనము లేదు. ఆచరణ మందే గొప్పతన మున్నదని చెప్పెను. రాజందులకు సంతోషించి తన రాజ్యమునకు జేరి సర్వభ్రాంతులనువీడి గృహస్థాశ్రమమునందే యుండి గార్హస్థ్య వివిదిషా సన్యాసమును గ్రహించి జనకాదులవలె జ్ఞానమును పొంది మోక్షసామ్రాజ్య పట్టాభిషిక్తుడయ్యెను. కాన ఆశ్రమములకంటె నాచరణము శ్రేష్ఠమని గుర్తించవలెను.

ఓం తత్ సత్

సర్వజితం

పూర్వము భీమసేనుడను మహారాజు పృథ్వీమండలము సంతటిని జయించి, సామ్రాజ్యాధిపతియై సర్వజిత్తను నామము పొందెను. ప్రజలందరు అతనిని సర్వజిత్తనియే వ్యవహరించు చుండిరి.

కాని యింటివద్ద తల్లిమాత్రము పూర్వమువలెనే భీమసేను డనియే పిలుచుచుండెను. ఒకనాడతడు తన తల్లితో లోకులందరు నన్ను సర్వజిత్తని పిలుచుచుండిరి. కాని నీవు మాత్రము నన్ను పూర్వమువలెనే పిలుచుచుంటివి. నేను సమస్త భూమండలమును జయించి సామ్రాజ్యాధిపతి నైతిని. సర్వము నా యాజ్ఞప్రకారము నడుచుచున్నది. ఇంకను నీవు నా ప్రతాపమును గుర్తింపక పూర్వము వలెనే జూచుట నాకు చిన్నతనముగ నున్నదనెను.

ఆ మాటలు విని తల్లి నాయనా! నీవు మహాశూరుడవని వినుటచేత నేను ధన్యురాలనైతిని. నీవు పృథ్వియందుగల బాహ్యశత్రువులను, కామక్రోధాద్యంతశ్శత్రువుల నందరిని సమూలముగా జయించితివా?, బాహ్యమైన పృథ్వీరాజ్యము, ఆంతరమైన దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులును నీ స్వాధీనమునందున్నవా? బాహ్యశత్రువులను జయించినంత మాత్రమున మానవుడు శత్రుజిత్తు కానేరడు. ఆంతరములగు కామక్రోధాది శత్రువులను జయించినవాడే శత్రుజిత్తనబడును. పృథ్వీరాజ్యమును తన వశమునందుంచుకున్న మాత్రమున సర్వసామ్రాజ్యాధిపతి కానేరడు. దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులను వశీకృతమొనర్చుకొనినవాడే సామ్రాజ్యాధిపతి యగును.

బిడ్డా! ప్రపంచమంతయు నీ యాజ్ఞప్రకారము వర్తించుచున్నదంటివిగదా! నీ దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులు నీ యాజ్ఞప్రకారము వర్తించుచున్నవా?. ఈ శరీరము ప్రతిదినము నీ యాజ్ఞను పొందకయే క్షీణించుచున్నది. ఒకానొకప్పుడది నీకు చెప్పకయే నాశమొందును. నీ ఇంద్రియములు, నీ మనస్సు నీ యాజ్ఞలేకయే నిత్యము విషయములయందు ప్రవర్తించుచున్నవి. నీ కిష్టము లేకపోయినను పాపకార్యములు చేయుచున్నవి. నీ శరీరేంద్రియములే నీ స్వాధీనములో లేనప్పుడు యీ ప్రపంచమంతయు నీ స్వాధీనములో నున్నదని తలంచుట మూఢత్వము. కామక్రోధాద్యంతశ్శత్రువులు నీ దేహేంద్రియ మనోబుద్ధుల నాక్రమించుకొని నిన్ను బానిసనుజేసి ఆటలాడించుచుండగా నేను సర్వజిత్తునని చెప్పుకొనుట హాస్యాస్పదము.

"నరణే విజయాచ్ఛూరో౽ ధ్యయనాన్నచ పండితః,
నవక్తా వాక్పటుత్వేన, నదాతా చార్థదానతః॥

అనగా యుద్ధమునందు జయించినంత మాత్రమున శూరుడు కాజాలడు. శాస్త్రముల చదివినంత మాత్రమున పండితుడు కాజాలడు.

వాక్చాతుర్యముతో మాటలాడిన మాత్రమున వక్త కాజాలడు. ధనమును దానముచేసినంత మాత్రమున దాత కాజాలడు. మరేమనగా

"ఇంద్రియాణాం జయేశూరో, ధర్మంచరతి పండితః
హితప్రియోక్తి భిర్వక్తా దాతా సన్మాన దానతః॥

అనగా ఇంద్రియ మనంబులను జయించినవాడే శూరుడనబడును. ధర్మాచరణము గలవాడే పండితుడనబడును. ఇతరులకు హితముగను, ప్రియముగను మాటలాడువాడే వక్త యనబడును. ఇతరులను సన్మానించువాడే దాత యనబడునని వ్యాస స్మృతియందు గలదు.

"యౌవనము, జీవనము, మనసు, ఛాయ, ధనము, ప్రభుత్వము నీయాఱును చంచలములు. ఇవి స్థిరముగ నుండజాలవు. దీని యథార్థము నెఱిగినవాడే ధర్మమార్గమున ప్రవర్తించునని నీతిశాస్త్రమున గలదు, యౌవనము ముసలితనముచే గ్రసించబడుచున్నది. ఆరోగ్యము వ్యాధులచే హతమగుచున్నది. జీవితము మృత్యువుచే కబళింపబడుచున్నది. ఆశ మాత్ర మేయుపద్రవము లేక విరాజిల్లు చున్నదని భర్తృహరి చెప్పెను.

విద్యా, కామక్రోధాదులే పరమ శత్రువులు దుర్వాస మహర్షి మహాజ్ఞాని యైనను, క్రోధమునకు వశుడై నానావిపత్తులు పొందెను. కామమునకు వశులై ఇంద్రాది దేవతలుగూడ మహా కష్టముల ననుభవించిరి. మహా తపోవంతుడగు విశ్వామిత్రుడు రూప లావణ్యములు గల మేనకయను నప్సరసను జూచి మోహితుడై తపస్సునకు స్వస్తిచెప్పి యామెతో భోగవిలాసముల దేలెను. వశిష్ఠ మహర్షి పౌత్రుడైన పరాశరుడు పల్లెపడుచుయొక్క సుందర రూపమునకు మోహితుడై పట్టపగలే సంగమమునకు దార్చెను. ఇటువంటి మహర్షులే కామము నదుపజాలనపుడు సామాన్య మానవుల డంటురనుట కల్ల. కామక్రోధములు పితాపుత్రులగుదురు. వీరు

మహా బలవంతులు. వీరు సమస్త ప్రపంచమును జయించిన జయశీలురై విరాజిల్లుచున్నారు.

"కామేన విజితో బ్రహ్మా, కామేన విజితో హరిః,
కామేన విజితః శంభుః, శక్రః కామేన నిర్జితః॥

అనగా కామముచేత బ్రహ్మ, విష్ణువు, రుద్రుడు, ఇంద్రుడు, మొదలగు వారందరు జయింపబడిరి. ఆత్మజ్ఞాన విహీనుల నందరను కామము జయించుచున్నది. ఆత్మజ్ఞానికి మాత్రమిది వశీభూతమగుచున్నది. కావున నీవు కామక్రోధాది శత్రువులను జయించి దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులను నీ స్వాధీనమునందుంచుకొన్నచో నిన్ను నేను సర్వజిత్తని పిలిచెదను. అట్లు చేయనిచో సర్వజిత్తు నామము నీయందు నేతి బీరకాయ చందమగుననెను. తల్లి హితబోధ విని, లజ్జితుడై రాజ్యమును కుమారున కప్పగించి, యరణ్యమున కేగి తప మాచరించి, మహాత్ముల యుపదేశములచే కామక్రోధాది శత్రువుల జయించి, దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులను తన స్వాధీనము నందుంచుకొని సర్వజిత్తను నామమును సార్థకపరచుకొనెను. ఈ కథాసంగ్రహమును వేదాంత జిజ్ఞాసువు లందరు గ్రహించి తదను సరణతో ఆచరణతో సర్వజిత్తులు కాగలరని మదీయాకాంక్ష.

ఓం తత్ సత్

గురు ఆవశ్యకత

మనము వేదాంత గ్రంథములు బాగుగా చదువగలిగినను, వాని యర్థము చక్కగా గ్రహించగలిగినను నాత్మయొక్క వాస్తవ స్వరూపము తెలియబడదు. వేదాంత గ్రంథములయందాత్మ సర్వవ్యాపకుడనియు, దేహత్రయమునకు ద్రష్టయనియు, సవస్థా

త్రయమునకు సాక్షియనియు పంచకోశములకు ప్రకాశకుడనియు చెప్పబడెను. అది సత్యమేయైనను శ్రోత్రియ బ్రహ్మనిష్ఠుడగు సద్గురువువలన దాని యథార్థ తాత్పర్యము తెలియనిచో నాత్మరూప ధనము లభించదు. ఇందులకు దృష్టాంతపూర్వకముగా ఒక కథ చెప్పెదను.

ఒక గ్రామములో ఒక గొప్ప ధనవంతు డుండెను. ఒకనా డతడు ఎవరికి తెలియకుండ పదునేను లక్షల రూపాయలను గుప్త పఱచెను. ఈ విషయ మెవ్వరికి చెప్పకుండ తన సొంత లెక్కలలో మాత్రము "శార్వరి నామ సంవత్సర చైత్ర శుద్ధ దశమి నాలుగు ఘడియల ప్రొద్దెక్కిన పిదప నాచే నిర్మింపబడిన శివాలయ శిఖరము నందు పదునేను లక్షల రూపాయలు దాచితిని. అవసరమైనప్పుడు నా పుత్రులు వినియోగపరచుకొ"నని వ్రాయించెను, కొన్ని దినములు గడచిన పిదప నతడు మిత్రులతో తీర్థయాత్రలు సేవించుటకు వెళ్ళి యచ్చటనే మృతినొందెను. అతని వెంట వెళ్ళిన మిత్రులు ఆ విషయమును నతని పుత్రులకు చెప్పిరి. పుత్రులు తండ్రి మరణమునకు దుఃఖించి అతని అంత్యక్రియల నొనర్చిరి.

తరువాత కుటుంబ భారము తమమీద బడుటచేత వారు తండ్రిచేయు వ్యాపారము చేయనాగిరి. దైవయోగముచే వ్యాపారమున వారికి గొప్ప నష్టము కలిగెను. మరల వ్యాపారము చేయుటకు కొంత ధన మప్పుచేసిరి. కాని అదియు నష్టమయ్యెను. వారికి గ్రామమునం దెచ్చట అప్పు పుట్టకపోవుటచే నిట్లు విచారించిరి. మన తండ్రి గొప్ప ధనవంతుడని వాడుక కలదు. అతడు ధన మెచ్చటనైన దాచియుండును. ప్రాత లెక్కలను పరికించి చూచినచో జాడ తెలియగలదని తలంచి ప్రాత లెక్కల పుస్తకములను వెదకదొడగిరి. అందొకచోట దాత నామసంవత్సరమున బాకీదార్ల నుండి పదునేను లక్షల రూపాయలు వసూలైనట్లు జమ

పొద్దులు కన్పించెను. మఱియొకచోట ఈశ్వరనామ సంవత్సరమున చైత్ర శుద్ధ దశమినాడు నాలుగు ఘడియల ప్రొద్దెక్కిన పిదప శివాలయ శిఖరమునందు పదునేను లక్షల రూపాయలు దాచబడినట్లు ఖర్చు వ్రాయబడి యున్నది. సాహుకారు కుమారులు సంతోషాంత రంగ భరితులై వెంటనే కూలీలను పిలిపించి శివాలయ శిఖరమును బడగొట్టించిరి. కాని వారి కచ్చట ధనముజాడ తెలియలేదు. చోరు లపహరించినట్లుకూడ కనిపించలేదు. ఋణదాతలు ఋణముల నిమ్మని తొందర చేయసాగిరి. గృహములో ఆహార పదార్థములేక పెక్కు ఇబ్బందులు పడుచుండిరి. శివాలయ శిఖరమును బడగొట్టించి నందుకు లోకులు నిందింపసాగిరి.

ఈ బాధలను సహింపజాలక సాహుకారు పుత్రులు తమ కులపెద్ద యొద్దకువెళ్ళి జరిగిన వృత్తాంత మంతయు చెప్పి ఆయ్యా! మాకు దిక్కెవ్వరు లేరు. వ్యాపారమున ధనము నష్టమయ్యెను. అప్పులధికమగుటచే ఋణదాతలు తొందరచేయుచున్నారు. ప్రాత లెక్కలను జూచి శివాలయ శిఖరము బడగొట్టించితిమి. ఫలితమేమియు లేదు. అందుకు లోకులు నిందించుచున్నారు. మమ్ములనేమి చేసినను సరే, మీరే దిక్కని ఏడ్వసాగిరి.

అప్పుడా వివేకవంతుడగు వృద్ధుడు వారల నోదార్చి ప్రాత లెక్కలను తెప్పించి వానిని తాను స్వయముగ చూచి చైత్ర శుద్ధ దశమి నాలుగు ఘడియల ప్రొద్దెక్కిన పిదప దాచితినను దాని యర్థమును గ్రహించి సాహుకారు పుత్రులతో విచారింపకుడు ధనము దొఱకగలదు. చైత్ర శుద్ధ దశమి దినమున మీరు నాయొద్దకు రండు. ఇప్పుడు నేను మీకు కొంత ధనమిచ్చెదను. దీనితో మీరు శివాలయ శిఖరమును నెప్పటివలె కట్టించుడు. అంతవరకు మీ కుటుంబపోషణకు కావలసిన భోజన సామాగ్రుల నిచ్చెదను, తీసుకొని పొండని చెప్పెను.

సాహుకారు కుమారులు సంతోషించినవారై యా వృద్ధుడిచ్చిన ధనమును, దానితోపాటు భోజన సామగ్రులను తీసికొనిపోయి, పూర్వమువలెనే మరల శివాలయ శిఖరమును కట్టించిరి. తరువాత వారు చైత్ర శుద్ధ దశమినాడు ఆ వృద్ధుని యింటికి వెళ్ళి యతనిని తీసికొని శివాలయమునకు వచ్చిరి. ఆ వృద్ధుడు నాలుగు ఘడియల ప్రొద్దెక్కినపుడు శివాలయ శిఖరచ్ఛాయ పడిన ప్రదేశమునుజూపి, బిడ్డలారా! మీ తండ్రి దాచిన శివాలయశిఖరమిది. ఇచ్చట త్రవ్వించి నచో ధనము లభించగలదని చెప్పెను. అప్పుడు వారు కూలీలను పిలిపించి యా ప్రదేశమును త్రవ్వించగా నచ్చట పదునేను లక్షల రూపాయలు లభించెను. లెక్కలుంచబడినదియు లేదు అక్షరములు స్పష్టముగా తెలియబడుచున్నవి. భాష బాగుగా నందరకు అర్థమగు చున్నది. కాని ధనము మాత్రము కన్పించుటలేదు. వృద్ధుడు పదునేను లక్షల రూపాయలకి చిన్న శిఖరమునం చెల్లింపగలవని విచారించి లెక్కలలో వ్రాసిన విధమున నా సమయమున శిఖరచ్ఛాయ బడిన చోట ధనము కలదని గ్రహించెను.

కాన వాక్యార్థము ప్రయోజనమంతయు కానపుడు విచారించి లక్ష్యార్థముతో ఫలము పొందుటకు స్వపరిపాకముగా అనుభవజ్ఞులగు పెద్దలెట్లవసరమో, సద్గురుప్రాప్తి లాభమునకు శ్రోత్రియ బ్రహ్మనిష్ఠులగు గురువు ఆవశ్యకము. కాన గుర్వనుగ్రహప్రాప్తి లేనిదే ఆత్మజ్ఞానము సిద్ధింపదు...

ఓం తత్ సత్

యమ సద్వ యమం

మానవులు కామ్యనిషిద్ధ కర్మము లాచరించుచున్నంత వఱకు యమధర్మరాజు చే నిర్ణయింపబడ్డవారై ఉత్తమాధమలోకములనుపొందుచు,

ఆ లోకములయందు కర్మఫలము లనుభవించి మరల భూలోకమున బుట్టి నానావిధములగు సంసార దుఃఖముల ననుభవింపవలయును.

ఒకానొక సమయమున యమలోకములో చిత్రగుప్తుడు లెక్కలను పరిశీలించి భూలోకమున రామచంద్ర పురమందున్న కోమటి సుబ్బిశెట్టి ఆయువు నేటితో తీరిపోయినదని యమధర్మరాజుతో చెప్పెను. యముడు తనభటులకు రామచంద్రపురము పోయి కోమటి సుబ్బిశెట్టి శరీరమునుండి జీవుని తీసికొని రండని చెప్పెను. అంతట యమభటులు సుబ్బిశెట్టి యింటికి వెళ్ళిరి. కుర్చీలో కూర్చొనియున్న సుబ్బిశెట్టి మీ రెవరని ప్రశ్నించెను. అందులకు వారు మేము యమ భటులము. నేటితో నీ ఆయువు తీరిపోయినది. నీ జీవాత్మను తీసికొని రమ్మని యమధర్మరాజు మమ్ములను పంపుటచే వచ్చితిమని చెప్పిరి.

వెంటనే సుబ్బిశెట్టి మిమ్ముల నే యముడు పంపినాడు? క్రొత్త యముడా? ప్రాత యముడా? యని యడిగెను. యమభటు లాశ్చర్యముతో నిద్దరు యములున్న సంగతి మాకు తెలియదనిరి. సుబ్బిశెట్టి అట్లయిన మీ ప్రభువు నడిగి తెలిసికొనిరండు, పొండని చెప్పెను.

యమభటులు ఇప్పుడితనిని తీసుకొనిపోయినచో నేమి ప్రమాదము సంభవించునో! విచారించి తీసికొని పోవుటయే మంచిదనుకొని యమలోకమునకు తిరిగివెళ్ళి యమధర్మరాజుతో అయ్యా! మేము సుబ్బిశెట్టి జీవుని తీసుకొని వచ్చుటకు వాని యింటికి వెళ్ళితిమి. అతడు మమ్ములనుజూచి మీరుక్రొత్తయమునిభటులా? ప్రాతయముని భటులా? యని ప్రశ్నించెను. ఆ సంగతి తెలియదుగావున మేపరవాని నడుగుటకు వచ్చితిమని చెప్పిరి. అంతట యమధర్మరాజు నాకును తెలియదు. ఈ విషయము మిక్కిలి ఆశ్చర్యముగా నున్నది. బ్రహ్మదేవుడు మఱియొక యముని సృష్టించినాడేమో తెలియదు. కావున సత్యలోకమునకు వెళ్ళి బ్రహ్మదేవుని విచారించుదము రండని వారిని

వెంటబెట్టుకొని సత్యలోకమున కేగెను. వారిని చూచి, బ్రహ్మదేవుడు "యమధర్మరాజా! ఏదియో కార్యార్థమై వచ్చినట్లు తోచుచున్నదనెను.

యమధర్మరాజు చిత్తము. భూలోకములో రామచంద్రపురము నందున్న సుబ్బిశెట్టి జీవుని తీసికొని వచ్చుటకు మా భటులు వెళ్ళగా నతడు మీరు క్రొత్త యముని భటులా? ప్రాతయముని భటులా ? యని ప్రశ్నించినాడట. తాము నన్ను గాక మరియొక యముని గూడ సృష్టించినారా? యని యడిగెను. నేను సృష్టించలేదు. ఒకవేళ విష్ణుమూర్తి ఏమైన సృష్టించినాడేమో నాకు తెలియదు. వైకుంఠము నకు వెళ్ళి వారిని విచారించెదము రండని వారిని వెంటబెట్టుకొని వైకుంఠమునకు వెళ్ళెను.

వారిని జూచి విష్ణుమూర్తి "బ్రహ్మదేవా! నీ వాలకము చూడ నేదియో పనిమీద వచ్చినట్లున్నదే!" అని అడిగెను. బ్రహ్మదేవుడు చిత్తము. యమభటులు రామచంద్రపురమునందున్న సుబ్బిశెట్టి జీవుని తీసుకొని వచ్చుటకు వెళ్ళిరి. అప్పుడతడు యమభటులను జూచి మీరు క్రొత్త యముని భటులా? ప్రాత యముని భటులా? అని ప్రశ్నించినాడట. రెండవ యముని విషయము మాకు తెలియదు. తామేమైనా సృష్టించినారేమో! అని తెలిసికొనుటకు వచ్చితిమనెను.

విష్ణుమూర్తి నేను సృష్టించలేదు. ఒకవేళ శంకరుడేమైన సృష్టించినాడేమో విచారింతము. రండని వారి నందరిని వెంటబెట్టు కొని కైలాసమున కేగెను. వారిని జూచి శంకరుడు వీరందరొక పర్యాయమే యిప్పటికి వచ్చుటకు కారణ మేదియో యుండునని తలంచి, వచ్చిన కారణము తెలియచేయుడని వారి నడిగెను. అందులకు కారణము లేక కార్యముండునా! భూలోకములో రామచంద్ర పురమునందున్న కోమటి సుబ్బిశెట్టి జీవుని తీసికొని వచ్చుటకు యమభటులు వెళ్ళగా నతడు మీరు క్రొత్త యమునిభటులా? ప్రాత యమునిభటులా? యని ప్రశ్నించినాడట. ఇద్దరు యములున్న సంగతి

మా కెవరికి తెలియదు. మీరేమైన మరొక యముని సృష్టించినారేమో యని యడుగుటకు వచ్చితిమనిరి.

శంకరుడు నేను సృజించలేదు. ఇది చాల ఆశ్చర్యముగా నున్నది. మనము ముగ్గురము సృజించకపోయిన నింకెవరు సృజించి యుందురు? ఈ విషయమును మనము సుబ్బిశెట్టినే యడిగినచో విశదము కాగలదు రండు సుబ్బిశెట్టి నడుగుదమనిచెప్పి వారినందరిని వెంటబెట్టుకొని భూలోకములో రామచంద్రపురమునందున్న సుబ్బిశెట్టి గృహమునకు వెళ్ళిరి.

సుబ్బిశెట్టి దూరముననే త్రిమూర్తులను యమధర్మరాజును జూచి సంభ్రమాశ్చర్యములు గలవాడై ఆహా! ఏమి నా భాగ్యము. త్రిమూర్తులు, యమధర్మరాజును నా గృహమునకు వచ్చుచున్నారు వారిని షోడశోపచారములతో బూజించి తరించెదనని తలంచి వారి కెదురుగా బోయి సాష్టాంగ దండప్రణామము లాచరించి "మహాత్ము లారా! తమ రాకవలన నా గృహము పావనమయ్యెను. నా జన్మము తరించెను. తామీ యున్నతాసనములపై దయచేయు"దని చెప్పి వారిని ఉన్నతాసనములపై గూర్చుండబెట్టి బంగరు పళ్ళెరములో నా మహాత్ముల పాదములను గడిగి ఆ పాదోదకమును లోపలికి పుచ్చుకొని మిగిలిన జలమును తన శిరస్సుపైనను గృహమునందును చల్లుకొని వారల కష్టోత్తర శతనామములతో పూజలు చేసి ధూపదీప నైవేద్య తాంబూలాదులను సమర్పించిన పిదప అయ్యలారా! తామీ దాసుని గృహమునకు విచ్చేసిన కారణము తెలుపగోరుచున్నానని అడిగెను.

శంకరుడు - ఓ సుబ్బిశెట్టీ! నీవు చేసిన మర్యాదలకు చాల సంతసించితిమి. యమభటులు నీ జీవుని తీసికొని వెళ్ళుటకు వచ్చి నపుడు నీవు వారిని "మీరు పాత యముని భటులా? క్రొత్తయముని భటులా?"యని ప్రశ్నించితివట. ప్రాతయముని పూర్వము మేమే

సృష్టించితిమి. క్రొత్తయమును సృష్టించిన వారెవరు? అతని నివాస స్థలమెక్కడ? అని అడిగెను.

అంతట సుబ్బిశెట్టి అయ్యలారా! తమకు తెలియని విషయ మేముండును? అయినను తాము నన్నడుగుచున్నారు. కావున నాకు తెలిసినంతవఱకు చెప్పెదను, వినుడు. మీరు సృజించిన ప్రాత యముడు యమలోకమునందుండి జీవుల ప్రారబ్ధములు తీరినప్పుడు వారి స్థూలదేహముల నుండి జీవులను వేఱుచేయుచున్నాడు. కాని సూక్ష్మదేహముల నుండిగాని, కారణదేహముల నుండిగాని వేఱు చేయుటలేదు. ప్రారబ్ధము తీరనిచో నతడు స్థూలదేహము నుండి కూడ జీవుని వేఱుచేయజాలడు. ప్రారబ్ధము తీరిన జీవుని స్థూల దేహము నుండి వేఱుచేసినప్పుడు ఆ స్థూలదేహ మొక్కటిమాత్రమే నశించుచున్నది. కాని సూక్ష్మకారణ దేహములు నశించుటలేదు. ఆ స్థూలదేహములు నశించినను జీవునికి మరల వెంటనే మఱియొక స్థూలదేహము వచ్చుచున్నది. కావున ప్రాతయముడు జీవులకు జనన మరణ రూపమగు సంసార దుఃఖములను కలిగించుచున్నాడే గాని వానిని నివృత్తిచేయుటలేదు.

సద్గురుమూర్తిచే సృజింపబడిన బ్రహ్మాకారవృత్తి రూపుడగు క్రొత్తయముడు మలిన చలనరహితమగు పరిశుద్ధాంతఃకరణమున నుత్పన్నుడై స్థూల సూక్ష్మకారణ దేహములనుండి యాత్మను వేఱు చేసి బ్రహ్మముతో చేర్చుచున్నాడు. ఆత్మనుండి వేఱుచేయబడిన దేహములు మూడును నాశమొందుచున్నవి. క్రొత్త యమునిచే నాశమొనర్పబడిన స్థూల సూక్ష్మకారణ దేహములు మరల జన్మించుట లేదు. తనకు జన్మస్థానమగు సూక్ష్మదేహము నశించుటచే దానితోపాటు బ్రహ్మాకారవృత్తి రూపుడగు క్రొత్తయముడు కూడ నశించుచున్నాడు. కావున నితడు జీవులయొక్క జనన మరణ రూపమగు సంసార దుఃఖములను నివృత్తిచేసి బ్రహ్మావస్థానరూప

మగు మోక్షమును గలిగించుచున్నాడు. ఈ విషయము సర్వజ్ఞులరగు మీకు తెలియనిది కాదని చెప్పెను.

అప్పు డందరును విస్మయము నొంది చూచుచుండగా యమ ధర్మరాజు, వాడు పాపి, చీకటి వర్తకముజేసి మోసముతో ద్రవ్యము గడించిన దుర్మార్గుడు. వీడీ యుక్తితో జీవింప జూచుచున్నాడు. వీని నిపుడే అంతమొందించెదనని కాలపాశము నతనిపై విసర బోయెను. వెంటనే సుబ్బిశెట్టి లేచి త్రిమూర్తులకు నమస్కరించి అయ్యలారా! మీరు న్యాయము చెప్పుడు. మీలో నొక్క మూర్తిని దర్శించిన వారి పాపములు పటాపంచలై పోవుననియు, వానియొద్దకు యమధర్మరాజు గాని, వాని భటులుగాని రారనియు మీరే శాస్త్రము లందు వ్రాసిపెట్టిరి. ఏకకాలమున మీ ముగ్గురు మూర్తులను దర్శించి పూజించిన నాకు పాప మెక్కడిది ? నన్ను ముట్టుట కీ యమధర్మ రాజున కేమి యధికారమున్నది? ఈ యధర్మమును ధర్మమూర్తు లైన మీరే నివారించవలయును. యమధర్మరాజు బారినుండి నన్ను రక్షింపవలయునని ప్రార్థించెను.

త్రిమూర్తు లాశ్చర్యానందములతో యమధర్మరాజును జూచి, త్రిమూర్తులను దర్శించుటచే వీని పాపములన్నియు పటాపంచలై పోయినవి. ఇప్పుడితడు పుణ్యాత్ముడు, వాని జోలికి పోరాదని యమునికి జెప్పి, సుబ్బిశెట్టి ధైర్యమునకు, యుక్తికిని, భక్తికిని మెచ్చితిమని, నీకు వరములిచ్చెదము కోరుకొమ్మని పలికిరి. సుబ్బిశెట్టి మహాత్ములారా! నేను సిరిసంపదలతో తులతూగుచు, సంపూర్ణాయుర్దా యము గలవాడనై యుండి సద్గురుమూర్తి యనుగ్రహము వలన బ్రహ్మజ్ఞానమును పొంది ముక్తుడను కావలయును. ఇంతకంటె నేను కోరదగిన దేదియు లేదనెను త్రిమూర్తులట్లె వరమొసంగి, తమ తమ లోకములకు వెడలిపోయిరి. మరణ రాహిత్యమున స్థూలదేహ పతనమును తప్పించుకొనుటయే కాదు. స్థూలదేహమే గాక, సూక్ష్మ

కారణ దేహములకు ప్రకాశకుడు ఆధారుడుఅగు ఆత్మస్వరూపుడ నేనని గుర్వనుగ్రహముచే గుర్తించుటయే.

గృహస్థుడును తరించ వచ్చును

"యో న హృష్యతి న ద్వేష్టి న శోచతి న కాంక్షతి,
శుభాశుభ పరిత్యాగీ భక్తిమాన్ యః స మే ప్రియః.

భావము:- ఎవడు ప్రియమును కాంక్షించడో, మఱియు అది లభించి నపుడు హర్షించడో, అటులే అప్రియమును ద్వేషించడో, మఱియు నది ప్రాప్తించినప్పుడు శోకించడో, శుభాశుభ ఘటనలకుగల విభేదము నట్లు పరిత్యజించు శీలముగల భక్తిమంతుడు, అర్జునా. నాకుప్రియుడు

మనము స్త్రీపుత్ర ధనాది పదార్థములతో గూడియున్నను వాని యందలిభ్రాంతిని మాత్రము విడిచి యుండవలయును. ప్రారబ్ధానుసార ముగనే ప్రియవస్తువును పొందినప్పుడు హర్షమునుగాని, యప్రియ వస్తువును పొందినప్పుడు ద్వేషమునుగాని పొందరాదు. స్త్రీ పుత్రధనాది పదార్థములెవ్వరికి దుఃఖహేతువులుకావు. వానినివిడువవలసినపనికూడ లేదు. దుఃఖహేతువులు కానివానిని విడువ నెంచుట మూఢత్వ మగును. వానియందనురాగము మాత్రమే సర్వదుఃఖములకు కారణ మగును. కాన వానియందనురాగమును మాత్రము విడువవలయును. ఈ విషయమును గూర్చి ఒకకథ చెప్పెదను వినుము.

పూర్వము మాళవదేశమును శిఖిధ్వజుడను రాజు పరిపాలించు చుండెను. అతనికి చూడాలయను భార్యగలదు. వారిద్ద రెప్పుడు నెడబాయక పరస్పరానురాగముతో మెలంగుచుండిరి. అట్టి తరి చూడాల పక్వమైన ఫలమునకు పతనము తప్పనియట్లు మనుజులకు మరణము దుర్నివారమైనదని తలంచి, సద్గురునివలన నధ్యాత్మవిద్య గ్రహించి, యహర్నిశలు ఆత్మవిచారణ చేయుచు బ్రహ్మవేదిని

యయ్యెను. ఒకనాడు శిఖిధ్వజుడు తన భార్యయందు ప్రకాశించుచున్న బ్రహ్మతేజస్సును చూచి ఇది నీకెట్లు గలిగెనని యడిగెను. ఆమె యనృతజడ దుఃఖాత్మకమగు సర్వసంసార భ్రాంతిని విడిచి, నేను సత్యజ్ఞానానందాత్మయందు రమించుచున్నదానను. కావున నాకీ కాంతి కలిగినదని చెప్పెను. శిఖిధ్వజుడు నీవు బాల్యచాపల్యముచే నిట్లు పలుకుచున్నావు. నీవును నావలె విషయభోగములయందు వర్తించుచు బ్రహ్మానంద మనుభవించుచుంటివనుట పరిహాసాస్పదమగును. బ్రహ్మానందము సర్వసంగ పరిత్యాగులకే లభించునుగాని, భోగానసక్తులకు లభింపనేరదని చెప్పి, తీవ్ర వైరాగ్యము గలవాడై స్త్రీ పుత్ర ధన రాజ్యాది సమస్త పదార్థములను పరిత్యజించి, కౌపీన దండకమండలములను ధరించి మందరశైల ప్రాంతముననున్న మహారణ్యముల కేగి, యచ్చట నాశ్రమము నిర్మించుకొని, ఘోరముగ తపమొనరించు చుండెను.

అప్పుడు చూడాల భర్తకుజ్ఞానోపదేశము చేయవలయునని తలంచి, ధైర్యము వహించి, తాను యోగాభ్యాస మొనరించుచు నణిమాద్యష్ట సిద్ధులను బడసి యొకనాడు మునికుమారుని వేషముధరించి, యాకాశ మార్గమున మందరాచల ప్రాంతారణ్యమున నున్న శిఖిధ్వజుని యాశ్రమము చెంత కేతెంచెను. శిఖిధ్వజుడు బాలసూర్యునివలె ప్రకాశించుచున్న యా మునికుమారుని జూచి, యర్ఘ్యపాద్యాదివిధుల బూజించి, యుచితాసనమున గూర్చుండబెట్టిన పిదప, మీ రెవ్వరు? ఎవ్వరి పుత్రులు? అని యడిగెను, మునికుమారుడు నేను కుంభుడను నామము గలవాడను. నారదుని పుత్త్రుడను. మీ రెవ్వరు ? మీ వృత్తాంత మేమియని యడిగెను.

అయ్యా ! నేను శిఖిధ్వజుడను పేరుగలవాడను. మాళవ దేశమునకు రాజును. జనన మరణ సంసార దుఃఖములకు వెఱచి, సర్వసంగ పరిత్యాగుడనై యీ వనమున తప మాచరించు చుంటిని. కాని యింతవరకు నాకు ఆత్మశాంతి కలుగలేదనెను.

అప్పుడా బాలమౌని, రాజా! మోక్షమునకు జ్ఞాన మొక్కటియే సాక్షాత్సాధనము. ఆ జ్ఞానము వైరాగ్యము లేనిచో కలుగదు. తపస్స్వాధ్యయనాది కర్మము అంతఃకరణశుద్ధిని, చిత్తైకాగ్రతను మాత్రమే కలిగించును. సాధన చతుష్టయ సంపన్నుడగు సద్గురుని వలన బ్రహ్మజ్ఞానము పొందినచో శాంతి మోక్షము కలుగుననెను.

శిఖిధ్వజుడు అయ్యా! ఈ విషయము నా భార్య మొదటనే చెప్పినది. కాని మూర్ఖుండనైన నామె మాటలను నిరాకరించి సజ్జన సాంగత్యమును బరిత్యజించి, వనమునందు ఘోరముగ తపమాచరించుచున్నాడను. కాని నా కాత్మశాంతి యింతదనుక కలుగలేదు. నా సుకృత విశేషముచే చిరకాలమునకు మీ దర్శనభాగ్య మబ్బినది. నేను మీకు శిష్యుడనైతిని. నన్ను అనుగ్రహింపుడనెను.

ముని కుమారుడు రాజా! నీ కాత్మశాంతి కలుగవలయుననినచో జ్ఞానము పొందవలయును. జ్ఞానము కలుగవలయుననినచో వైరాగ్య ముండవలెను, వైరాగ్యము లేనివానికి జ్ఞానముగాని శాంతిగాని కలుగనేరదు. కావున నీవు శాంతిని గోరినచో సర్వసంగ పరిత్యాగివి కావలయును. అట్లయిన నీకు జ్ఞానోపదేశముచేసెద ననెను.

రాజు అయ్యా! నేను రాజ్యమును, గృహమును, ధనమును, ఆలుబిడ్డలు మొదలగు సమస్తమును త్యజించితిని. ఇంకను నేను త్యజింపవలసిన దేమున్న దనెను. రాజా నీవు స్వీయంబులు కాని యితర పదార్థములను విడిచిన మాత్రమున నీవు సర్వసంగ పరిత్యాగివి కావు. నీచే కల్పితమై నీ సుఖ దుఃఖములకు కారణములగు వానిని నీవు విడిచిపెట్టలేదు. వానిని విడిచిపెట్టినపుడే సర్వసంగ పరిత్యాగి వగుదువనెను. రాజు అట్లయిన నేను కల్పించుకున్న యీ పర్ణశాల, కృష్ణాజినము, దండ కమండలములు, కౌపీనము మొదలగు సమస్త వస్తువులను విడిచెదను చూడుమని, వాని కగ్గిదరికొల్పి యికనేను సర్వసంగ పరిత్యాగినైతినని చెప్పెను. ఆ మాటలు విని

ముని కుమారుడు నవ్వి రాజా! నీవు నీచే కల్పింపబడిన దానిని దేనిని విడువకయే సర్వసంగ పరిత్యాగినైతినని వృథాభిమానమును చూపుచున్నావు. సర్వసంగ పరిత్యాగివైనచో నీదనువస్తువే లేకపో వలయునుగదా! యనెను.

రాజు అయ్యా నా సర్వము నిపుడు మీయెదుటనే దహించివైచితినిగదా! ఇంకను నాదనువస్తువెచ్చట నున్నదనెను. మునికుమారుడు రాజా! నీదను వస్తువుల నన్నిటిని కాల్చివేచితినంటివికదా! అట్లయిన యీ దేహమెవరిదని యడిగెను. రాజు నాదేయని బదులుచెప్పెను. మునికుమారుడు నాదను వస్తువింకను మిగిలియే యున్నదికదా యనెను. రాజు వెంటనే లేచి నాదను వస్తువు లేకుండ జేసెదనని చెప్పి యగ్నిలో బడబోయెను. అది చూచి మునికుమారుడు రాజా! ఆగుము. ఈ శరీరము దహింపజేసినచో భస్మమగును. ఆ భస్మమెవరిదగునని యడిగెను. రాజు నాదే యనెను.

మునికుమారు రాజా! శరీరము భస్మమైపోయినను నా దనునదింకను మిగిలియున్నదిగదా! దాని నేమిచేసెదవని యడిగెను. రాజు ఏమియు దోచక మహాత్మా! నే నజ్ఞానిని. మూఢుడను. నాకేమియు తెలియదు. నాకు సర్వసంగ పరిత్యాగము సిద్ధించి, మోక్షము లభించు పద్ధతి ననుగ్రహింపుడని వేడుకొనెను.

అందులకు ఆ మునికుమారుడు రాజా! నీవు రాజ్యము, ధనము, గృహారామక్షేత్రాదులు, దేహ పుత్రమిత్ర కళత్రాదులు మొదలగు సమస్తమును విడిచినను సర్వసంగ పరిత్యాగివి కాజాలవు. వీనినెన్నటికిని విడువజాలవు. ఇవి అన్నియు ప్రారబ్ధానుసారముగ నీకు సంభవించుచుండును. ప్రారబ్ధము తీరినచో నవి తమంతట తామే నశించిపోవును. నీవు వీనిని త్యజించనెంచుట మూఢత్వము. దేహాభిమానమును, విషయానురాగమును త్యజించినచో నీవన్నిటిని త్యజించిన వాడవగుదువు. విషయానురాగము విషయవాసనలవలన

నేర్పడును. అంతఃకరణమున విషయవాసన లున్నంతవఱకు సర్వ సంసారము, నిన్నుంటిమే యుండును. వాసనలను విడినచో నీవు సంసారమునందుండినను సన్యాసివే యగుదువు. పడవ నీళ్ళలోనే యుండవలయును గాని పడవలో నీళ్ళుండరాదు అట్లే బ్రహ్మవేత్త యైనను ప్రపంచములో యుండవలయును గాని, ప్రపంచవాసన లతనిలో యుండరాదు. పడవలో నీళ్ళుండినచో, అది మునిగిపోవునట్లు బ్రహ్మవేత్త యంతఃకరణమునందు ప్రపంచ వాసనలుండినచో నతడి సంసార సముద్రమున మునిగిపోవునని చెప్పి అతనికి బ్రహ్మవిద్యోప దేశ మొనర్చెను. రాజునకు బ్రహ్మనిష్ఠ దృఢపడినపిదప నిజస్వరూప మును జూపి తమ రాజ్యమునకు దీసికొనిపోయెను. వారిద్దఱు విషయ వాసనారహితులై బహుకాలము రాజ్యపరిపాలన మొనర్చి మోక్షమును పొందిరి.

"ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ మోహమేవ చ పాండవ,
న ద్వేష్టి సంప్రవృత్తాని న నివృత్తాని కాఙ్క్షతి;, భ॥గీ॥ **14.22**

ప్రకాశము-సత్వవికారము, ప్రవృత్తి-రజోవికారము, మోహము - తమోగుణవికారము, ఇవి చిదాభాసుని సంబంధించిన విషయములు. గుణాతీతుడు సంప్రాప్తములైన ప్రకాశాదులను ద్వేషింను ద్వేషిం పడు. మఱియు తొలగిపోవలయునని కోరడు. నిత్యనిరంతరనిర్వికల్ప సమాధ్యగ్నిచేత అహంకారము అనెడి అధ్యాససంబంధియైన బంధమును నిశ్శేషముగా దగ్ధముచేసిన వాడగుటవలన జ్ఞాని ప్రవృత్తియందుగాని నివృత్తియందుగాని సమముగానే నుండియుండును.

ఓం తత్ సత్

మానవ జన్మ ప్రాశస్త్యము

"ఆహారనిద్రా భయమైథునంచ, సామాన్యమే తత్పశుభి- ర్నరాణామ్
జ్ఞానం నరాణా మధికం విశేషో, జ్ఞానేనహీనా, పశుభిఃసమానః॥

ఆహార నిద్రాభయమైథు నాదులయందు మానవులు, పశు పక్ష్యాదులు సమానములు. ఆత్మజ్ఞానమువలననే మానవు డితరజీవుల కంటె శ్రేష్ఠుడనబడుచున్నాడు. ఆత్మజ్ఞానము లేనివాడు పశువుతో సమానుడని శాస్త్రమునందు గలదు. అనేక జన్మములయందు చేయబడిన పుణ్యకర్మల విశేషముచే జీవునకు మానవజన్మ లభించుచున్నది. పవిత్రమైన మానవజన్మ మెత్తియు పశుపక్ష్యాది నీచ జంతువులవలె విషయభోగములతో కాలము గడుపు మూఢు డెనుబదినాలుగు లక్షల జీవయోనులయందు పుట్టుచు చచ్చుచు తిరుగు చుండును. ఇందుల కొక కథ ఉదాహరణ పూర్వకముగా చెప్పెద వినుము.

ఒక పెద్ద పట్టణమునందొక గ్రుడ్డివాడుండెను. అతనికా పట్టణమునందనేక కష్టములు సంభవించుటచే అతడు దానిని విడువ నిశ్చయించుకొని, ఒక పెద్దమనుష్యుని బయటకు పోవుదారి నడిగెను. అందులకాయన యీ పట్టణమున కొక్కడే మార్గము గలదు. చుట్టు కోటగోడ యెత్తుగా నుండెను. ఆ గోడ బట్టుకొనిపోయినచో ద్వారము లభించునని చెప్పి, అతని నా గోడను పట్టించెను. గ్రుడ్డివాడా గోడ బట్టుకొని నడచుచు ద్వారము సమీపమున కేగెను. అతని శరీర మున తామరరోగ మున్నది. ద్వారము సమీపమునకురాగానే యతని తామరయందు దురదరేగెను. అప్పుడతడు గోడమీద చేతిని దీసి గోగికొని దురదతీరినపిదప మరల చేతిని గోడమీదపెసి గోడబట్టుకొని నడచుచుండెను. గోకికొనినప్పుడు కూడ నతడు నడచుచుండుటచే ద్వారము వెనుకబడిపోయెను. మరల నతడు గోడబట్టుకొని పట్టణము చుట్టితిరిగి రావలసివచ్చెను. పట్టణము చాలా పెద్దది. మార్గము ముండ్లతోడను, రాలతోడను, మెరక పల్లములతోడను నిండియుండెను గ్రుడ్డివాడా మార్గమున బహు దుఃఖముల ననుభవించుచు, నడచి ద్వారము సమీపమునకు వచ్చునరికి అతనిభాగ్య దోషముచే మరల

తామరయందు దూరవలేనెను. ఆ దీట గోకికొనుచు నడుచుచుండుటచే మరల ద్వారము దాటిపోయెను. ఈ విధముగా గ్రుడ్డివాడు మరల మరల బుట్టుచున్నను నరిసే దుఃఖముల ననుభవించుచుండెను.

అజ్ఞానియగు జీవుడు గ్రుడ్డి గ్రుడ్డివానితో సమానుడు. ఎనుబది లక్షల యోనులే గోడగోడ. మనుష్యదేహము ద్వారము. విషయ వాసనలు తామర. అజ్ఞానియగు జీవు డెనుబదినాలుగులక్షల జీవయోనులందు బుట్టుచు చచ్చుచు, తిరిగి తిరిగి యొకానొకప్పుడు మనుష్య దేహమును బొందుచున్నాడు. ఇదియే ముక్తికి మార్గము. అయినను అజ్ఞానియగు జీవుడు మనుష్య శరీరము ముక్తికి మార్గమని తెలియజాలక తామరరోగముపంటి విషయభోగములయందు జిక్కి, ఆయువును వ్యర్థముగ గడుపుచున్నాడు. తామర గోకికొనునపుడు సుఖముగ దోచుచున్నట్లు విషయభోగముల ననుభవించునపుడు సుఖముగ గనుపించును. గోకిన పిదప తామరయందు మంటపుట్టునట్లు, అనుభవించిన పిదప విషయభోగములు బహు దుఃఖములను గలుగజేయును. విషయభోగముల ననుభవించు మానవుడు పరమార్థమును గోరడు, అనేక జన్మముల సుకృత విశేషమువలన మోక్షద్వారమైన మనుష్య దేహమును బొందియు ఆత్మజ్ఞానము సంపాదింపక విషయభోగములందే కాలము గడుపువాడు మృతినొందినపిదప పశ్వాది నీచయోనులయందు జన్మించి బహుదుఃఖముల ననుభవించుచున్నాడు.

"నర దేహాతిక్రమణాత్ ప్రాప్తా పశ్వాది దేహానాం
స్థితానాం చిద్ప్రజ్ఞానం పరమార్థస్యోత్పత్తి కా వార్తా॥

మనుష్యదేహమునం దాత్మజ్ఞానము బొందక విషయ భోగములయందే ఆయువులయము గడుపువాడు మనుష్యదేహము నశించిన పిమ్మట, పూర్వము చేసిన పాపకర్మల ననుసరించి, పశ్వాది దేహములను ధరించుచున్నాడు. ఆ పశ్వాది శరీరములయందు సంపూర్ణముగు దేహజ్ఞానమే యుండును. ఇక పరమార్థజ్ఞాన మెట్లు కలుగును?

వాని కిహపరజ్ఞాన మేమాత్రము ఉండదు. సర్వకాల సర్వావస్థ యందు నవి దుఃఖముమాత్ర మనుభవించు చుండునని ప్రబోధ సుధాకరమునందు చెప్పబడెను. కాన మానవులు స్వరూపజ్ఞానమున ఆచార్యులవద్ద తెలిసికొని జన్మ సార్థకము చేసికొందురుగాక.

ఓం తత్ సత్

ఆత్మనస్తు కామాయ సర్వం ప్రియం భవతి

"నవారే పత్యుఃకామాయ పతిః ప్రియోభవతి,

ఆత్మనస్తు కామాయ పతిః ప్రియోభవతి॥

భా॥ భార్య భర్తసుఖముకొఱకతనిని ప్రేమించుటలేదు. తన సుఖము కొఱకు మాత్రమే యతనిని ప్రేమించుచున్నది.

"నవారే జాయాయై కామాయ జాయా ప్రియాభవతి;

ఆత్మనస్తు కామాయ జాయా ప్రియా భవతి"॥

భావము:- భర్త భార్య సుఖముకొఱ కామెను ప్రేమించుటలేదు.

తన సుఖముకొఱకే యామెను ప్రేమించుచున్నాడు. ప్రతి జీవుడు తన సుఖముకొఱ కితరులను ప్రేమించుచున్నాడు కాని యిత రుల సుఖముకొఱకు తానెవరిని ప్రేమించుటలేదు.

ఈ విషయమునే ఒక పురాతన కథద్వారా తెలియగలము. ఒక గ్రామమునందొక సాహుకారుండెను. అతనికొక కుమారుడు గలడు. అతడు నిత్యము యొక మహాత్ముని సన్నిధికేగి వేదాంత శాస్త్ర శ్రవణము చేయుచుండెను. తల్లిదండ్రులది చూచి నిత్యము మహాత్ముని బోధను విన్నచో వైరాగ్యము గలిగి సన్యసించునేమో యని భయపడి వానికి తొందరగా వివాహము చేయుట మంచిదని తలంచిరి. వెంటనే యౌవన రూపలావణ్యములుగల స్త్రీని వివాహము

చేసిరి. వివాహమైన పిమ్మట నతడు మహాత్ముని యొద్దకు వెళ్ళుట మానలేదు. అది చూచి అతని స్నేహితులు కొందరితో "నీ భర్త నిత్యము నొక మహాత్ముని యొద్దకు వెళ్ళుచుండెను. ఆయన బోధను వినినచో వైరాగ్యము కలిగి నీ భర్త నిన్ను విడిచి సన్యసించును. నీవెట్లయిన నతనిని అచ్చటకు పోకుండ చూచుకొనవలయు"నని చెప్పిరి.

అప్పుడామె భర్తకు వివిధ సేవలు చేయుచు, అతి ప్రేమను జూపించుచు, నతనిని తనకు వశీభూతునిగా నొనర్చుకొనెను. అంత నతడు క్రమముగ మహాత్ముని యొద్దకు వెళ్ళుట తగ్గించి, రెండు మూడు దినముల కొకసారి మాత్రమే వెళ్ళుచుండెను.

అది చూచి భార్య భర్త పాదముల నొత్తుచు, కన్నుల వెంట నీరుకార్చుచు నిట్లనెను. "నేను నిన్ను చూడనిచో, యొకక్షణమైనను నుండలేను. నీవు బయటకేగినప్పుడు నా కొంటరిగ నుండుటకు భయముగనున్నదని యేడ్చెను. భార్య మాటలను విని జాలినొంది యతడు మహాత్ముని యొద్దకు పోవుట పూర్తిగా మానివేసెను. ఇట్లు కొన్ని దినములు గడచిన పిమ్మట నొకనాడు అతనికొక యంగడి వీధిలో మహాత్ముడు కనిపించెను. అప్పుడా మహాత్ముడాతనితో నీవిప్పు డాశ్రమమునకు వచ్చుటలేదేమని యడిగెను.

అతడు అయ్యా! నా భార్య మహాపతివ్రత. ఆమె నిరంతరము నా సేవలందే నిమగ్నురాలై యుండును. నన్ను విడిచి యామె యొకక్షణమైనను నుండలేదు. నేను ఒంటరిగా విడిచిపెట్టి రాలేక పోవుచున్నా"నని చెప్పెను. మహాత్ముడతనితో పిచ్చివాడా! లోకములో నెవరును నెవరిని నిస్వార్థముగా ప్రేమించుటలేదు. తన సుఖముకొరకే యితరులను ప్రేమించుచున్నారు. నీ భార్య తన సుఖముకొరకే నిన్ను ప్రేమించుచున్నది; కాని నీ సుఖముకొఱకామె నిన్ను ప్రేమించుటలేదు. నా మాటలయందు నీకు విశ్వాసము

లేనిచో, నీ ఒకనాడు నేను చెప్పినట్లు పరీక్షించి చూడుము అప్పు డన్నియు నీకు స్పష్టముగా దెలియును. నేను నీకు శ్వాసను నిరో ధించెడు ఉపాయమును జెప్పెదను. ఒకనాడు నీవు నీ భార్యతో నేడు నాకు క్షీరాన్నము, మిఠాయి తినవలెనని యున్నది: చేసిపెట్టు మని యడుగుము. ఆమె వానిని సిద్ధము చేయగానే నీవు కడుపులో నొప్పి వచ్చినట్లు నటించి తన్నుకొనుచు కొంతసేపటికి నేను చెప్పిన శ్వాస నిరోధపు యుక్తిచే నుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములు లేనివాడవై చనిపోయినట్లు పడియుండుము. అప్పుడన్నియు నీకు ప్రత్యక్షముగ బోధపడును. నా మాట తప్పగూడదని యొప్పించుకొని మహాత్ముడు వెళ్ళిపోయెను.

తరువాత సాహుకారు కుమారుడు ఇంటికి వచ్చి భార్యతో నాకు క్షీరాన్నము, మిఠాయి తినవలయునని యున్నది. చేసిపెట్టుమని యడిగెను. ఆమె అట్లే చేసిపెట్టెదననిచెప్పి తొందరగా సిద్ధపరచెను. ఇంతలో కడుపునొప్పి వచ్చినట్లు నటించి యింటికి పాతియున్న రెండు స్తంభముల మధ్య కాలు నిరికించి తన్నుకొను చుండెను. భార్య తొందరగా పరుగెత్తుకొనివచ్చి యిది యేమని యడుగగా నతడు కడుపులో మిక్కిలి బాధగా నున్నదని చెప్పి మహాత్ముడు చెప్పిన యుపాయముచే శ్వాసను బంధించి చచ్చినవానివలె పడిపో యెను. అది చూచి యతని భార్య "ఇతడు చచ్చిపోయినాడు. ఇప్పుడు నేనేడ్చుచున్నచో నలుగురు ప్రోగయ్యెదరు. ఈ శవమును పారవేయువరకు నే నాకలితో బాధపడవలసియుండును. క్షీరాన్నము కూడ చెడిపోవును. కావున నేనిప్పుడు క్షీరాన్నమును భుజించెదను. మిఠాయి చెడిపోదు. కావున దానిని దాచియుంచెద"నని తలంచి మిఠాయిని పెట్టెలో పెట్టి దాచి, క్షీరాన్నమును కడుపునిండ భుజిం చిన పిదప నేడ్చుటకు మొదలుపెట్టెను. ఆ రోదన ధ్వనికి తలిదం డ్రులు యిరుగుపొరుగు వారందరు పోగై, ఈయనయెట్లు మరణించెనని

యడిగిరి ఆమె గంటసేపటినుండి కడుపునొప్పిగానున్నదని పండుకొని ప్రాణములు విడిచినాదని చెప్పెను. అది విని ఇరుగు పొరుగువారిక ఆలస్యము చేయరాదు. వెంటనే స్మశానమునకు దీసికొనిపోయి దహనము చేయవలయునని చెప్పి, శవమును బయటికి తీసుకొని వెళ్ళుటకు ప్రయత్నించగా, సతని కాలు రెండు స్తంభముల మధ్య నిఱుకుకొని యున్నది. ఎంత ప్రయత్నించినను రానందున వారు స్తంభమును నఱికి కాలు బయటికి తీయుదమని ప్రయత్నించుచుండగా సతని భార్య అట్లు చేయవలదు. ఈ స్తంభమును నఱికినచో మరల నాకెవరు దీనిని సరిచేసి యిచ్చెదరు? ఈ శరీరమెట్లును దహనము చేయునదే గనుక కాలునఱికి తీసుకొనిపొండని చెప్పెను. అట్లేయని వారు కాలు నఱుకుటకు ప్రయత్నము చేయుచుండగా నతడు లేచి కూర్చుండి నా కడుపులో నొప్పి యిప్పుడు సర్దుకున్నదని చెప్పెను. ఇరుగు పొరుగువారందరు వారి ఇండ్లకు వారు వెళ్ళిపోయిరి. అతడు లేచి మహాత్ముని సన్నిధికేగి జరిగిన వృత్తాంతమంతయు చెప్పెను.

మహాత్ముడు ఓయీ! నేను చెప్పినదంతయు సత్యమైనదా? సందేహ మేమియు లేదుగదా? యని యడిగెను అతడు నాకేమియు సందేహములేదు. మీరు చెప్పినదంతయు సత్యము. తన సుఖము కొఱకే భార్య భర్తను ప్రేమించుచున్నది. భర్త సుఖముకొఱకు తప్పడును భార్య ప్రేమించుటలేదని చెప్పి అప్పటినుండి మహాత్ముల వలన వేదాంత శాస్త్రమును శ్రవణముచేసి తరించెను. కావున మనముకూడ మహాత్ములవద్ద బ్రహ్మోపదేశమును పొంది తరింతుము గాక.

ఓం తత్ సత్

ఈశ్వర సృష్టి - జీవ సృష్టి

దృశ్యమైన నామరూప క్రియాత్మకమగు నీ భూత భౌతిక ప్రపంచ మీశ్వర రచితము. ఈ ప్రపంచ పదార్థములయందుగల అహంకార మమకారములు జీవరచితములు. ఇందీశ్వర సృష్టియైన బాహ్యపదార్థము లెవరికిని బంధమును గలిగింపవు. జీవసృష్టియైన మనోమయద్వైతమే బంధమునకు హేతువగును. దానివలననే మానవులకు సమస్త సుఖదుఃఖములు సంభవించుచున్నవి. ఇందుకు కొన్ని దృష్టాంతములను తెలిపెదను.

దృష్టాంతము :- ఒక గ్రామమునందు రామశర్మ, భీమశర్మ యను నిరువురు బ్రాహ్మణులు గలరు. రామశర్మకు గోపాలశర్మ యను పుత్త్రుడు, భీమశర్మకు కృష్ణశర్మ యను పుత్త్రుడు గలరు. ఆ బ్రాహ్మణ కుమారు లిరువురు విద్య నభ్యసించుటకు వారణాసి వెళ్ళిరి. ఒక సంవత్సరమునకు భీమశర్మ కుమారుడు కృష్ణశర్మ మృతి నొందెను. గోపాలశర్మ అధిక విద్యావంతుడై అమితముగ ధనము సంపాదించుచుండెను.

కొంత కాలమునకు వీరి స్వగ్రామము నుండి యొకడు యాత్రార్థముగా కాశికి వెళ్ళి అచ్చట కృష్ణశర్మ మృతినందినట్లును, రామశర్మ కుమారుడు గోపాలశర్మ విద్యావంతుడై యధిక ధనము సంపాదించుచున్నట్లును వినెను. అతడు స్వగ్రామమునకు వచ్చి పొరపాటుగా రామశర్మ కుమారుడు గోపాలశర్మ మరణించెననియు, భీమశర్మ కుమారుడు కృష్ణశర్మ అధిక విద్యావంతుడై యమిత ధనమును సంపాదించిననియు తారుమారుజేసి చెప్పెను అది విని రామశర్మ మహా దుఃఖమును పొందెను. భీమశర్మ మహానంద సాగరమున మునింగెను. చూడుము ఈశ్వరరచితుడగు మాంసమయ

పుత్రుడు వారణాసిలో అధిక విద్యావంతుడై బహు ధనము గడించుచు జీవించి యుండినను యాత్రికుని వాక్యమువలన జీవపరచితుడగు మనోమయపుత్రుడు మృతినొందుటచే రామశర్మ మహాదుఃఖము ననుభవించెను. ఈశ్వరరచితుడగు మాంసమయ పుత్రుడు వారణాసిలో మరణించినను యాత్రికుని వాక్యముచే జీవరచితుడగు మనోమయ పుత్రుడు అధిక విద్యావంతుడై అధిక ధనమును సంపాదించుచు జీవించి యుండుటచే భీమశర్మ మహదానందము ననుభవించెను.

కొన్ని సంవత్సరములకు గోపాలశర్మ గొప్ప విద్వాంసుడై బహుధనమును సంపాదించి యింటికి వచ్చెను. అమిత విద్యావంతుడును, ధనవంతుడునైన పుత్రుడు జీవించి యుండుటను గాంచి రామశర్మకు విస్మయానందములు కలిగెను. తన పుత్రుని మరణ వార్త వినుటవలన భీమశర్మకు అమిత దుఃఖము కలిగెను. కావున జీవసృష్టియగు మనోమయపుత్రుడే సర్వబంధములను కలిగించును. ఇదియే సర్వ దుఃఖములకు కారణమగును.

2. స్త్రీ - ఈశ్వర నిర్మితమగును. ఆమెను జూచి యొకడు భార్యయనియు, నొకడు తల్లియనియు, నొకడు సోదరియనియు నీ విధముగ అనేక అనేక భావములను కల్పించుకొను చున్నారు. ఆ స్త్రీ మాంసమయాకారము నొక్కటిగా యున్నను మనోమయాకారములు వారివారి సంబంధముల ననుసరించి, మనోవృత్తులు వేరు వేరుగా నుండును.

3. ఈశ్వర నిర్మితమైన పశువు సంతలో అమ్మకమునకు వచ్చినపుడు మాదిగవాడు చర్మము ఖరీదుసుబట్టి బేరమాడును. కటికవాడు మాంసము ననుసరించి ఖరీదుగును, గొల్లవాడు పాలను చూచుకొని బేరమాడును. సంపన్నులు అందచందమును, సాధుత్వమును చూచి ఖరీదిడెదరు. ఈశ్వర రచితమైన మాంసమయ

పశువు ఒక్కటియేయైనను వారివారి అవసరములనుబట్టి మనోమయ పశువు లనేకములగును.

4. ఈశ్వరరచితమైన గులాబి పుష్పము ఒక పార్కునందు కన్పించుచుండెను. అందు విశ్రాంతి తీసుకొనుటకై వచ్చి కూర్చొని యున్న పూలవర్తకుడు తాను చిన్న చిన్న గులాభి పుష్పమును అర్ధరూపాయ కమ్ముచున్నాను. ఈ పెద్ద గులాబి పుష్పము రూపాయి కమ్మి మరింత లాభమును సంపాదించుకొన వచ్చునని తలంచెను. అట్లే విశ్రాంతికై వచ్చిన యువకుడు ఆ అందమైన పెద్దగులాభి పుష్పమును తీసికొని వెళ్ళి తన ప్రియురాలు కిచ్చిన ఎంతో సంతోషించునని తనలో అనుకొనెను. ఒకవేదాంతి ఆ పుష్ప సౌందర్యమునుజూచి ఈశ్వరుని గొప్పతనముగదా యీ సృష్టి యంతయు యని ఆనందపడును. అట్లేవచ్చిన యొకకవి ఆ పుష్పమును జూచి ఆనందపడి కవితారూపములో ఒక పద్యమును అల్లి సంతోష పడెను. ఈశ్వరరచితమైన పుష్పము యొక్కటియైనను వారివారి మనస్సులలోఉన్న అభిరుచులనుబట్టి మనోమయపుష్పము లనేకము లాయెను.

లోహమును కరగించి విగ్రహాకారముగనున్న మూసయందు పోయునప్పుడా లోహమూమూసయొక్క యాకారమును పొందునట్లు ఈశ్వరచితమైన వస్తువునందు వ్యాపించిన మనోవృత్తి యావస్త్వా కారమును పొందుచున్నది ఇందు వస్తువు ఈశ్వర నిర్మితము వస్త్వా కారమును పొందిన మనోవృత్తి జీవరచితము. ఈ జీవరచిత మనోమయ ద్వైతమే జీవుల సుఖదుఃఖములకు కారణమగు చున్నది.

స్వప్నమునందు యీశ్వర రచితమగు బాహ్యపదార్థములు లేకపోయినను జీవరచితములగు మనోమయ పదార్థము లుండుటచే నచ్చట జీవులకు సుఖదుఃఖములుకలుగుచున్నవి. సుషుప్తిసమాధ్యవ స్థలయందీశ్వరచితములగు బాహ్యపదార్థము లున్నను. మనస్సు

గాని, మనోమయ పదార్థములుగాని లేకపోవుటచే నాయవస్థలయందు జీవులకు సుఖదుఃఖములు కలుగుటలేదు. కావున జీవరచితమగు మనోమయద్వైతమే బంధహేతువగును. ఈశ్వరరచితమగు బాహ్య ప్రపంచ మద్వైతజ్ఞానమునకు బాధకముగాదు. గురుశాస్త్రముల మూలమున నది సాధకమే యగుచున్నది. దీనిని నాశముచేయుటకూడ నెవ్వరికి సాధ్యపడదు. జీవకల్పిత మనోమయద్వైతమే జీవులకు బంధము కలిగించుచున్నది గాన దాని నివృత్తియే యత్యంతావశ్యకము.

సర్వ సంసారమును మానసమున నొదవు,
సర్వ సంసారమును మానసమున నుండు, దఁ
సర్వ సంసారమును మానసమున నడఁగు,
సర్వ సంసారము మానసంబె యగును.

ఓం తత్ సత్

దేహాత్మ మనోదృష్టులు

మనుజులలో మూడు తరగతులవారుందురు. కొందఱికి దేహదృష్టి, కొందఱికి మనోదృష్టి మఱికొందరికి ఆత్మదృష్టి నుండును. ఒక ప్రాణిని చూడగానే బాహ్యఆకారము మాత్రమే కొందరికి గోచరించుచుండును. వారి రూపురేఖలు, వారి సౌందర్యము వారి కట్టు, వారి బొట్టు, వారి పుట్టు, వారి జాతి, వారి కులము, వారి రంగు - ఇవి మాత్రమే వారి దృష్టికి అగుపడుచుండును. ఇట్టివారు దేహదృష్టి గలవారు.

మఱికొందరికి ఒక మనుష్యుని చూడగానే అతని విద్వత్తు, అతని పాండిత్యప్రతిభ, అతని సాహిత్య సంపద, అతని చదువు

సంధ్యలు గోచరించుచుండును. ఇట్టివారు మనోదృష్టి గలవారు. మరికొందఱు ఒక మనిషిని చూడగానే అతని హృదయమందు వెలుగొందుచున్న సర్వభూతాంతర్వర్తియగు పరమాత్మయే గోచరించుచుండును.

మిథిలానగరమును జనక మహారాజు పరిపాలించుచుండెను. అతడు ఆధ్యాత్మిక జిజ్ఞాస కలవాడు. యాజ్ఞవల్క్యునివద్ద బ్రహ్మజ్ఞానమును బొంది, ఆయనకు పెక్కు సమయములలో కొమ్ములకు బంగారము తొడిగిన గోవుల పెక్కింటిని దానముగా నొసంగెను. అట్టి జనకమహారాజు తన యాస్థానమున గొప్పగొప్ప పండితులను, కవులను, భాషాప్రవీణులను, శాస్త్రకోవిదులను రప్పించి సభ జరుపుచుండెను.

జనక మహారాజు ఆత్మానుభూతి కలిగిన అష్టావక్రుడను మహానుభావుని, ఆ పండితులుగల సభకు ఆహ్వానించెను. క్రిక్కిరిసిన ఆ సభలో, తమతమ పాండిత్య ప్రతిభను వెలిబుచ్చుకొనువారు కొందఱు, తమతమ విద్యావైదుష్యమును భూపాలునకు పరిచయము చేయువారు కొందరు; ఈవిధముగ సభ కిటకిటలాడుచుండెను. ఇంతలో ఆహ్వానితుడైన అష్టావక్రమహర్షి సభలోనికి ప్రవేశించుచుండెను. ఆ మహనీయుని దర్శనముకొరకు, వారి వేదాంత పాండిత్యమును శ్రవణము చేయవలెనను పండితులు ఆతురతో వారిని చూచిరి. అతని శరీరము యెనిమిది వంకరలు కలిగియుండుటచే ఆయనకు అష్టావక్రుడను పేరు గలిగెను. అతడు గొప్ప తపస్సుచేసిన మహనీయుడు. బహుకాలము తత్త్వవిచారణ సలిపి, తీవ్రసాధన యొనర్చి ఇంద్రియమనస్సుల నడుపులోనికి తెచ్చుకొని స్వస్వరూపపరమాత్మ సాక్షాత్కారమును బొందిన మహర్షిసత్తముడు. అతని ముఖము బ్రహ్మవర్చస్సుచే దేదీప్యమానముగ ప్రకాశించుచుండెను. అట్టి మహనీయుని ఆగమనమున, సభలో ఆసీనులై

యున్న కవిశేఖరులు, పండిత ప్రకాండులు, ఆమహర్షిభౌతిక దేహము నందుగల యెనిమిది వంకరలను చూచి ఒక్కుమ్మడి పకపక నవ్వ సాగిరి. బిగ్గరగా నవ్వుచున్న ఆ పండిత మ్మన్యుల జూచి వెనుదిరిగి పోవుచుండెను.

జనక మహారాజు అదిచూచి వెంటనే లేచివెళ్ళి ఆ మహర్షిని లోని కాహ్వానించి తీసికొనివచ్చెను అష్టావక్ర మహర్షి సభలోనున్న పండితులను జూచి నవ్వసాగెను. మహర్షి అష్టవంకరలను జూచి సభాసదులు నవ్వియుండిరి. కాని మీరు నవ్విన కారణము మాకు దురూహ్యము. వివరించి కృతార్థుల జేయుమని జనక భూపాలుడు కోరెను.

ఆ వాక్యము విని మహర్షి యీ ప్రకారముగ సమాధాన మిచ్చెను, ఓ రాజా! పండితుల సభ జరుగుచున్నదని నన్ను ఆహ్వా నించిరి. అందుచేత నేను సంతోషించి మంచి అవకాశము దొరికిన దని పరమానందపడితిని. కాని నేను సభలో ప్రవేశించగనే వారు ప్రవర్తించిన తీరు చూచి నాకు పట్టరాని నవ్వు వచ్చినది. మాదిగ వారి సభలోనికి నన్నేల యనుచు ఆహ్వానించెనని నాకు నవ్వువచ్చి నది అని సమాధానము చెప్పెను.

ఈ సభ నలంకరించిన వారందరు మహాపండితులు వారిని మాదిగవారిగ నేల పలుకుచున్నారని జనకుడు మహర్షిని ప్రశ్నించెను.

దానికి అష్టావక్రమహర్షి ఇట్లు వివరించెను. దేహదృష్టిగల వారు అధమ మానవులు. మనోదృష్టి గలవారు మధ్యములు ఆత్మ దృష్టి గలవారు ఉత్తమోత్తములు. ఎన్ని విద్యలు కలిగియున్నను భౌతికదృష్టిని, స్థూలదృష్టిని, దేహదృష్టిని విడనాడి ఆత్మదృష్టి సంపాదించనిచో, ఆ విద్యలన్నియు నిరుపయోగములే. జీవితలక్ష్యమైన ఆత్మదృష్టిని సంపాదించుకొనుటయే జన్మసార్థకతకు ఏకైక

మార్గము. మాదిగవారు చెప్పులు మొదలైనవి కుట్టుచుందురు. చర్మము పైననే వారిదృష్టి సదా ప్రసరించుచుండును. గొప్ప పండితుడైనను, చర్మముపైననే ఎవనిదృష్టి యుండునో, ఎవడు దేహమును మాత్రమే జూచుచు దేహియగు ఆత్మను విస్మరించునో అతడు మహా మేధావియైనను, దేహదృష్టి గలిగియుండుటవలన మాదిగవానితో సమానమే యగును.

పండిత మహాసభ జరుగుచున్నదని నన్ను ఆహ్వానించిరి. సభలో ఆసీనులైన పండితులు నా దేహమునే జూచిరిగాని, నాఆత్మను గాదు. నా చర్మమునే వీక్షించిరి గాని, నాలోని చిత్స్వరూపమును గాదు నా దేహవికారములనే గమనించి నవ్విరి కాని దేహాంతర్గత పరమాత్మను సందర్శించలేదు దేహ భ్రాంతిని విడువనివారు ఎంత శాస్త్రాధ్యయనము చేసినను మాదిగవారి చర్మను అనగా చర్మావలోకనము చేయుచున్నవారే అగుదురు. జనక మహారాజు నన్ను పండిత మహాసభకు ఆహ్వానించెనే గాని, అచట కూర్చొనియున్న వారందరు మాదిగవారుగ కన్పించుచున్నారే యని నాకు నవ్వు వచ్చినదని వివరించెను. కాన ఆత్మదృష్టి ప్రాశస్త్యమును, దేహ దృష్టియొక్క నికృష్టత్వమును గుర్తెరింగినవారమై సదా ఆత్మావలోకన తత్పరులమై జీవితమును చరితార్థ మొనరించుకొందుము గాక.

ఓం తత్ సత్

క్రోధాత్ భవతి సమ్మోహః

(ఆత్మశుద్ధిలేని ఆచార మదియేల)

కోపము ముఖ్యమైన దుర్గుణములలో ఒకటి. కోపము పోవనిచే ఎన్ని శాస్త్రములను చదివినను ఏమియు ఫలముండదు. ఎన్నికోట్ల

నామజపము సల్పినను లాభముండదు. పైపై చేష్టలవల్ల ఏమియు ఉపయోగ ముండదు. "చిత్తశుద్ధిలేని శివపూజ లేలరా" యని వేమన బోధ. దీనికొక ఉదాహరణముగా తెలిపెదను.

ఒక గ్రామములో దేవాలయ ప్రాంగణములో శోభాయమానముగ నుండు ఒక చెరువు గలదు. ప్రతిదినము నియమమున సదాచార సాంప్రదాయ యుక్తుడగు ఒక బ్రాహ్మణోత్తముడు ఆ చెరువులో స్నానమాచరించి మడి వస్త్రములను ధరించి తదుపరి ఆ చెరువుకట్టపై దర్భాసనము వైచుకొని జపమాలను చేత ధరించి ఉత్తరాభిముఖుండై మంత్రజపము చేయుచుండెను.

ఆ సమయమున చాకలివాడొకడు విప్రునకు సమీపముగనే ఆ చెరువునందు బట్టలుతుకుచుండెను. ధ్యాననిష్ఠుడగు బ్రాహ్మణుని అతడు చూడలేదు. చాకలివాడు ఉతుకుచున్న వస్త్రములనుండి నీటి బిందువులు ఎగిరి ఆ విప్రునిపై బడెను. వెంటనే ఆ విప్రుడు జపధ్యానములను విరమించి తీవ్ర కోపముతో లేచిచూడగా బట్టలు ఉతుకుచున్న చాకలివాడు కనిపించెను. కోపము క్రోధముగా మారి కాలచిచ్చువలె అది హృదయసీమనందంతటను వ్యాపింపదొడగెను. ఇచ్చట కోపమునకు క్రోధమునకు భేదము వివరించవలెను. కోపము సంయమముగా ఉపయోగించినచో కార్యసాఫల్యము బొందవచ్చును గాని కోపము నిగ్రహించుటతప్పి అందు తన్మయుడై ఒడలు మరచిన వ్యక్తి తమోగుణుండగును. ఇచ్చట విప్రుడు క్రోధావేశుడై ఒడలు మరచినవాడై తానెవరో ఎదుటివాడెవడో తెలియలేని స్థితికి దిగజారిపోయెను. క్రోధాద్భవతి సమ్మోహః సమ్మోహాత్ స్మృతివిభ్రమః, స్మృతిభ్రంశాద్ బుద్ధినాశో, బుద్ధినాశాత్ ప్రణశ్యతి. గీత. 2.63 అన్నట్లుగా ఆ బ్రాహ్మణోత్తముడు ఆ స్థితికివచ్చి ఆ చాకలిని సమీపించి తనపై నీరు చల్లినందుకు అతనిని దుష్టుడా మూర్ఖుడా యని దూషించుటతో ఆగక చాకలి వీపుపై మిక్కుట

ముగా కొట్టెను. చాకలి మారుపలుకలేదు, ప్రతీకారము సలుప లేదు. ప్రశాంతచిత్తుడై యుండెను. అట్లు జరిగిన తర్వాత బ్రాహ్మణునకు కోపము తగ్గి ఇట్లు విచారించ దొడంగెను, అయ్యో! చాకలి వానిని తాకితినే, నేను బ్రాహ్మణుడను, అతని కులమేమి నా కులమేమి? ఎంత పొరపాటు జరిగినది నా పవిత్రశరీర మపవిత్రమైనదే అని పశ్చాత్తాపపడుచు, తాను మైలపడితినని భావించుచు ఆ మైలను పోగొట్టుకొనుటకై ఆ చెరువులో ఒకమూల స్నానము చేయుచుండెను. చాకలియు సమీపములో స్నానముచేయుచుండుట చూచెను చాకలి స్నానము చేయుట చూడగా ద్విజుని చిత్తమున సంభ్రమాశ్చర్యములు రేకెత్తెను. చాకలిని తాకినందుకు నేను స్నానము చేయుట న్యాయముగా నున్నది. మరి చాకలి యెందుకు స్నానము చేయుచున్నాడు అని తెలిసికొనుటకు రజకుని వద్దకుపోయి చాకలివైన నిన్ను తాకినందున బ్రాహ్మణుడనైన నేను స్నానముచేయుట న్యాయము. మరి నీవెందులకు స్నానముచేయుచున్నావని యడిగెను. అందులకు రజకుడు అయ్యా! నిన్ను తాకినందుకు నేను స్నానము చేయుచున్నా ననెను. అదివిని భూసురుడు ఇదెక్కడి న్యాయమురా, నేను బ్రాహ్మణుడను, నీవు అబ్రాహ్మణుడవు, నిన్ను స్పృశించినందున నేను స్నానముచేయుట సహేతుకము. మరి నీ స్నానము యొక్క ఆంతర్యమేమియని యడుగగా రజకు డిట్లు చెప్పెను.

ఓ విప్రవర్యా! మీ దేహము బ్రాహ్మణదేహము, పవిత్రమైనది. అంతవరకు గౌరవించవలసినదే. కాని మీ శరీరములోపల కోపమను చండాలుడు ప్రవేశించియున్నాడు. అతనిని స్పృశించినందున నేను అపవిత్రుడనైతిని. అందుచేత నేను స్నానముచేయవలసి వచ్చినది. రజకుని యా గంభీర వాక్యములు కర్ణపుటములందు పడగనే విప్రునకు జ్ఞానోదయ మయ్యెను. తన పొరపాటు నతడు గ్రహించి పరితప్త హృదయుడయ్యెను. నేను శరీరమును విభూతి రేఖలచే అలంకరించుకొను చున్నాను. మది ఇట్టిదైతే పవిత్రము

గావించుకొనుచున్నారు. కాని అంతరంగమున, శ్రుతి స్మృతులచే విడువదగినవిగా నిర్ణయమైన కామక్రోధాలను పెంచాలుడు, విజృంభించి యున్నారు. వారిని తొలగించనిదే, వారికి ఉద్వాసన నొసర్చనిదే, ఈ శరీరమంత పవిత్రమైనది, సుస్నాతనుకొన్నను, అపవిత్రమైనదే. దానిని యజ్ఞ ప్రయత్నముతోనైనను దూరీకృతమొనర్చి బాహ్యశుద్ధితోపాటు అంతశ్శుద్ధినికూడ సంపాదించుకొందును అని నిర్ణయము గావించుకొని అదృశ్యుడాయెను.

ఇప్పుడు మనము గ్రహించవలసినది ఒక పక్షమున దేహము యొక్క జన్మ క్షాత్రజన్మ గుణములు క్షాత్రగుణములు అనగా రజోతమో గుణములలో పుట్టిన కామక్రోధాదులు రెండవ పక్షమున దేహముయొక్క జన్మ బ్రాహ్మజన్మ. గుణములు సత్త్వగుణములలో గూడిన శాంత, సహన. మనము ప్రత్యేకము ఈ కథాంశమును గణన చేసి గుణములకు ప్రాధాన్యమీయవలయునో, జన్మకు ప్రాధాన్యమీయవలయునో నిర్ణయించుకుని విశ్లేషణ విడిచివేయుదము. యేజన్మవారైనను మనుష్యులు. అతి నీచములైన కామక్రోధములను ప్రయత్నపూర్వకముగా తొలగించుకొని శుద్ధసత్త్వ ప్రధానులము కావలయును. కోప మపకారకము, క్రోధ మపకారకము. కాన కోపమును క్రోధముగా పరిణమింప చేయరాదు.

ఓం తత్ సత్

పైప్రశ్నత్రయంవది

మాళవదేశమును రామప్రభువను రాజు పాలించుచుండెను. అతడు దానధర్మములు చేయుటయందు ప్రముఖుడు. శాస్త్రవిచారణ చేయును. నిరంతరము భగవద్భక్తి చేయుచు సత్కార్యములయందు

నిమగ్నుడై యుండును. అతని ఆస్థానమున అనేక పండితులు, వేదవేదాంగ పారంగతులు సదా విరాజమానులై యుందురు. ఈ ప్రకారముగా రాజప్రసాదమున మిక్కుటముగ వైభవగంధము వ్యాపించి యుండెను.

ఐనప్పటికిని రాజుగారి మనస్సునందు ఏదియో లోపించి నట్లుగా బాధపడుచుండెను. ఎంత శాస్త్రవిచారణ చేసినప్పటికిని, ఎందరివలన వేదాంతశ్రవణము చేసినను అతనికి పూర్తి సంతృప్తి కలుగలేదు. ఆధ్యాత్మిక క్షేత్రమున కొన్నిసంశయములు అతనిని వేధించుచునే యుండెను. వారి ఆస్థానమునగల పండితులు వారి సంశయములను తీర్చనందున ఖిన్నుడయి స్వకీయసంశయ విచ్ఛేద నకు దారి ఏదియాయని పరిపరి విధముల ఆలోచించు చుండెను. ఇట్లుండ ఒకనాడాతని చిత్తకుహరమున పరిష్కారమార్గము మెఱుపు వలె అకస్మాత్తుగా స్ఫురించెను.

రాజ ఆస్థానమున రాజవంశమునకు పౌరోహిత్యమును నెరపు నట్టి మహాపండితు డొకడుండెను. అతడు శాస్త్రవిచారణయందు నేర్పరి. ప్రతిపక్షాలను వాద వివాదములలో క్షణములో ఓడించగల వాక్పటిమ గలవాడు. అయితే అతడు పాండిత్యప్రపదర్శ గలవాడేగాని అనుభవశూన్యుడు. వాచావేదాంతియే గాని అనుష్ఠానతత్పరుడు గాడు. ఈ విషయము రాజుగారికి తెలియదు. బహుకాలమునుండి తనకు బాధించుచున్న సంశయములను ఆ పౌరోహితుడు క్షణములో తొలగించగలడని తనలో తలంచెను. రాజావసరముల దీర్చవల సిన బాధ్యతకూడ పురోహితునియందు కలదనినిశ్చయించి, ఒకనాడా పురోహితుని తనయొద్దకు ఏకాంతముగ పిలిచి తన సందేహముల నిట్లు వివరించెను— పండితోత్తమా! నన్ను మూడు సందేహములు చాలకాలము నుండి పీడించుచున్నవి. ఎన్ని శాస్త్రములు చదివినను, ఎందరు పెద్దలను ప్రశ్నించినను నాకు సరియైన సమాధానము

వచ్చుటలేదు. నాకు ఆందోళన జనింప మహాబాధితుడనై న్యాయాస్థానమునందుగల మీ రొకరైనచే ఆ సంశయములు నివారించగలరని ఊహించి మిమ్ముల పిలిపించితినని చెప్పెను రాజు తనకుగల సంశయముల నివారించవలసినది ఆస్థాన పురోహితుడేగదా! శ్రీరామచంద్రునకుదయించిన సంశయములకు సంబంధించి వారి పురోహితుడగు వశిష్ఠమహర్షి యోగవాశిష్ఠమను దివ్యపరమార్థబోధచే విచ్ఛిన్న మొనర్చిరి. కాన నా సంశయములను మీ ముందుంచుచున్నాను. తమరు ఇతరులతో సంప్రదించిగాని, స్వయముగాగాని, శాస్త్రముల పరిశోధించిగాని వానిని నివారించ అసమర్థులైన పిదప నాకు తగు సమాధానము చెప్పవలసి యున్నది. ఆ గడువులోపల నాకు తగు ప్రత్యుత్తరము లీయనిచో నా ఆస్థానమునుండియేగాక, నా దేశమునుండికూడ బహిష్కరించ వైచెదను. ఆ ప్రశ్నలను చెప్పెదను వినుడు....

1. దేవుడు ఎచట నున్నాడు?
2. దేవుడు ఏవైపు చూచుచున్నాడు?
3. దేవుడు ఏ పని చేయుచున్నాడు?

ఈ విధముగా రాజు తన పురోహితుని శాసించి పంపివైచెను.

పురోహితుడా ప్రశ్నలనువిని మనస్సునందు బహువ్యాకులత నొందెను. రాజడిగిన ప్రశ్నలకు సమాధానము బ్రహ్మానుభూతిగల మహనీయుడే చెప్పగలడు గాని, శాస్త్రపరిశోధన చేసినవాడు చెప్పజాలడు అన్నాలోచించుచు భగ్నహృదయుడై ఇంటికి వెళ్ళి అన్నపానాదులను కూడ స్వీకరించక, దిగులుతో, దుఃఖముతో ఆవేదన పడుచు మంచముపై బడియుండెను.

ఆ పురోహితుని ఇంటియందు ఆవులనుమేపుచు ఇంటిపనులను చేయుచుండునట్టి గోపాలు డొకడుండెను. అతడు చిన్నవయస్సుగలవాడు. పూర్వపుణ్య సుకృతముచే చిన్నతనమునుండియు భగవ

న్నామ ముచ్చరించుచు, భక్తితో తన్మయుడై భగవన్మహిమును వర్ణించు కీర్తనలు పాడుచు ఒడలు తెలియక ఆనందనిమగ్నుడై యుండెను. భగవద్భక్తి ప్రధానుడగుటచే అతనికి జ్ఞానముదయించెను. వ్యాకులచిత్తుడైయున్న యజమానుని గోపాలుడు సమీపించి వినయముతో ప్రశ్నించి, అతని దీనత్వమునకు కారణమరసి యతనితో నిట్లనెను.

స్వామీ! తమరు దిగులుపడవద్దు. ఆరు నెలలైన తర్వాత, రాజపురోహితుడనగు నేను ఆస్థానమునకు కారణాంతరముచేత రాలేకపోయితిని. నేను చెప్పవలసిన జవాబులు యీ చీటి తెచ్చిన యువకుడు నా ప్రతినిధిగా చెప్పును. అని చీటివ్రాసి నాకు యిందు నేను వెళ్ళి ప్రశ్నలకు తగుజవాబులొసంగి రాజునకు తృప్తిగలిగించి వచ్చెదనని గోపాలుడనెను.

ఆరు మాసములైనతర్వాత మహత్వపూర్ణమైన మూడు గొప్ప ఆధ్యాత్మిక ప్రశ్నలకు సమాధానము రానుండుటవలన, అది వినవలె ననే కుతూహలముతో అశేష జనులు రాజుగారు నిర్ణయించిన మహా సభా ప్రాంగణమునకు పరిసర గ్రామములనుండి వచ్చి ఆసీనులై యుండిరి. ఈ విధముగ రాజాస్థానమంతయు ఆధ్యాత్మిక జిజ్ఞాసువులచే భాగవతులచే క్రిక్కిరిసిపోయెను.

ఇంతలో ఒక యిరువది సంవత్సరముల యువకుడు, చింపిరి గుడ్డలు ధరించి ఒక ఉత్తరమునుతీసికొని రాజభవనములో ప్రవేశించి పురోహితుని ఉత్తరమును ద్వారపాలకునిద్వారా రాజునకు పంపించెను. రాజు ఉత్తరము చదువుకొని ఆ గోపాలుని సగౌరవముగ లోనికి రావించి ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పవలసినదిగా కోరెను. వేలకొలది జిజ్ఞాసువులు కూడియున్న ఆ సభామధ్యమున ఎత్తయిన సింహాసనముపై రాజు కూర్చొనియుండెను.

ఆ యువకుడు రాజునుసంబోధించి యిట్లనెను — ఓమహారాజా! లోకములో ఒక సంప్రదాయము కలదు. ఒక గురుశిష్య న్యాయము

కలదు. బోధించువాడు గురువు. బోధింపబడువాడు శిష్యుడు. బోధించునప్పుడు గురువు ఉన్నతాసనము అధిష్ఠించి యుండుటయు, శిష్యుడు భక్తిభావముతో క్రింద చేతులు కట్టుకొని యుండటయు లోకాచారము. రాజునకు బోధించు నేను గురువును, వినునట్టి నీవు శిష్యుడవు అయియున్నావు. గురువు ఉన్నతస్థాన మలంకరించ వలెను గాని నేను సింహాసనముపై నెక్కెదను శిష్యుడు క్రింద చేతులు కట్టుకొని నిలువవలెను కావున్నీవు సింహాసనము పైనుండి దిగవలెను.

గోపాలుని పలుకులు న్యాయమైనవని, యుక్తియుక్తములని రాజు భావించి సింహాసనము దిగి ఎదురుగా చేతులుకట్టుకొని నిలబడి యుండగా గోపాలుడు సింహాసనముపై నెక్కి కూర్చొని యుండెను.

ఇక ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పుమని కోరగా గోపాలుడు ఏదైన [illegible] దీపారాధన చేయ వలెను, [illegible] చేయవలెను. కాన ఒక గ్లాసులో పాలుపోసి తెప్పించుమని కోరెను.

రాజుగారు [illegible] తెప్పించెను. పూజాదికము లొనర్చబడెను.

మొదటి ప్రశ్న - "[illegible] చేయుచున్నాడు" అను ప్రశ్నకు సమాధానము చెప్పవలసినదిగా రాజుగారు కోరినారు. అంతట గోపాలుడు పాలగ్లాసును [illegible] ఎక్కడున్నదో [illegible] యడిగెను. తరువాత నీ [illegible] ప్రశ్నకు సమాధానము [illegible]. రాజు పాలను బుద్ధికుశలతో [illegible] వ్యాపించియుండె ననెను. అట్లే [illegible] నిగూఢముగ వ్యాపించి [illegible].

[illegible] చెప్పిన సమాధానమునకు [illegible].

ఉపనిషత్తుకూడ యిట్లె తెలిపెను శ్వే॥ ఉ. 1.16

సర్వవ్యాపిన మాత్మానాం
క్షీరే సర్పిరి వార్పితమ్।
ఆత్మవిద్యా తపోమూలం తద్
బ్రహ్మోపనిషత్ పరమ్॥

భావము:- పాలలో వెన్నలాగ పరమాత్మబుద్ధియందు దర్శింప బడుచున్నది. సత్యము, ఆత్మనిగ్రహము, తపోద్యానములను సాధనములుగా చేసికొని పాలలో వెన్నలాగా సర్వవ్యాపే, ఆత్మజ్ఞానమూ ద్యానములందే సుప్రతిష్ఠితమై పరమాత్మను తదేకనిష్ఠలో అన్వేషించువాడు అజ్ఞానవినాశకమైన ఆ పరబ్రహ్మయే కాగలడు,

రెండవప్రశ్న :- "దేవుడేవైపు చూచుచున్నాడు" దానికి గోపాలుడు దగ్గరలో వెలుగుచున్న ప్రమిదెను చూపించి ఆ దీపము ఏవైపు చూచుచున్నదో ముందుగా నాడు చెప్పుము అని రాజు నడిగెను. దానికి రాజుగారు దీపము అన్నివైపుల చూచుచున్న దనెను, గోపాలుడు దేవుడుకూడ ఒక దిక్కునిగాక సర్వదిక్కులను చూచుచున్నాడు, సమస్త ప్రాణుల హృదయములలో యంతర్వర్తియై సమస్తమును పరికించుచున్నాడు అనెను. బేష్అనిఅంటూ రాజుగారు చక్కగా సమాధానము చెప్పితివని పొగడెను.

మూడవ ప్రశ్న :- "దేవుడు ఏవని చేయుచున్నాడు" దానికి గోపాలుడు దేవుడు చేయుపని ఇప్పుడే కనుపించలేదా ? ఒకరిని సింహాసనము పైనుండి దింపుట మరియొకరిని సింహాసనముపై కూర్చుండబెట్టుట ఇదియే దేవుని పని. అనగా ధన అధికారాదులతో గర్వము కలిగియున్నవారిని క్రిందపడద్రోయుట, వినయవిధేయతలు భక్తిశ్రద్ధలు కలిగియున్నవారిని పైకిలేపుట దేవుడుచేయు పని. పాపాత్ములను నరకమున బడద్రోయుట, పుణ్యాత్ములను మోక్ష

ధామమునకు చేర్పుటయే చేయని పని అని వివరించెను. ఈవిధముగా మీరడిగిన మూడు ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పినాను ఇక నేను వెళుచున్నాను. ఓ రాజా! మీరును, మీ సభలోని వారందరును సర్వత్ర దైవసాన్నిధ్యమునే అనుభవించుచు, పాపముచేయక హృదయమును శుద్ధ సత్వమునందుంచి నిర్మలమొనర్చుకొని జీవితముధన్యమొనర్చుకొందురుగాక! పరమేశ్వరుడను గ్రహించునుగాక. అను హితవాక్యములు పలుకుచు సభను విడిచెను. పండిత పురోహితుడు శాస్త్రపఠనము మాత్రము చేసి తన వాచా వేదాంతమును ప్రకటించెనే గాని ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పలేకపోయెను. అపులకాపరిగా గోపాలుడు భగవంతునితో తాదాత్మ్యముపొంది భగవదనుభూతిని బడసి జ్ఞానమైనందున ప్రశ్నలకు సమాధానములు స్ఫురణకు వచ్చి యుక్తితో ఉదాహరణలతో ప్రత్యక్షముగా చూపి కృతార్థుడాయెను.

ఓం తత్ సత్

సన్మతిచే సద్గతి - దుర్మతిచే దుర్గతి

భగవానుని యనుగ్రహము లోకమున సమతతో ఎల్లెడల వ్యాపించియే యున్నది. ఆయనుగ్రహముపొందుటకు తగు సాధనల నవలంబించు నిష్కలంక ఉన్నతాశయములు, ఉదాత్తగుణములు సంప్రదాయమున మానవుడంతట జనించి, సర్వేశ్వరుని కృపాకటాక్షములచే మోక్షప్రాప్తిని పొందగలరు. ఉద్దిష్టముగ ప్రాపంచిక భోగ భాగ్యములను పొందుటకై విలువైనవంతయు శక్తియుక్తుల నన్నింటిని వాని సముపార్జనమునకు వినియోగించు మానవులు భగవంతుని తలంచుటగాని సత్సంగత్వమును కోరుటగాని జరుగదు.

వికారవంతమైన దృశ్యప్రపంచ రామణీయతకు ఆకర్షింపబడి దుఃఖములపాలై జీవిత సాఫల్యమైన నిత్యానందమును పొందలేక పోవుచున్నారు, ఈ విషయమును ఒక కథారూపముగా తెలిసికొనగలము,

ఒక వర్తకుడు కాశీయాత్ర చేయవలయునని తలంచి పాదచారియై ఇంటినుండి బయలుదేరెను అది వేసవికాలమగుటచే ప్రయాణము కొంచెము కష్టమాయెను. ఎండ మిక్కుటముగా నుండెను. బాధతో ప్రయాణము చేయుచుండెనే గాని ఆగిపోలేదు. దారిలో ఇసుక ప్రదేశ ముండుటవలన వేసవి వేడిమికి బహుకష్టముతో పయనము చేయుచుండగా మార్గమున ఒక మహావృక్షము కన్పించెను. దాని చెంతకుచేరి ఆ వృక్షచ్ఛాయయందు విశ్రమించెను. పూర్వమెపుడో ఏ బ్రహ్మనిష్ఠుడో, ఏ తపస్సంపన్నుడో ఆ వృక్షముక్రింద ధ్యాననిష్ఠ కలిగియుండిన కారణమున ఆ వృక్షమునకు కల్పవృక్షము యొక్క శక్తి గలిగెను. ఆ చెట్టుక్రింద ఎవరు ఏ కోరిక కోరిన ఆ కోరికలు వెంటనే తీరుచుండెను. ఇట్టి అమోఘమైనశక్తి ఆ వృక్షమున కలదని ఈ వర్తకునికి తెలియదు. ఎండలోనుండి వృక్షము నీడకు వచ్చుటవలన శరీరమంతయు చెమటతోనిండి చికాకుగలిగిన వాడై దరిదాపులలో ఎచ్చటనైన జలాశయముకలదేమోనని పరికించుచుండెను. ఎచ్చటను కానరాలేదు. అప్పుడు స్నానముచేయుటకు జలమున్నచో శరీరము శుభ్రపరచుకొని విశ్రమించవచ్చును అని అనుకొనుచుండెను. వెంటనే ఆ చెట్టుపైనుండి గంగాప్రవాహము వలె నీరు జలజల క్రిందకు పడజొచ్చెను. కల్పవృక్షమహిమ ఆ చెట్టుకుండుటవలన అట్లు జరిగెను. వర్తకునకు ఆ చెట్టుయొక్క కల్పవృక్ష శక్తినిగూర్చి పరిచయములేదు. ఆశ్చర్యముతో అతడు ఆ జలములో స్నానమాడి సంతోషముతో చెట్టుక్రింద విశ్రమించెను. కాని వేసవి కాలము, భోజనకాలము అతిక్రమించిన కారణమున ఆకలిబాధ మిక్కుటముగ నుండెను. ఎవరైన భోజనము తెచ్చిపెట్టినచో తృప్తి

తీర భోజనముచేసి ఆ చెట్టుక్రింద కొంతకాలము విశ్రమించవచ్చు
నని తలంచుచుండెను. తక్షణమే యాతని సంకల్పముకూడ నెరవే
రెను. పంచభక్ష్య పరమాన్నములతో ఒక పళ్ళెరము చెట్టుక్రింద
ప్రత్యక్షమాయెను అప్పుడతడు మిక్కిలి సంతోషము మరియొక
వైపున అటునిటు తిరిగెను. ఏమి యీ విచిత్రమని తలంచుచు ఆ
వృక్షాన్నమును భుజించి సంతృప్తుడై వృక్షచ్ఛాయను విశ్రమించెను
జనసంచారములేని యీ ప్రాంతములో నాకు భయముకలుగుచున్నది
నా భార్యకూడ నాతోడనిచ్చట నుండినచో పయనించుట నాకెంత
ఆనందదాయకముగ నుండును అని మదిలో తలంచెను. సంకల్పించిన
వెంటనే అతని భార్య ఆభరణాలంకృతతో అయనముందు ప్రత్యక్ష
మయ్యెను ఇది అంతయు ఈ వృక్షముయొక్క మహిమయని అయన
తెలిసికొనెను. అనేకవందల మైళ్ళ దూరములోనున్న నా గ్రామము
నుండి నా భార్య నేను తలంచిన క్షణకాలములోనే వచ్చుట అసంభ
వము. ఈమె నా భార్యరూపముగల దయ్యమయి యుండవచ్చునా
అని తలంచుచుండెను. అంతలోనే ఆ వృక్షశక్తిచేత ఆమె దయ్య
ముగా మారిపోయెను ఆ దయ్యమును జూచి ఆ వర్తకుడు ఈ
భయంకరమైనటువంటి దయ్యము నన్ను మ్రింగివేయునేమో యని
భయపడుచుండెను. తక్షణమే ఆ దయ్యము యాతనిపైబడి మ్రింగివేసెను.

కల్పవృక్షముక్రింద ఉన్నను వర్తకుడు తన వినాశమునే
కొనితెచ్చుకొనెను. మహోన్నత అవకాశమును విడిచి పతనము
పొందెను. భగవంతుడు కల్పవృక్షమువంటివాడు ఎవరు ఏదేని యభిల
షించి తనను ప్రార్థించుచుందురో వారికి దానిని యిచ్చుచుండును.
క్షుద్రమైన ప్రాపంచిక విషయములను కోరుచుందురు బంధవిముక్తినే
ఆశించువారు ముక్తిని పొందుదురు. ప్రాపంచికవాంఛలను, నశ్వర
మగు విషయములను కోరువాడు తన పతనమునకు తానే
కారకుడగును. ముక్తిని కోరుచు ప్రాపంచికాపేక్షగల మతిగలవాడు

మోక్షమునే కోరుకొని మోక్షము బొందును. దుర్మతి అనగా నశ్వరమగు ప్రపంచ విషయములనే కోరుకొని జననమరణ సంసారమునబడి దుఃఖముల పాలగును. ఈ కథాసారమును గ్రహించి మనము శాశ్వతానందము నొసగు భగవంతుని ప్రార్థించు సన్మతినికలిగియుండవలెను.

ఓం తత్ సత్

గ్రుడ్డి అనుకరణ

ప్రపంచమున పెక్కురు ఒక అంధపరంపరను అనుసరించుచున్నారు. అనగా పరమాత్మను గూర్చి ఒకింతయు ఆలోచింపక తమ తండ్రులు తాతలు, ఇరుగుపొరుగు ప్రాంతములవారు ఏయే విషయజాలములోబడి కొట్టుకొనిపోవుచు తాత్కాలిక సుఖదుఃఖముల ననుభవించు జనన మరణరూప సంసారమునబడియున్నారో దానినే అనుసరించుచున్నారు కాని యీ దుఃఖము స్వాభావికమా లేక అగంతుకమా యని విచారించి దుఃఖకారణమరసి నిత్యానందప్రాప్తి దుఃఖరహిత స్థితియందుండలేక పోవుచున్నారు. ఈ క్రింద వ్రాయు కథలో ప్రజల అంధవిశ్వాసమును తెలిసికోగలము.

ఒక పట్టణమున ఒక మహారాజు నివసించుచుండెను. ప్రజలందరు రాజుగారియందు విశ్వాసపాత్రులై రాజాజ్ఞనుమీరక మెలగుచుండిరి. రాజభవనమునందు రాజమహిషికూడ తనకు పరిచర్యలు చేయు పరిచారికాసమూహముతో అతిసన్నిహితముగ మెలంగుచు వారి కష్టసుఖములను విచారించి వారికి హితము బోధించుచు వారి మన్ననలకు పాత్రురాలయ్యెను. ఆ రాణీవాస మందిరమునకు ప్రతిదినము ఒక చాకలిది రాణియొక్క చీరలు వస్త్రాలు బట్టలను శుభ్రపరచి తెచ్చుచుండెను. నైపుణ్యముతో, శ్రద్ధతో ఆమె కార్యము

లను చేయుచు క్రమక్రమముగా రాణియొక్క పూర్ణవిశ్వాసమునకు పాత్రురాలయ్యెను. ప్రతిదినము బట్టలను ఉతికి తెచ్చియిచ్చునపుడు రాణితో కొంతకాలమైనను ఇష్టాగోష్ఠి జరుపుచు ఆనందముతో చిరునవ్వులతో తిరిగి యింటికి వెళ్ళుచుండెడిది. ఇట్లు వారిమైత్రి దినదిన ప్రవర్ధమానమై ఒకరిని విడిచి మరియొక రుండలేనంత ప్రగాఢమాయెను.

ఒక దినమున చాకలి రాణి వస్త్రములను శుభ్రపరచి తీసికొని వచ్చి రాణికి అప్పగించి రెండుచేతులు నెదుటబెట్టి ఏడ్వసాగెను. ఆమె నేత్రములనుండి అశ్రువులు ధారగా ప్రవహింపజొచ్చెను. కారణ మేమియో తెలియదు. ఆదృశ్యమునుజూచి రాణియొక్క హృదయము పరమ ఆవేదనతో నిండిపోయెను. ఆమెకు ఏదియో బ్రహ్మాండమైన ఆపద సంభవించెనని [illegible]. ఆమె సన్నిహిత బంధువు లెవరైన మరణించి యుండవచ్చును. లేక వారికేదైన ధననష్టము గాని మరేదైన ప్రమాదముగాని సంభవించి యుండవచ్చును. అట్లుగాకున్న ఈమె వారికి ఇంతగా ఎందులకు దుఃఖపడును. కాని ఆమె ఈ మహాదుఃఖమునకు కారణమడుగుట సహేతుకముకాదు. మనము మాట్లాడించిన మరింత దుఃఖితురాలగును. ఆపదలుగలవారిని ఓదార్చుటకు వెళ్ళినప్పుడు మౌనముగా నుండి వారి దుఃఖమును పంచుకొనవలెను. ఇది లోకములో జరుగు పద్ధతి. కావున మనము కూడ మన ఇష్టులగు వారి దుఃఖములో పాలుపంచుకొనుట యుక్తము. ఇదియే లోకాచార పద్ధతి. ఆ పద్ధతిప్రకారం రాణికూడ చాకలితో పాటు పెద్దగా ఏడ్చుచుండగా చాకలి వెళ్ళిపోయెను.

రాణియొక్క ఏడ్పు విని రాజభవనములో మరియొక గదిలో నున్న రాజు ఏదియో ప్రమాదకరము జరిగినదే [illegible] రాణి ఎందుల కేడ్చును? కారణమడుగుట ఈ సమయమున మంచిదికాదు. నాకు ప్రేమపాత్రురాలైన ఆమె ఏడ్చుచున్నప్పుడు మనము ఊరకుండుట భావ్యముకాదు

అని తలంచి కారణము తెలియకయే పెద్దపెట్టున ఏడ్వసాగెను. రాజు రోదనమును విని, మంత్రులు, సామంతులు ఏడ్వసాగిరి. వారిని జూచి భృత్యులు, వారిపరిచారికలుకూడ మర్యాదకొరకై ఏడ్వసాగిరి. ఈ ప్రకారముగ రాజభవనమంతయు ఆక్రందనములతో, పెడబొబ్బలతో నిండిపోయెను. ఆ రోధనధ్వని, నలుదెనల వ్యాపించగా రాజభవనము చుట్టుప్రక్కలనున్న ప్రజలు తమ మనములు కలతచెంద, రాజు ఏడ్చుచుండ మనమూరకుండుట మర్యాదకాదు. "యథారాజా తథాప్రజా" అని పెద్దలవాక్యముకదా? కాన మనముకూడ రాజుగారి కష్టసుఖములల్లో పాలుపంచుకొనుట సముచితమని నిశ్చయించుకొని రాజప్రసాద సమీపమునగల ప్రజలందరు ఏడ్వసాగిరి. వారిని చూచి తక్కిన పురమునందలి ప్రజలందరు గొల్లున ఏడ్వ మొదలుపెట్టిరి. "కారణ మడుగుదమా మర్యాదకులోటుఅని అందరు భావింపదొడగిరి ఈ విధముగా దుఃఖసాగరమున మునిగియున్న పట్టణమునకు ఒక సాధువు వచ్చుట జరిగెను. ప్రవేశములోనే ఇండ్లలో రోదనధ్వనులు వినిపించెను. కారణ మారయదలచి ఇంటిలోనికేగి అయ్యలారా, అమ్మలారా ఎందుల కేడ్చుచున్నారని అడుగగా స్వామీ మాకు కారణము తెలియదు మా ప్రక్కయింటివాడు ఏడ్చుచుండ, మర్యాదకొఱకై వారి దుఃఖములో పాలుపంచుకొనుటకు ఏడ్చుచున్నామనిరి దీనికి కారణము తెలియవలెనని సాధువు కృతనిశ్చయుడై ప్రక్కయింటికివెళ్ళి వారిని కారణ మడిగెను వారు తమ ప్రక్కయింటివారి నడుగమనిరి ఈ ప్రకారముగ అడుగుచు పోయి రాజభవనమును చేరెను. అచ్చట ఏడ్చుచున్న రాజభవన భృత్యులను అడిగెను. మంత్రిగారు ఏడ్చుచున్నారు అందువలన భృత్యులము మేముకూడ ఏడ్వవలయును గదా యనిరి. సాధువు విషయము తెలిసికొనుటకు కృతనిశ్చయుడై యున్నందున ఏడ్చుచున్న మంత్రిగారి వద్దకు వెళ్ళి కారణ మడిగెను రాజుగారు ఏడ్చుచుండగా వారి మంత్రినైన నేను ఏడ్వకుండుట న్యాయము కాదుగదా యనెను. అప్పుడు

సాధువు ఏడ్చుచున్న రాణీగారిని సమీపించి తమ దుఃఖమునకు కారణమేమని ప్రశ్నించెను. రాజు నా భార్య మహాదుఃఖములో మునిగియుండగా నేనెట్లు సంతుష్టముగా నుండగలననెను. ఈ ప్రహసనమును చూచి అంతట చూడవలెనని రాణీగారి యొద్దకు బోయి అమ్మా తమరేల ఏడ్చుచున్నారని యడిగెను. రాణీగారు నాకు అతిసన్నిహితముగా నుండిన్న మా దాసి ఏడ్చుచున్నది ఆమె దుఃఖమున కారణమడుగగా మర్యాదకాదని నేను ఆమె దుఃఖములో పాలుపంచుకొని ఆమెకు కొంత ఓదార్పు కలిగించవలెనని దుఃఖించు చున్నాననెను. సాధువు దాసియొద్దకు పోయి ఆమె దుఃఖమునకు కారణమేమని ప్రశ్నించెను. "ఆమె తనకొక ఆడుగాడిదె కలదని, దానికి బహుకాలమునకు ఒక ఉదయమున మగపిల్లను కన్నదని, కాని అది వెంటనే మరణించినదని, దానివలన ఎంతయో కాలమునుంచి నిరీక్షించుచున్న నా గాడిదపిల్ల చనిపోయిన కారణంచేత నాకు హితురాలైన రాణీగారికిప్పుడు ఏమియును చెప్పుటకు నోటినుండి మాట రాలేదు. నేను దుఃఖితముగా నుండి ఏడ్చితినని చెప్పెను సాధువు విస్తుపోయి నవ్వెను దాసి గాడిదపిల్ల చచ్చినందుకు ఊరం తయూ ఏడ్చుచున్నారా ఎంత విపరీతము? ఎంత అంధపరంపర. ఈ పట్టణవాసులందరూ అజ్ఞానులై యథార్థమారయక గ్రుడ్డి నమ్మక ములో మునిగియున్నారని విచారించి వెడలిపోయెను.

కథలోని రాణి, పట్టణవాసులవలె ప్రపంచమున పెక్కురు ప్రజలు, తమ జన్మకు కారణమేమి, ఎచ్చటినుండి వచ్చితిమి. ఏమిచేసి ఎచ్చటికి పోవలసియున్నామను విచారణ చేయక, తమ గమ్యస్థాన మైన పరమాత్మను గుర్తించుటను ఆలోచింపక నశ్వరమైన ప్రపంచవస్తు సంపదయందుగల మమకారము అంధవిశ్వాసములకు లోనై, తన ఇష్టులు స్నేహితులను మొదలు శరీరభావనయందు తాదాత్మ్యతను పొంది దుఃఖితులై జీవితము వ్యర్థపరచుకొనుచున్నారు.

అవిజ్ఞాతే జన్మ నష్టం విజ్ఞాతే జన్మ సార్థకమ్,
జ్ఞాతు రాత్మాన దూరే స్యాత్ ఇతి వేదా స్తదిణ్డిమః॥

భావము:- ఆత్మ నెరుగకుండిన జన్మ వ్యర్థము ఎరిగిన సార్థకము. జ్ఞాతకు ఈ ఆత్మ దూరమున లేదు. అని వేదాంతభేరి. కాని అంధపరంపరలకు లోనై గ్రుడ్డిగా జీవింపక సజ్జనసాంగత్యము చేసి జీవబ్రహ్మైక్య విజ్ఞానము సంపాదించి సుఖించుచు దివ్యజీవనము నెరపెదరుగాక.

ఓం తత్ సత్

అనహంకారత్వం

మానవుడు స్వరూపస్థితిని తెలిసికొని కృతార్థుడు కాగలందులకు భగవద్గీత పదమూడవ అధ్యాయములో అమానిత్వాది యిరువది గుణములను సాధన మార్గములుగా చెప్పబడియున్నవి. అందు ముఖ్యమైన "అనహంకారమేవచ" అను సాధనమును గురించి విచారించెదము. సాక్షి చైతన్య సాన్నిధ్యమున అంతఃకరణ చేతనవంతమై "అహం ప్రత్యయము కలుగుచున్నది. శరీరతాదాత్మ్యముతో నేనను జ్ఞానము కలిగి సర్వవిద్యలు నభ్యసించుచున్నారు దీనినే అపరవిద్య అందురు దీనివలన ముక్తి కలుగదు. అపరవిద్యను సాధనముగా తీసికొని పరవిద్య నభ్యసించినగాని స్వరూపస్థితి కలుగదు దీనినే పరమ పురుషార్థమని మోక్షమని విజ్ఞులు చెప్పెదరు అపరవిద్య లెన్నెన్ని సంపాదించి నేర్పరియని అనిపించుకొన్నను తానింతటి గొప్పవాడినని, పండితుడనని ధనసంపన్నుడనని అహంకారయుతుడై యుండుట గాంచుచున్నాము. అందువలన

దేహమాత్ర పరిచ్ఛిన్నుడై. స్వరూపాజ్ఞాన యుతుడై జననమరణ రూప సంసారమునబడి దారిగానక దుఃఖించుచున్నాడు. దీనినొక కథారూపముగా తెలియగలము.

హస్తినా నగరమందు ఒక పండితుడుండెను. అతడు సర్వ విద్యాపారంగతుడు. తన విద్యను ఇతర పట్టణములకుపోయి అచ్చటి ప్రజలకు వినిపించి వారిని సంతోషపరచి వారిచ్చు ధనముతో భాగ్యవంతుడయ్యెను. తనకు పాండిత్యమునందధికుడనను గర్వమేగాక ధనవంతుడనను గర్వముకూడ పెరిగెను.

విద్యాప్రదర్శనము చేయుటకై కార్యక్రమములో ఒకరోజున వేరొక పట్టణమునకు పోవలసినవాడై పయనమయ్యెను దారిలో ఒకచోటున నది అడ్డముగా దాటవలసివచ్చినది. నదినిండుగా ప్రవహించు చుండెను. ఒక్కటియే పడవగా ఒక పల్లెవాడు నదిని దాటించుటకు ఒక పడవలో సిద్ధముగా నుండెను. అతనికి కొంత పైకమునిచ్చి రెండవ ఒడ్డు చేరుటకు బయలుదేరెను. పల్లెవాడు పడవ నడుపు చుండెను. పండితుడు నావలో కూర్చొని దీర్ఘాలోచనా తత్పరుడై యుండెను. అతనికి అకస్మాత్తుగా నేదియో ఒక ఊహజనించి పల్లెవానిని పిలిచి ఓయీ! నీవు తర్కశాస్త్రమేమైన నభ్యసించితివా! అని అడిగెను. పల్లెవాడు తనకు చదువుయనే లేదని, జవాబిచ్చెను. ఆ పండితుడు అంతట తర్కశాస్త్రము చదువని నీ జీవితము జీవితమేనా! ఆ గొప్పవిద్య నేర్చుకొనని నీ జీవితములోని పాతికభాగము వ్యర్థమైపోయిన దని తలంచుచున్నాను. అయినను చేయునదేమి ఇప్పుడైనను నావంటి పండితునొద్ద నేర్చుకొనుము. బాగుపడెదవు అని చెప్పుచూ "వేదాంతమైనా చదివితివా" అని అడిగెను. పల్లెవాడు బాబూ నాకు వేదాంతమంటే ఏమియు తెలియదనెను అదివిని పండితుడు ఓయీ వ్యర్థుడా! వేదాంతము నేర్చుకొననివాడెవడైన యుండునా? అది నేర్చుకొనని నీ జీవితంలో మరియొక పాతికభాగము

వృథా అయినదని నేను భావించుచున్నాను. పోనీ జ్యోతిష్యము చదివితివాయని అడిగెను బెస్తవాడు పడవనడుపుచు నేనీ జ్యోతిష్యము నేమియు నెరుగనని జవాబిచ్చెను. అదివిని పండితుడు భగవంతుడా! జీవితములో యింకొక పాతికభాగమును నాశనము చేసికొనినావురా వెఱ్ఱివాడా! తర్కమీమాంస, జ్యోతిషములను మూడు శాస్త్రములను తెలియనివాడు ముప్పాతిక జీవితమును వృథాచేసికొనినట్లే యని అనెను. వాటిని తనవద్ద నేర్చుకొని జీవితమును ధన్యమొనర్చు కొనుమని యనెను—పడవ సరిగా నది మధ్యభాగమునకు వచ్చెను. నీటి ప్రవాహము చాల వడిగానుండెను. ఇంతలో పెనుగాలి వీచ నారంభించెను. తుఫాను చెలరేగెను జలము ఉత్తుంగతరంగ సంయుక్తమై భీతిని గొల్పుచుండెను. తరంగముల తాకిడికి పడవ అటునిటు ఊగులాడుచు డోలాయమాన మగుచుండెను ఇంతలో పడవలో నీరు ప్రవేశింపసాగెను. పడవ మునిగిపోవునేమోయను భయము కలుగుచుండెను. ఆ ఘోర విపత్సమయమున బెస్తవాడు పండితుని పిలిచి "అయ్యా బాబూ, తమకు ఈతవిద్య వచ్చునా"? యని అడుగగా "రాదని" జవాబు చెప్పెను. అది విని పల్లెవాడు "మహాప్రభూ! తర్కమీమాంస జ్యోతిషములు చదువనందున నా జీవితములో ముప్పాతిక భాగము మాత్రమే నాశనమైనది. "ఈతవిద్య రానందువలన తమ జీవితమిపుడు మొత్తము పూర్తిగా నాశనమైపోయినది; అని పలికి యూరకుండెను ఇంతలో నీరు పడవలో విస్తృతముగా చేరి పడవ మునిగిపోయెను. పండితుడు గంగార్పణమయ్యెను. బెస్తవాడు ఈదుకొని ఒడ్డుచేరెను. చూచితిరా! నదీప్రవాహ మధ్యమున కాపాడినది ఈతవిద్య. ఆ సమయమున తర్కమీమాంసా జ్యోతిషములాదిగా గల విద్యలేవియు రక్షింపలేవు. ఈతవిద్య ఒక్కటియే శరణ్యము. అట్లే జీవుడు సంసారసాగర మధ్యమున మునుగుచున్నాడు. అట్టివారికి తరుణోపాయము. బ్రహ్మవిద్యయే ఉపనిషత్తు

తత్త్వము. ఈ లౌకిక విద్యయొక్కటియే జీవుని కృతకృత్యుని చేయ గలదు.

పంతులుగారు అపరవిద్య నభ్యసించి ఇతరులకంటె తన జీవితము సార్థకమైనదని [illegible] పల్లెవానితో పల్కెను. కాని సర్వవిద్యలయందు [illegible] నభ్యసించి అనగా జీవబ్రహ్మైక్య విద్య నభ్యసించు "[illegible]" [illegible] తస్వరూపులమై సుఖ శాంతులలో [illegible].

ఓం తత్ సత్

ప్రమాత

సర్వవ్యవహారములకు కారణ మంతఃకరణమగుటచే శ్రుతియం దంతఃకరణము ప్రధానమని చెప్పబడెను. అంతఃకరణ సంబంధము వలన నాత్మ "అహమస్మి" అని వ్యవహరించబడుచున్నది శ్రుతి యందు చెప్పబడిన ప్రతిబింబ శబ్దమున కర్థము ప్రతిబింబము, పరమాత్మ ప్రత్యేకాంతః కరణములయందు ప్రతిబింబరూపముగా ప్రవేశించునని తాత్పర్యము.

వివరణకారులును, సంక్షేప శారీరక వాదులును ప్రతిబింబ వాదులు. వారి సిద్ధాంతమున జీవు డాత్మప్రతిబింబము. లోకము నందు దర్పణాది స్వచ్ఛపదార్థముల సమీపమువలన ముఖబింబ రూపమే [illegible] ముగను, దర్పణాంతర్గతముగను నున్నట్లు ప్రతీతమగుచున్నది. వాస్తవముగా బింబరూప ముఖము కంటె భిన్నముగా ప్రతిబింబమను వస్తువేదియు లేదు. అయిన నది మిథ్యకాదు. [illegible], నదియు సత్యమే.

వార్తికకారు లాభాసవాదులు. జీవుడు చైతన్యాభాసమని వీరి సిద్ధాంతము. వీరి మతమునందు బింబభిన్నమును, బింబసదృశమునగు దర్పణాంతర్గత ప్రతిబింబమును కన్పించెడిశక్తి దర్పణాదులయందు గలదని చెప్పెదరు. ఈ విధముగ ప్రతిబింబవాదులు ప్రతిబింబము సత్యమనియు, ఆభాసవాదులు ప్రతిబింబ మసత్యమనియు చెప్పుచున్నారు. వీరుభయులు బింబము సత్యమని యంగీకరించెదరు. చైతన్యప్రతిబింబము చైతన్యమువలె జ్ఞానరూపమగును. ఆ జ్ఞానరూప ప్రతిబింబ సంబంధమువలన అంతఃకరణము ప్రమాతయగుచున్నది. "యోయం విజ్ఞానమయః ప్రాణేషు" అను శ్రుతి జీవుడు విజ్ఞానమయుడని చెప్పుచున్నది. కాపున జీవుడు చేతనుడు. "రూపం రూపం ప్రతిరూపం బభూవ" అను శ్రుతిచేత జీవుడు ప్రతిబింబి రూపుడని చెప్పబడెను. జీవుడు చేతనుడైనచో నతడు ప్రతిబింబుడు కాడు. ప్రతిబింబితుడైనచో చేతనుడుకాడు. కాపున నిందేది సత్యము ?

ప్రతిబింబవాది మతమునందు ప్రతిబింబము నిజబింబమునకంటె భిన్నముకాదు. కాన చైతన్య ప్రతిబింబితుడగు జీవుడు చేతనుడే యగును. అచేతనుడు గాడు. అభాసవాది మతమునందు ప్రతిబింబము నిజబింబముకంటె భిన్నమైనను నది శుక్తిరజతాదులవలె ప్రాతిభాసికమనియు, నాప్రాతిభాసికా నిర్వచనీయ ప్రతిబింబమున కుత్పత్తిగలదనియు నంగీకరించుచున్నారు. ఆ యుత్పత్తికి నిజబింబము, నవిద్య యీ రెండును పాదానకారణములు. కావున ప్రతిబింబముతో బింబచైతన్యమునకు సంబంధము గలదు. జలప్రతిబింబ సూర్యునకు తేజస్సుండినట్లు, అంతఃకరణ ప్రతిబింబితుడగు జీవుడు చేతనుడే యగును. బింబ ప్రతిబింబవాదుల మతమునందు, ప్రతిబింబరూపజీవుడు చేతనుడే ఆభాసవాదుల మతమునందు జీవుడు చేతనాచేతన విలక్షణుడు. కాన జీవుడు చేతనముకంటె విలక్షణుడని రెండు మతములందును సిద్ధించుచున్నది.

అంతఃకరణమునందు చైతన్యము ప్రతిఫలించుటచేత ప్రతిబింబ మూలముగా అంతఃకరణము ప్రమాతయగుచున్నది. ఆత్మ చేతనము. అంతఃకరణము అచేతనము. ఈ రెండిటియొక్క యేకత్వాధ్యాస వలననే అంతఃకరణము ప్రమాతయగుచున్నది. ఈ ప్రమాత ప్రమాణములద్వారా ప్రమేయముల నెఱుగుచున్నది.

ఓం తత్ సత్

సాక్షి

ప్రమాశ్రయము ప్రమాత. ఆ ప్రమాతయే కర్తయు, భోక్తయునగు నాత్మ. దీపము తాను ప్రకాశించుటయందును నితర పదార్థములను ప్రకాశింపజేయుటయందును మఱియొక ప్రకాశము నపేక్షింపవలసిన పనిలేదు. కావున నిక సాక్షి నంగీకరించుటవలన ప్రయోజనమేమి?

ప్రమాత ప్రకృతియొక్క పరిణామముగలది అగుటచే నది వికారి. పరిణామవంతమగు పదార్థము దృశ్యము. దృశ్యమెప్పుడును ద్రష్ట కాజాలదు. దృశ్యమగు ప్రమాత, దృశ్యమగు ప్రమేయమువలె తన వికారములను, ఉనికిలేములను తానెఱుగజాలదు. అసంగము, నిర్వికారమునగు నాత్మయే సర్వమునకుసాక్షి, స్వయంప్రకాశమగు సాక్షిచేతనే సర్వము ప్రకాశింపబడుచున్నది.

"దృగ్ దృశ్యౌ ద్వౌ పదార్థౌ స్తః పరస్పర విలక్షణౌ
దృగ్ బ్రహ్మ దృశ్యం మాయాస్యాత్ ఇతివేదాంత డిండిమః

భావము:- దృక్, దృశ్యములని పదార్థములు రెండు. ఈ రెండును పరస్పర విరుద్ధములు. అందు దృక్కు బ్రహ్మము,

దృశ్యము మాయ; అని వేదాంత డిండిమము. ప్రమాతకంటె భిన్నముగ స్వయంప్రకాశమగు సాక్షి యున్నదనుటకు శ్రుతియే ప్రమాణము.

శ్రు॥ "తమేవభాంత మనుభాతిసర్వం, తస్యభాసా సర్వమిదం విభాతి" ఇటువంటి శ్రుతులు సూర్యుడు, చంద్రుడు, నక్షత్రములు, అగ్ని మొదలగునన్నియు స్వయంప్రకాశములుకావు, అవియన్నియు ఆత్మప్రకాశము వలననే ప్రకాశింపబడుచున్నవని చెప్పుచున్నవి. కావున ఆత్మ స్వయంప్రకాశమని నిశ్చయమగుచున్నది. దృశ్యములగు ఘటపటాది పదార్థములు ఇతర పదార్థములను ప్రకాశింపజేయజాలనట్లు, దృశ్యములగుటచే సూర్యాదిజడ జ్యోతిస్సులుకూడ స్వయముగ నితర పదార్థములను ప్రకాశింప జేయజాలవు. స్వయం ప్రకాశమగు నాత్మయే సర్వమునకు సాక్షి. ప్రమాణముల నుపయోగించు జాగ్రదవస్థయందు మాత్రమే ప్రమాతవ్యవహారము. జాగ్రదవస్థ అణగిన, స్వప్నావస్థను ప్రకాశింపజేయునది, యీ సాక్షి చైతన్యమే. సుషుప్తియందుకూడ సాక్షి చైతన్య మంగీకరించబడుచున్నది. సాక్షి చైతన్యము సత్యము, నిత్యము. సాక్షిశబ్దము మాత్రము సాక్ష్యముండునంతవరకు మాత్రమే. సాక్షిచైతన్యము పరమార్థము,

ఓం తత్ సత్

శాస్త్ర విచారణావశ్యకత

తత్త్వమసీత్యాది మహావాక్యములు స్వతః ప్రమాణము లగును. ఆ స్వతఃప్రమాణజన్య జ్ఞానముచే నజ్ఞానము, నజ్ఞాన జన్యమగు ద్వైతప్రపంచము నివృత్తియగుచున్నది. ఇక విచారణవలన ప్రయోజనమేమి?

తత్త్వమసి మహావాక్యమునందుగల తత్పదత్వంపదముల లక్షణావృత్తిచే చైతన్యజ్ఞానము కలిగినప్పటికిని తత్పదార్థమునందు గల అనాత్మత్వ పరోక్షత్వాది ప్రతిబంధములును, త్వంపదార్థమునందు గల పరిచ్ఛిన్నత్వ దుఃఖిత్వాది ప్రతిబంధములును నశించుటలేదు. కావున మోక్షమును మహావాక్యములు నద్వితీయాత్మ సాక్షాత్కారజ్ఞానము కలుగుటలేదు. మహావాక్యములు లక్షణావృత్తిచే నఖండబ్రహ్మ చైతన్యమును కలిగించునవనుట మహావాక్యార్థజ్ఞాన మావశ్యకము.

ఏ ప్రమాణముచేతను బాధింపబడని పారమార్థికాఖండ బ్రహ్మ చైతన్యమును విషయీకరించెడి మహావాక్యజన్య నిర్వికల్పకాంతఃకరణవృత్తి ప్రమ యనబడును. ఆ ప్రమాజ్ఞానమునందే యజ్ఞానమును నివృత్తిచేయు సామర్థ్యముగలదు. మహావాక్యముల కనుకూలమగు ఏకార్థమును కలిగించునవే పదములయొక్క శక్తి లక్షణావృత్తుల కార్యము. తత్పదముయొక్క శక్తివృత్తి మాయావిశిష్టేశ్వర చైతన్యమును తెలుపుచున్నది. లక్షణావృత్తి మాయోపహిత చైతన్యమును తెలుపుచున్నది. అట్లే త్వంపదముయొక్క శక్తివృత్తి అంతఃకరణ విశిష్ట జీవచైతన్యమును తెలుపుచున్నది. లక్షణావృత్తి అంతఃకరణోపహిత సాక్షిచైతన్యమును తెలుపుచున్నది. మహావాక్యములు జహదజహల్లక్షణావృత్తిచే సాక్షి బ్రహ్మముల ఏకత్వమును ముఖ్యసామానాధికరణముచేతను, నంతఃకరణ మాయలకఖండ బ్రహ్మచైతన్యముతో నేకత్వమును బాధా సామానాధికరణ్యము చేతను బోధించుచున్నవి.

మహావాక్యములు స్వతఃప్రమాణములై నిర్వికల్ప కాత్మజ్ఞానమును కలిగించుచున్నప్పటికిని నితరవాదుల వివాదములవలన కలిగిన సంశయములను ప్రతిబంధముగల మందబుద్ధుల యజ్ఞానమును నశింపజేయజాలవు. మననముచే సర్వ సంశయములు నివృత్తియైనపిమ్మట మహావాక్యములు నా యజ్ఞానమును నివృత్తిచేయుచున్నవి.

పగలు శుక్రనక్షత్రము చూచినవాడితరులతో నేను శుక్ర నక్షత్రమును చూచితినని చెప్పినప్పుడు, ఒకనికి పగలు శుక్రనక్షత్ర ముండునా? యుండదా? అను సంశయము కలుగును. వేఱొకనికి పగలు శుక్రనక్షత్ర ముండదను విపరీత బుద్ధి కలుగును. కాని వీరి ముగ్గురి నేత్రదృష్టి సమానముగానే యున్నది. అయిన ఒకనికి నిశ్చయము, మఱియొకనికి సంశయబుద్ధి, వేఱొకనికి విపరీతబుద్ధి కలుగుచున్నది. శుక్రనక్షత్రమును దర్శించినవాడితరులకు వృక్ష శాఖలమధ్య భాగమున దృష్టిని సారించి చూడుమని చెప్పగా నట్లు చూచినప్పుడు సంశయముగలవానికి మొదట శుక్రనక్షత్రము దర్శన మగును. విపరీతబుద్ధిగలవాడు విమర్శించి చూచినపిదప శుక్రనక్షత్ర దర్శనమగుచున్నది.

అట్లే సంశయ విపర్యయములేని యుత్తమాధికారికి వేదాంత మహావాక్యముల శ్రవణమాత్రముచేతనే యఖండ బ్రహ్మాకారవృత్తి కలిగి యది కార్యసహితముగ నజ్ఞానమును నివృత్తిచేయుచున్నది. సంశయబుద్ధి గలవానికి శ్రవణముచేసిన మహావాక్యముల యర్థమును సాధకబాధక యుక్తులచే మననము చేసినపిదప సంశయముతొలగి యఖండార్థజ్ఞానము కలుగుచున్నది. విపరీతబుద్ధిగలవానికి శ్రవణము చేసిన మహావాక్యముల యదార్థమును సాధకబాధక యుక్తులచే మననముచేసి పిదప సాధింపబడిన యర్థమునవచ్ఛిన్న తైలధారవలె నేకాకారముగ ధ్యానించుటచే విపరీతభావము నశించి, యఖండ బ్రహ్మాకారవృత్తి కలుగుచున్నది. కావున విచారణ మావశ్యకము.

తత్పదార్థము శాస్త్రతాత్పర్యమగుటచే శ్రేష్ఠమైనప్పటికిని, త్వంపదార్థము శాస్త్రజన్య మోక్షరూపఫలమునకు భాజనమగుటచే దానికంటెకూడ నిది శ్రేష్ఠమైనది. త్వంపదార్థ విషయములో దేహాత్మ వాదము మొదలు నిర్ధర్మవాదులపరకు ననేక భేదములు తెలియబడు చున్నవి. వీరిలోకొంద ఱాత్మ నిత్యమనియు, కొంద ఱనిత్యమనియు

చెప్పుచున్నారు. అనిత్యమని చెప్పువారుకూడ రెండు విధములుగ నున్నారు. దేహాత్మవాదులు మొదలు, క్షణిక విజ్ఞానవాదులవర కాత్మనత్యము, ననిత్యమనుచున్నారు. మాధ్యమిక బౌద్ధులు మిథ్యాభూతమగు, నాత్మ యనిత్యమనుచున్నారు. ఆత్మ నిత్యమని చెప్పువారుకూడ రెండువిధములుగ నున్నారు. దిగంబరజైను లాత్మ పరిణామనిత్యమందురు. వైశేషికులు మొద లద్వైతులవరకాత్మకూటస్థ నిత్యమనెదరు. అద్వైతమతమునం దుపనిషత్ప్రమాణములచే నాత్మ స్వరూపము నిర్ధారణ చేయబడెను. కాన శాస్త్రవిచారణ మావశ్యకము.

ఓం తత్ సత్

చతుర్విధాభావ రహితాత్మ

ఆత్మకు కాలకృత, దేశకృత, వస్తుకృత పరిచ్ఛేదములు లేవు. దేహము మొదలు బ్రహ్మపర్యంతముగాగల సమస్త పదార్థములకు త్రివిధపరిచ్ఛేదము లున్నవి. ప్రాగభావ ప్రధ్వంసాభావములకు ప్రతియోగులగు పదార్థములు కాలకృతపరిచ్ఛేద్యములు. అత్యంతాభావమునకు ప్రతియోగులగు పదార్థములు దేశకృత పరిచ్ఛేద్యములు. అన్యోన్యాభావమునకు ప్రతియోగులగు పదార్థములు వస్తుకృత పరిచ్ఛేద్యములు. వేదాంత సిద్ధాంతమునందాత్మతేయ భావము సంగీకరింపబడదు. కావున ఆత్మ త్రివిధపరిచ్ఛేదములు లేనిది. ఆత్మకంటె భిన్నములగు సమస్త పదార్థములకు చతుర్విధాభావము లున్నవిగనుక అవి త్రివిధ పరిచ్ఛేదములు గలవి.

ఆత్మకు ప్రాగభావ ప్రధ్వంసాభావము లున్నవని చెప్పినచో నా యభావముల నెఱుగునదేది? ఆత్మకంటె భిన్నములగు

నానాత్మపదార్థములు జడములగుటచే నవి ఆత్మయొక్క ప్రాగభావ ప్రధ్వంసాభావముల నెఱుంగజాలవు. వేదాంత సిద్ధాంతమునం దాత్మ యొక్కటియే యగుటచేత దాని యభావముల నెఱుగు మఱి యొక ఆత్మ లేదు. కావున ఆత్మకు ప్రాగభావ ప్రధ్వంసాభావములు సిద్ధింపవు.

ఆత్మ తన ప్రాగభావ ప్రధ్వంసాభావములను తానే యెఱుగ వచ్చునుగదా యనిన అట్లుకాదు.

ఆత్మయొక్క ప్రాగభావ ప్రధ్వంసాభావకాలమున ఆత్మ లేదు. ఆత్మయున్న కాలమునందు దాని ప్రాగభావ ప్రధ్వంసాభావములు సంభవింపవు. కావున నాత్మ తానెట్లు తన ప్రాగభావ ప్రధ్వంసాభావముల నెఱుగగలదు? అంతియేగాక ఆత్మకు ప్రధ్వంసాభావము నంగీకరించినచో నాత్మయున్నపుడు చేసిన పుణ్యపాపముల ఫలము లనుభవింపకయే నశించిపోవుననెడి కృతకర్మనాశ దోషము సంభవించును. అట్లే ఆత్మకు ప్రాగభావ మంగీకరించినచో నాత్మయే కర్మములను చేయకయే సుఖదుఃఖరూప ఫలముల ననుభవించునను అకృతాభ్యాగమదోషము కలుగును కావున ఆత్మకు ప్రాగభావ ప్రధ్వంసాభావములు లేవు.

ఆత్మ సన్మాత్రస్వరూపమని శ్రుతిస్మృతులు చెప్పుచున్నవి. "ఘటోస్తి, పటోస్తి, అను వ్యవహారముచేతకూడ నాత్మ సర్వత్ర అనుగతముగ నున్నట్లు తెలియబడుచున్నది. సర్వత్ర అనుగతముగ వ్యాపించియున్న ఆత్మ కత్యంతాభావము కలుగదు. శుక్తియొక్క తాదాత్మ్యాధ్యాసచే మిథ్యారజతము ప్రతీతమైనట్లు ఆత్మయందు మిథ్యావస్తువులన్నియు నధిష్ఠానాత్మ తాదాత్మ్యమువలననే సిద్ధించుచున్నవి. ఆత్మ తాదాత్మ్యమువలన సిద్ధించెడి యనాత్మపదార్థములతో నా కెప్పుడు భేదము కలుగదు. కావున నాత్మ కన్యోన్యాభావముకూడ సిద్ధింపదు. ఈ విధముగ ఆత్మయందు చతుర్విధాభావములు లేకపోవుటచే నది యేయభావములకు ప్రతియోగికాదు.

అభావమునకు ప్రతియోగియగుటచే దేహేంద్రియాదులభావములగును. దేహము పుట్టకపూర్వము దానికి ప్రాగభావ మున్నది. దేహము నశించినపిమ్మట దానికి ప్రధ్వంసాభావమున్నది. దేహము పరిచ్ఛిన్నము కావున దేహములేనిచోట దాని అత్యంతాభావమున్నది. దేహమునుండి భిన్నములగు ఘటపటాది పదార్థములలో దేహమున అన్యోన్యాభావ మున్నది. ఈవిధముగా దేహమునకు చతుర్విధాభావము లున్నవి. ఇట్లే ఇంద్రియములకును, మనస్సునకును, ప్రాణమునకును జీవకర్తవిజ్ఞానమునకునుకూడ చతుర్విధాభావములున్నవి. కాని సదసద్రూపముకాని ఆత్మ కాభావాలవు.

శరీర మధ్యమునందుండు అంతఃకరణము వ్యాపించియున్నది. ఆ యంతఃకరణమునందు చిదాత్మ ప్రతిబింబించుచున్నది. ఆ ప్రతిబింబ సహితాంతఃకరణము ప్రమాత. ప్రమాతనుండి కలిగిన వృత్తులు ప్రమాణములు. ఆ ప్రమాణములు జీవునాచ్ఛాదించిన అజ్ఞానమును నశింపజేసి విషయమును పొంది, విషయాకారము ధరించును. అప్పుడు వృత్తిచైతన్య విషయచైతన్యముల కేకత్వము కలుగును. ఆ ఏకీభూతచైతన్యము వృత్తివిశిష్టమై విషయమును ప్రకాశింపజేయుచున్నది. ఇందు అంతఃకరణ విశిష్టచైతన్యము ప్రమాత. అంతఃకరణవృత్తి విశిష్టచైతన్యము ప్రమాణము. విషయోపహిత చైతన్యము ప్రమేయము. విషయమును ప్రకాశింపజేసెడి వృత్తివిశిష్టమగు సాక్షిచైతన్యము ప్రమ. ఇవి భిన్నభిన్న విశేషణములతో నొకటి భిన్నభిన్నములుగ వ్యవహరించుచుండినను, వ్యవహరింపబడుచుండినను లేకపోయినను, వీని వ్యవహారావ్యవహారములను ఉభయములను ప్రకాశింపజేసెడి విశేష్యమైన సాక్షిచైతన్యము స్వయముగా ప్రకాశించుచు స్వతస్సిద్ధమై యున్నది.

ఓం తత్ సత్

చిదాత్మ - గౌణాత్మ - భిన్నమతములు

చిదాత్మయొక్క గౌణస్వరూపమే చిదాభాసుడు. ఆ చిదాభాసుడు, తన గౌణస్వరూపము నశించి, ముఖ్యమైన చిదాత్మస్వరూపముగా నుండుటకొఱకు ప్రవర్తించుచున్నాడు. బంధమోక్షములు రెండును చిదాభాసునకే కలుగుచున్నవి. చిదాత్మ అవ్యవహార్యుడైనను, నజ్ఞానాహంకారోపాధులవలన నతడు వ్యవహరింపబడుచున్నాడు. కేవల బ్రహ్మశబ్దమునకు, నహంశబ్దమునకు వాచ్యుడు కాకపోయినప్పటికి, నుపాధిగత చిదాభాస విశిష్టచిదాత్మ బ్రహ్మ అహంశబ్దములకు వాచ్యమగుచున్నది. వాచ్యార్థములయందు సాభాసోపాధి భాగములను విడిచి, చైతన్యభాగమును గ్రహించినచో జహదజహల్లక్షన సిద్ధించుచున్నదని ఆభాసవాదులు చెప్పుచున్నారు. వారు చిదాభాసాభిన్న చైతన్యమే తత్త్వంపదములకు వాచ్యార్థము. ఆవాచ్యార్థములయందొక భాగమును త్యజించి, మరియొకభాగమును గ్రహించినచో జహతజల్లక్షన సిద్ధించునని ఆభాసవాదుల మతము.

ప్రతిబింబవాదులలో వివరణకారాదు లజ్ఞానోపహితబింబచైతన్య మీశ్వరుడు, సంస్కార సహితాంతఃకరణావచ్ఛిన్నాజ్ఞానప్రతిబింబ చైతన్యము జీవుడనియు, సంక్షేపశారీరకకారాదు లజ్ఞానప్రతిబింబిత చైతన్య మీశ్వరుడు, బుద్ధిప్రతిబింబచైతన్యము జీవుడు, నిరుపాధిక చైతన్యము శుద్ధమనియు చెప్పుచున్నారు. ఈ రెండు పక్షములయందును బుద్ధుల భేదముచే జీవులనేకులు. ప్రతిబింబము పారమార్థిక బింబాభిన్నమగుటచే తత్త్వం పదములయందు జహదజహల్లక్షణ సంభవించునని బింబ ప్రతిబింబవాదులు చెప్పెదరు.

అజ్ఞానమునకు విషయమగు చైతన్య మీశ్వరుడు. అజ్ఞానమునకాశ్రయమగు చైతన్యము జీవుడని వాచస్పతి మిశ్రులనుచున్నారు,

ఈ పక్షము నందజ్ఞానము లనేకములగుటచే జీవులనేకులగుచున్నారు. భిన్నభిన్న జీవులయొక్క ప్రపంచములుకూడ భిన్నభిన్నములు. జీవుడజ్ఞానోపాధికుడగుటచే నతడు సంసారమునకుపాదానకారణు డగును. ఈశ్వరోపాధియగు నవిద్యకు, నవిద్యాకారమగు ప్రపంచమునకు నీశ్వరుడధిష్ఠానమగుటచే ఈశ్వరునియందు జగత్కారణత్వ మౌపచారికముగా చెప్పబడుచున్నదని అవచ్ఛేదవాదుల సిద్ధాంతము.

అజ్ఞానోపహిత బింబచైతన్య మీశ్వరుడు. అజ్ఞానమునందుగల ప్రతిబింబ చైతన్యము జీవుడు లేక నిరుపాధిక శుద్ధచైతన్య మీశ్వరుడు. అజ్ఞానోపహిత చైతన్యము జీవుడని యేకజీవవాదుల మతము. ఈ పక్షమునందు జీవుడే తన కావరకమైన యజ్ఞానమువలన జగత్తున కుపాదాన కారణమును, నిమిత్తకారణమును నగుచున్నాడు. దృశ్య పదార్థములన్నియు ప్రాతిభాసికములు. దేహభేదములవలన జీవులు భిన్నులనెడి భ్రమ కలుగుచున్న దనెను.

ఏకజీవవాదము రెండు విధములు. కొందఱొకేజీవుడు సర్వ శరీరములందున్నాడందురు. మఱికొందరు జీవుడొక్కడే యగును. అతడొక్క శరీరములో నుండి యనేకశరీరములను కల్పించుచున్నా డందురు.

ఇందు ప్రథమ పక్షమున ఒకేజీవుడు సర్వశరీరములలో నున్నచో నొక్కశరీరమునందు కలుగు సుఖదుఃఖములు సర్వశరీరములలోనున్న జీవులకు కలుగవలయునుగదా? అట్లు కలుగుటలేదు గాన నది సమీచీనము కాదు.

రెండవ పక్షమునందు జీవుడొకశరీరములో నున్నాడను నిశ్చయము లేకపోవును, ఇదియా యొక శరీరమునందున్నాడను సందేహము కలుగుచున్నది. ఆ ఒక్కశరీరమందున్న జీవుడు

ముఖ్యుడు. మిగతా శరీరములందున్న జీవులు కల్పితులు, కావున సర్వము మిథ్యయే యగును.

నానా జీవ వాదమునందుకూడ నొక జీవుని స్వప్నములో ననేక మిథ్యా జీవులు కల్పింపబడుచున్నట్లు. ఏకజీవ వాదమునందుకూడ నొకజీవుని కల్పనయే సమస్త జీవులని చెప్పబడును.

ముఖ్య జీవు డొక్క శరీరములోనే యుండును. ఇతర శరీరములు, నా శరీరములందున్న అంతఃకరణములు వ్యవహారదశలో నున్నట్లు తోచుచున్నను, నాశరీరములు, నంతఃకరణములు జీవులు మొదలగునవన్నియు ప్రాతిభాసికములని తలంచవలయును.

కావున వికల్పములన్నిటిని విడిచి యొక్క బ్రహ్మచైతన్యమునుమాత్రము గ్రహించినచో నన్నిమతములు నుపాదేయములే యగును.

ఓం తత్ సత్

వ్యావహారికసత్త - పంచీకరణము

[సత్తా "పారమార్థికము, వ్యావహారికము, ప్రాతిభాసికము"అని మూడు విధములు. వానియందు బ్రహ్మచైతన్యముయొక్క సత్తపారమార్థికము. అవిద్య దాని కార్యమగు ప్రపంచము సత్తవ్యావహారికము. శుక్తిరాజకాదుల సత్తప్రాతిభాసికము. ఇందు ప్రాతిభాసిక పదార్థములు వ్యవహారిక దశయందుపయోగపడుటలేదు. పారమార్థికమగు నాత్మైకత్వరూపస్థితియందు వ్యావహారిక పదార్థము లుపయోగపడుట లేదు. కాని ఉపాసనాది వ్యవహార దశయందు వ్యావహారికపదార్థము లుపయోగపడుచున్నవి కాన వాని నిరూపణమావశ్యకము.

అవిద్య. అవిద్యయందు చైతన్యముతోగల సంబంధము, జీవేశ్వర విభాగము అవిద్యాగతచిదాభాసుడు అను యీ నాలుగును అవ్యాకృత శబ్దముచే చెప్పబడుచున్నవి. అవిద్య ఈశ్వరునియొక్క అలౌకిక శక్తి, అది జడమైనప్పటికిని స్వరూపముచే స్వచ్ఛము. కావున దానియందు చైతన్యప్రతిబింబము తెలియుచున్నది. ఆ ప్రతిబింబ మాభాసుడనబడును. చైతన్యాభాసము జడముకాదు, చైతన్యము కాదు. అది జడచైతన్యములకు విలక్షణము. ఈ యాభాసావిద్య మూర్తామూర్తరూపమగు సమస్త ప్రపంచము నుత్పత్తిచేయుచున్నది. అది ఈశ్వరశక్తి యగుటచే నతనివలన భిన్నముకాదు.]

జీవేశ్వరులు వ్యక్తాసంబంధవర్ణ్యాగములు. జీవేశ్వర విభాగము వ్యాకృతము. అట్లే అవిద్యాచైతన్యములలో చైతన్యము మాత్రము వ్యక్తము. అవిద్యాచైతన్య మవ్యాకృతము. అవిద్య, అవిద్యా వ్యాప్తమగు ప్రపంచప్రపంచము పారమార్థికసత్తగలవి కాకపోయినను, వ్యావహారిక సత్తగలవి యగును కాన వానియుపాసనముపాసనాదుల యందుపయోగపడును. అవి స్వప్నపదార్థములవలె ప్రాతిభాసికసత్తగలవి కావు. దృశ్యమునకు "అవ్యాకృతము, మూర్తము, అమూర్తము" అని మూడుభేదములు. ఈ మూటిలోను చిదాభాససహితా విద్య మూర్తామూర్తరూపమగు సమస్తజగత్తునకు బీజశక్తి యగును. అవి అవిద్యవలన స్పష్టమవి గాకపోయినను, నవిద్యావృత్తివలన నిష్పత్తములగుచున్నవి. అది స్వయముగ జడమైనప్పటికిని, చైతన్యాభాసచే యుక్తమై జీవుల పూర్వకర్మ సంస్కారములచే ప్రేరితమై శబ్దస్పర్శ రూపరసగంధములుగల ఆకాశవాయ్వగ్ని జలపృథ్వులను నైదు మహాభూతముల నుత్పన్నముచేయును.

అవ్యాకృత సత్తాంశమునకు నీయాకాశమునకు తాదాత్మ్యసంబంధ మంగీకరింపబడుచున్నది. కావున ఆకాశముయొక్క సూక్ష్మస్వరూపము శబ్దము. ఇదేవిధముగ వాయ్వాదుల సూక్ష్మస్వరూపములు స్పర్శాదులని గ్రహింపవలెను.

శబ్దాత్మకయగు నాకాశరూపమును పొందిన అవిద్య, స్పర్శాత్మకమగు వాయువు నుత్పన్నము చేయుచున్నది. కారణ స్వరూపాంతర్గతమగు శబ్దము, కార్యమగు స్పర్శాత్మక వాయువునం దనువృత్తమగుచున్నది. కావున వాయువు శబ్దస్పర్శాత్మకమగు చున్నది. వాయుభావమును పొందిన యవిద్య రూపాత్మకమగు తేజస్సును పుట్టించుచున్నది. దానియందు కారణగుణము లనువృత్తములై యుండుటచే, తేజస్సు శబ్దస్పర్శ రూపాత్మకమగుచున్నది. తేజోభావమునుపొందిన యవిద్యవలన, రసాత్మకమగు జలముత్పన్నమగుచున్నది. దానియందు కారణగుణములను వృత్తములై యుండుట చేత, జలము శబ్దస్పర్శ రూపరసాత్మకమగుచున్నది. జలభావము నొందిన అవిద్యవలన, గంధాత్మకమగు పృథ్వి యుత్పన్నమగు చున్నది. దానియందు కారణగుణములను వృత్తములై యుండుట చేత, పృథ్వి శబ్దస్పర్శ రూపరస గంధాత్మకమగుచున్నది. ఇంద విద్యయంతయు నాకాశముగ పరిణమించుటలేదు. అవిద్యయొక్క యొకభాగము మాత్రమే ఆకాశముగ పరిణమించుచున్నది. అట్లే ఆకాశముయొక్క యొకభాగమునందు వాయువును, వాయువుయొక్క ఏకదేశమునుండి తేజస్సును, తేజస్సుయొక్క యేకదేశము నుండి జలమును, జలముయొక్క యేకదేశమునుండి పృథ్వియును నుత్పన్నములయ్యెను.

దిశలాకాశమునకంటె భిన్నములుకావు. "ఆత్మ నాకాశస్సం భూతః" అని శ్రుతికూడ చెప్పినది. కాల మవిద్యకంటె భిన్నము కాదు. "సౌచ తమ ఆసీత్" అను నిటువంటి శ్రుతులు, కాలమవిద్య కంటె భిన్నముకాదని చెప్పుచున్నది. కార్యములు వాని కారణముల కంటె భిన్నములుకావు. "తదనన్యత్వ మారంభణ శబ్దాదిభ్యః" అను బ్రహ్మసూత్రముగూడ కార్యములు వాని కారణములకంటె భిన్నములుకావని చెప్పుచున్నవి. మృత్తికార్యములను ఘటశరా

వాదులు, మృత్తికంటె భిన్నములయినట్లు, గుణాత్మకా విద్యాసం పాదితములగు పంచభూతములు కూడ త్రిగుణాత్మకములే యగును. అవిద్యాసంపాదితములగు, నపంచీకృత పంచభూతములమూర్తములు, సూక్ష్మరూపము లనబడును.

ఈ యపంచీకృత సూక్ష్మపంచభూతముల జ్ఞానశక్త్యాత్మక సమష్టి సాత్త్వికాంశమువలన నంతఃకరణము, క్రియాశక్త్యాత్మక సమష్టి రాజసాంశమువలన ప్రాణవాయువు పుట్టెను. ఇందు సమష్టి సాత్త్వికాంశమువలన పుట్టిన యంతఃకరణము నిశ్చయాత్మకవృత్తిచే బుద్ధియనియు, సంశయాత్మకవృత్తిచే మనస్సనియు చెప్పబడు చున్నవి. అహంకారమునకూడ నంతఃకరణముయొక్క నిశ్చయాత్మక వృత్తియగుటచే నది బుద్ధియందంతర్గతముగ చెప్పబడినది. చిత్త మంతఃకరణముయొక్క సంశయాత్మక వృత్తివిశేషమగుటచే నది మనస్సునందంతర్గతముగ చెప్పబడినది.

సమష్టి రాజసాంశమువలన గలిగిన ప్రాణవాయువు వ్యాపార భేదముచేతను, స్థానభేదముచేతను, ప్రాణాపాన వ్యానోదాన సమాన ములను నైదుభేదములను పొందుచున్నవి. ఇదేవిధముగ నాకాశాద్యేకైక సూక్ష్మభూతముయొక్క జ్ఞానశక్త్యాత్మక వ్యష్టిసాత్త్వికాంశమువలన, నొక్కొక్క జ్ఞానేంద్రియమును, క్రియాశక్త్యాత్మకవ్యష్టి రాజసాంశము వలన, నొక్కొక్క కర్మేంద్రియమును గలుగుచున్నవి.

ఆకాశముయొక్క సాత్త్వికాంశమువలన శ్రోత్రేంద్రియమును, రాజసాంశమువలన వాగింద్రియమును గలిగెను. ఇందు ఆకాశము యొక్క గుణమైన శబ్దమును జ్ఞానశక్తిప్రధాన సాత్త్వికాంశము వలన కలిగిన శ్రోత్రేంద్రియము గ్రహించుచున్నది. క్రియాశక్తిప్రధాన రాజసాంశమువలన కలిగిన వాగింద్రియముచేయుచున్నది. వాయువు యొక్క సాత్త్వికాంశమువలన త్వగింద్రియమును, రాజసాంశము వలన పాణీంద్రియమును కలిగెను. ఇందు వాయువుయొక్క ముఖ్య

గుణమైన సర్శమును, జ్ఞానశక్తి ప్రదాన సాత్వికాంశమువలన గలిగిన త్వగింద్రియ మెఱుగుచున్నది. క్రియాశక్తి ప్రదాన రాజసాంశమువలన గలిగిన పాణేంద్రియము చేయుచున్నది. అగ్నియొక్క సాత్వికాంశమువలన చక్షురింద్రియమును, రాజసాంశమువలన పాదేంద్రియమును గలిగెను. ఇందు అగ్నియొక్క ముఖ్యగుణమైన రూపమును జ్ఞానశక్తిప్రదాన సాత్వికాంశమువలన గలిగిన నేత్రేంద్రియ మెఱుగుచున్నది. క్రియాశక్తి ప్రదాన రాజసాంశమువలన గలిగిన పాదేంద్రియము రూపమునొద్దకు గమనము చేయుచున్నది. జలముయొక్క సాత్వికాంశమువలన జింహేంద్రియమును రాజసాంశమువలన గుహ్యేంద్రియమును గలిగెను ఇందు జలముయొక్క ముఖ్యగుణమైన రసమును జ్ఞానశక్తి ప్రధాన సాత్వికాంశమువలన గలిగిన జింహేంద్రియ మెఱుగుచున్నది. క్రియాశక్తిప్రదాన రాజసాంశమువలన గలిగిన గుహ్యేంద్రియము రసమును విడుచుచున్నది భూమియొక్క సాత్వికాంశమువలన ఘ్రాణేంద్రియమును, రాజసాంశమువలన పాయురింద్రియమును గలిగెను. ఇందు భూమియొక్క ముఖ్యగుణమైన గంధమును జ్ఞానశక్తి ప్రదాన సాత్వికాంశమువలన గలిగిన ఘ్రాణేంద్రియ మెఱుగుచున్నది. క్రియాశక్తి ప్రదాన రాజసాంశమువలన గలిగిన పాయురింద్రియము మలవిసర్జన చేయుచున్నది.

ఇదేవిధముగ సూక్ష్మ పంచభూతముల జ్ఞాన శక్త్యాత్మక సమష్టి సాత్వికాంశమువలన గలిగిన యంతఃకరణము పంచభూతములగుణములైన శబ్దస్పర్శ రూపరస గంధముల మంచిచెడ్డల విమర్శించి యెఱుగుచున్నది. అట్లే సూక్ష్మపంచభూతముల క్రియాశక్త్యాత్మక సమష్టి రాజసాంశమువలనగలిగిన ప్రాణవాయువు ప్రాణాపాన వ్యానోదాన సమానములను నైదువిధములుగ విభజింపబడి క్రమముగా "హృదయము, గుదము, సర్వశరీరము, కంఠము, నాభి" అను నైదుస్థానము

లందుండి శ్రీమహాశక్తి ప్రధానములగు కర్మేంద్రియములు వానివాని కార్యములను చేయుటకు శక్తినిచ్చుచున్నవి.

ఓం తత్ సత్

లయ చింతన

లయము రెండు విధములు. కార్యము కారణమందు లయమగుట, కార్యకారణములు రెండును లయమగుట - ఇందు మూర్త పదార్థములు మూర్త పదార్థములయందు లయమగుట దైనందిన ప్రళయము. అమూర్త పదార్థములవ్యాకృతమునందు లయమగుట ప్రాకృతిక ప్రళయము. అవ్యాకృత సహితముగా సమస్త పదార్థముల లయము ఆత్యంతిక ప్రళయము. మూర్తామూర్త వ్యాకృత భేదముచే సృష్టిపదార్థములు మూడు విధములు.

"ఆత్మనః ఆకాశః సంభూతః" అను శ్రుత్యనుసారము ఆత్మ నుండి ఆకాశము, ఆకాశమునుండి వాయువు, వాయువునుండి అగ్ని, అగ్నినుండి జలము, జలము నుండి పృథ్వి క్రమముగా కలిగెను. మరల నివి ప్రళయకాలమున క్రమముగా పృథ్వి జలమునందును, జల మగ్నియందును, అగ్ని వాయువునందును, వాయువాకాశము నందును ఆకాశ మాత్మయందును లయమగునని చెప్పబడెను. అట్లే జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులయందు లయక్రమము చెప్పబడుచున్నది. జాగ్రదవస్థ స్వప్నావస్థయందును, స్వప్నావస్థ సుషుప్త్యవస్థయం దును లయమగుచున్నది. అట్లే జాగ్రదవస్థాభిమానియగు విశ్వుడు స్వప్నావస్థాభిమానియగు తైజసునియందును, స్వప్నావస్థాభిమాని యగు తైజసుడు సుషుప్త్యవస్థాభిమానియగు ప్రాజ్ఞునియందును లయమగుచున్నాడు. ఈ విధముగా మూలకారణమువరకు లయచిం

తన చేయుట ముముక్షువునకు కర్తవ్యము. ఈ యుద్దేశముతోనే శంకర భగవత్పాదులు లయచింతన నాదరించిరి.

అజ్ఞానాద్ బ్రహ్మణోజాత మాకాశం బుద్ బుదోపమ్
ఆకాశాద్ వాయురుత్పన్నో వాయోస్తేజస్తతః పయః
అద్భ్యశ్చ పృథివీజాతా తతో వ్రీహియ వాదికమ్."

భావము:- ఆకాశమునుండి వాయువును, దానినుండి తేజస్సును, దానినుండి జలమును, దానినుండి పృథివియును, దానినుండి వ్రీహియవాది సస్యములును కలిగినవి. ఇది అనులోమక్రమము.

"పృథివ్యప్సు పయోవహ్నౌ వహ్నిర్వాయౌ నభస్యసౌ.
నభోఽ వ్యాకృతే తచ్చ శుద్ధేఽ స్మ్యహం హరిః॥

భావము:- పృథ్వి జలమునను, జలము అగ్నియందును, అగ్ని వాయువునను, వాయువు ఆకాశమునను, ఆకాశమవ్యాకృతము నను, అనగా మాయయందును, మాయ శుద్ధబ్రహ్మమునను వెలయు చున్నవి. నేనా శుద్ధుడనగు హరిని, ఇది విలోమక్రమము. ఇట్లు శ్రీ శంకరాచార్య విరచిత బ్రహ్మానుచిన్తనమ్ నందు చెప్పబడి యున్నది.

అద్వైత సిద్ధాంతమునందు సమస్త జడపదార్థములు చైతన్యము నకుపాధులు. ఇందు వ్యష్ట్యుపాధి చైతన్యము జీవుడు. సమష్ట్యుపాధి చైతన్య మీశ్వరుడు. చైతన్యమున కుపాధియగు జడజాతమవస్థా భేదముచే స్థూల సూక్ష్మకారణములని మూడు విధములగును. ఇందు పంచీకృత పంచమహా భూతాత్మక దృశ్యజగత్తు స్థూలము. ఈ స్థూల జగత్తునకు కారణమగు నపంచీకృత భూతాత్మకము సూక్ష్మము. ఈ సూక్ష్మమునకు కారణమగు మూలాజ్ఞాన మవ్యాకృతము. ఈ మూడును వ్యష్టి సమష్టి భేదములచే జీవేశ్వరులకు ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగా మూడుమూడుపాధులగుచున్నవి. ఇందు వ్యష్టి స్థూలోపాధిక

జీవచైతన్యము విశ్వుడు. వ్యష్టిసూక్ష్మోపాధిక జీవచైతన్యము తైజసుడు. వ్యష్ట్యవ్యాకృతోపాధిక జీవచైతన్యము ప్రాజ్ఞుడు. అట్లే సమష్టి స్థూలోపాధిక యీశ్వరచైతన్యము విరాట్టు. సమష్టి సూక్ష్మోపాధిక ఈశ్వర చైతన్యము హిరణ్యగర్భుడు. సమష్ట్యవ్యాకృతోపాధికచైతన్య మీశ్వరుడు.

ఈశ్వరునకు రజోగుణము ప్రధానముగా నున్నపుడు బ్రహ్మ యనబడుచున్నాడు. సత్వగుణము ప్రధానముగా నున్నపుడు విష్ణువనబడుచున్నాడు. తమోగుణము ప్రధానముగా నున్నపుడు రుద్రుడనబడుచున్నాడు. నిరుపాధిక చైతన్యము బ్రహ్మమనబడుచున్నది. ఈ విధముగా ఏకమయము, సద్వితీయము, నిరవయవము, దృగ్రూపచైతన్యమునందు ఉపాసకుల యభీష్టానుసారము చతుర్భుజాదిమూర్తి కల్పన చేయబడినది. ఇందు రజోగుణోపాధికుడగు బ్రహ్మ చతుర్ముఖుడనియు, సతనిభార్య భారతియనియు, సత్వగుణోపాధికుడగు విష్ణువు చతుర్భుజుడనియు, సతనిభార్య లక్ష్మియనియు, తమోగుణోపాధికుడగు రుద్రుడు పంచముఖుడనియు, సతనిభార్య భవాని యనియు, కల్పించబడినది. మఱియు దృగ్రూపచైతన్యమే దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణ, ధర్మపాలన నిమిత్తము శుద్ధసత్వప్రదాన మాయోపాధికుడై మత్స్యకూర్మాద్యనంతావతారములు లీలగా ధరించెనని కల్పించబడినది.

"కార్యసిద్ధ్యర్థం ఉపాసకానామ్ బ్రహ్మణోరూపకల్పన" అని శ్రుతి వాక్యము.

ఓం తత్ సత్

అవస్థాత్రయము

మానవుడు తనకు కన్పించు అనగా పంచేంద్రియములకు తెలియబడు విషయములనే పరిశీలించుచుండును. కొందఱు మనస్సునకుతోచు సుఖదుఃఖాదులను గురించి, శాస్త్రవిషయములను గూర్చి విచారించుచుందురు. కాని తెలిసికొనువానిని అనగా ఆత్మనుగురించి విచారించువారరుదు.

మానవుడు ఒక దినములో మేల్కొని వ్యవహరించుచున్నాడు కలతనిద్రలో స్వప్నము గాంచుచున్నాడు. సుషుప్తిలో గాఢనిద్రలో ఏమియు తెలియక యున్నాడు. ఇట్లే ప్రతిదినము, ప్రతిసంవత్సరము జరుగుచున్నది. కాన ఒక దినములో అనగా ఇరువదినాలుగు గంటలలో జాగ్రత్తు. స్వప్నసుషుప్తులను పొందుచున్నాడు. ఈ అవస్థలను పరిశీలించినచో తెలిసికొను తెలివిని గురించి పరిశీలించిన వారమగుదుము.

జాగ్రదవస్థ ఇంద్రియములకు వృత్తులుగలుగుచున్నప్పుడు పదార్థజ్ఞానము కలుగునది జాగ్రదవస్థ. జాగ్రదవస్థయందు మూర్తపదార్థములు ప్రత్యక్షాది ప్రమాణములచే వ్యవహరింపబడుచున్నవి. కావున నవి వ్యవహారములనబడును. ఈ వ్యావహారిక పదార్థములు విశ్వుడనెడి జీవునిచే ననుభవింపబడుచున్నవి. దేహేంద్రియములయందు ప్రవేశించి వ్యాపించి యుండుటచే జాగ్రత్ జీవుడు విశ్వుడనబడుచున్నాడు. విశ్వుడనుమానాది ప్రమాణములచే నమూర్తపదార్థములను, నవ్యాకృతమును నెఱుగుచున్నప్పటికిని, వ్యావహారిక జగత్తును విశ్వుడెఱుగుచున్నాడను నియమముచేతను, స్థూలశరీరాభిమాని యగుటచేతను, నతనికి స్వప్నసుషుప్త్యవస్థల వ్యాపకత్వము లేదు. స్వప్నావస్థ జాగ్రదవస్థలయందు భోగములనిచ్చెడు కర్మ

సంస్కారములు ని[illegible]దోషముచే క్షయించి, స్వప్నభోగములనిచ్చెడి కర్మ సంస్కార[illegible]చేతను, నిద్రారూపమగు తామస వృత్తివలన [illegible] కారముగుటచేతను, నింద్రియాధి దేవత లింద్రి[illegible]పొందుటచేతను, నింద్రియములు [illegible] లీనమగు [illegible].

[illegible] తెలియునప్పుడు, మనస్సు [illegible]న్నది. ప్రాతిభాసికరజత జ్ఞానకాలము[illegible], రజతజ్ఞానముగను పరిణ మించి ప్ర[illegible]న్నది. కాని మనస్సెరుగుట లేదు. [illegible] పదార్థాకారముగ నవిద్యయే [illegible]చున్నది. కాని యవిద్యా వృత్తిచేతనే [illegible]. కాని స్వప్న పదార్థములను [illegible] వివాదములేదు. కాని స్వప్నపదార్థ[illegible] విషయములో రెండు [illegible]. అవిద్యా[illegible] మనస్సే స్వప్న పదార్థములను [illegible]. స్వప్నపదార్థములు దేనిపరిణామ [illegible]. స్వప్నములో సాక్షిచైతన్యమునం [illegible]లుగా పరిణమించుచున్నదను [illegible].

[illegible] వ్యావహారికములు, ప్రాతిభాసిక [illegible]. ఇందు దేనియొక్క [illegible] కాని పరమాత్మ [illegible] సత్యము మిగత మూడు [illegible] మూలావిద్య పరిణామము [illegible] వ్యావహారికము. రజ్జువచ్చిన్న

చైతన్యవివర్తము, తూలావిద్యాపరిణామమునగురజ్జు సర్పాది పదార్థములు ప్రాతిభాసికములు. మనోఽవచ్ఛిన్న చైతన్యవివర్తనములును, దేని పరిణామములుకాని శశశృంగాదులు తుచ్ఛములు.

అద్వైత వేదాంత దర్శనమునందేయే పదార్థములు పరిణామములగునో, ఆయా పదార్థములు వివర్తములుకూడనగును. ఈ విధముగా పరిణామము వివర్తముయొక్క వ్యాప్యము. అట్లే యేవి యేవి వివర్తములో నవియవి మూలావిద్యయొక్కగాని, తూలావిద్య యొక్కగాని పరిణామములగును. ఇది నియమము, పరిణామిత్వము, వివర్తత్వము అను నీ రెండు ధర్మములు సమనియతములు. కావున స్వప్నపదార్థములు దేనిపరిణామములు కావనుమతము సరికాదు, స్వప్నపదార్థములు, నాపదార్థజ్ఞానములు సవిద్యాపరిణామము లగును,

జాగ్రదవస్థయందు మనస్సుయొక్క సాహాయ్యముచేతనే ఘటపటాదుల జ్ఞానము కలుగుచున్నది. కావున అప్పుడాత్మయందు స్వయంజ్యోతిష్ట్వము సిద్ధించుటలేదు. స్వయముగా ప్రకాశించుటయే స్వయంజ్యోతిష్ట్వము. స్వప్నావస్థయందు మనోవృత్తి లేకపోయినను నచ్చట నవిద్యావృత్తి యంగీకరించబడుచున్నది. ఆ యవిద్యావృత్తి మనస్సునందున్న సంస్కారముల సహాయ్యముతోగాని, లేక యిదమాకార మనోవృత్తి సహాయ్యముతోగాని కలుగుచున్నది, కావున భ్రమస్థలములలో, మనస్సునందు జ్ఞానకారణత్వమున్నది. స్వప్నావస్థయందు "అత్రాఽయం పురుషః స్వయం జ్యోతిర్భవతి" అను శ్రుతి స్వప్నావస్థయందు ఆత్మ స్వయంజ్యోతియని చెప్పుచున్నది. స్వప్నమునందు మనస్సే జగదాకారాకారములుగా పరిణమించుచుండుటచే నదిదృశ్యకోటిలోనిదగును. కావున నాత్మకు స్వయంజ్యోతిష్ట్వము సిద్ధించుచున్నది. అందువలన స్వప్నపదార్థములు సాక్షిభాస్యములనబడుచున్నవి.

సుషుప్త్యవస్థ:- "సుషుప్త్యైకసిద్ధం" ఆత్మ సుషుప్త్యవస్థకు సాక్షి కావున సుషుప్తియందు సాక్షికభావము లేదు. సుషుప్తియందు సాక్షి లేనిచో జాగ్రదవస్థయందు నేను మూఢుడనై నిద్రించితినను స్మరణ కలుగదు. ప్రమాత, ప్రమాణము, ప్రమ, ప్రమేయము ఇవి పరస్పరాపేక్షములు భిన్నములైనప్పటికిని వాని సత్తాసత్తల నెరిగెడి సాక్షి మూడవస్థలయందును నాశములేనిదగును. సుషుప్త్యవస్థయందు మూఢత్వానుభవము లేనిచో జాగ్రదవస్థయందు మూఢత్వస్మరణ కలుగనేరదు. సుషుప్తిలో మూఢత్వానుభవమున్నది కావున నా యనుభవమువలన సంస్కారములు కలుగుచున్నవి. ఆ సంస్కారములవలన మూఢత్వస్మరణ కలుగుచున్నది.

ఇట్లు జాగ్రత లేనపుడు స్వప్న సుషుప్తులు లేవు. స్వప్నము లేనప్పుడు జాగ్రత్ సుషుప్తులు లేవు. సుషుప్తియందు జాగ్రత్స్వప్నములు లేవని మనకందరకు నిత్యానుభవము. ఈ అవస్థాత్రయము దేనియందు లేచి లయించుచున్నదో అదియే ఆత్మ-మన స్వరూపము. అది సత్యమై, నిత్యమై, అఖండమైయున్నదని తెలిసికొను మానవుడే ధన్యుడు.

ఈ అవస్థాత్రయమును గురించి మాండూక్యోపనిషత్తు, మాండూక్య గౌడపాదకారికలయందు పూర్తివివరములను గ్రహించగలము. "యతో వా ఇమాని భూతాని జాయంతే, యేన జాతాని జీవంతి, యత్ప్రయంత్యభిసంవిశంతి తద్బ్రహ్మేతి" యనియు "జన్మాద్యస్య యతః" అని ప్రమాణవాక్యములు చెప్పుచున్నవి. ఆత్మకు అవస్థాత్రయము కల్పితములేయని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి.

ఓం తత్ సత్

ఉపలంభవము : ఆశ్రయంవం

సుఖమహమస్వాప్సమ్, నకించిదవేదిషమ్

సుఖమహమస్వాప్సమ్ నకించిదవేదిషమ్

అర్థము:- నేను సుఖముగనిద్రించితిని. నాకేమియు తెలియదు.

జాగ్రత్స్వప్నావస్థల భోగములవలన పరిశ్రాంతుడైన జీవుడు పై రెండవస్థలకు కారణములైన కర్మములు నష్టములగుటచే జ్ఞాన శక్త్యవచ్ఛిన్న వాసనాసహితాంతఃకరణము లేనటు కారణమైన యజ్ఞానమునందు లయమగుచున్నది. అదియే సుషుప్తి. ఆ యవస్థయందు జీవుడు విశ్రాంతిని పొందుచున్నాడు. ఈ విధముగా "నకిఞ్చిదవేదిషమ్" కారణమాత్రముగానున్న అవస్థ సుషుప్తి. ఈ లక్షణమునకు ప్రళయమునందతివ్యాప్తి గలదు. కావున ప్రళయము యొక్క కారణమునందుపలంభపదము చెప్పబడెను. ప్రళయకాల మందవిద్య, మూలస్వరూపముగా నున్నది. ఆ సమయమునందుదానికే వృత్తియు లేదు. సృష్టికాలమునందవిద్య యజ్ఞానాకారమను ప్రాథమిక వృత్తి కలుగుచున్నది. ఆయజ్ఞానాకారవృత్తి జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తు లను మూడవస్థలయందు కలిగియుండును. అవస్థాత్రయమునందు గూడ "నేను బ్రహ్మనెరుగను" అనుప్రతీతి కలుగుచున్నది. ఈ ప్రాథమికావిద్యావృత్తి వ్యావహారిక శబ్దాదిజ్ఞానమునకు విరుద్ధము కాదు. కావున కేవలము ప్రాథమికా విద్యావృత్తివలన సుషుప్త్యవస్థ యుపపాదింపబడుటలేదుగాని, వ్యావహారిక శబ్దాదిజ్ఞానమును నిరో ధించెడి యవస్థావిశేషమగు నజ్ఞానాకార యవిద్యయొక్క యన్యవృత్తి సుషుప్త్యవస్థయందవశ్య మంగీకరింపవలయును. కావున సుషుప్త్యవస్థ యందు సాక్ష్యాకారమును, సుఖాకారమునకు నవిద్యయొక్క మరి

యొక్క [illegible] కలుగుచున్నది. కావున జాగ్రదవస్థయందు "సుఖమహమస్వాప్సమ్ నకించిద వేదిషమ్" అనెడి అనుసంధానము కలుగుచున్నది. ఈ యనుసంధానము సుషుప్తియందలి యనుభవము వలన కలుగుచున్నది. కావున నాయనుసంధానానుసారముగ సుషుప్తి కాలమునందలి యనుభవమునందు నాలుగంశములు కల్పనమగుచున్నవి. సుఖాంశము, అహమంశము, స్వాపాంశము, అజ్ఞానాంశము. సుషుప్తియందు [illegible] నంతఃకరణము లయమగుచున్నది. కావున [illegible] వృత్తివిశేషముచే నహమంశమచ్చుటలేదు. జాగ్రత్కాలమునందలి "సుఖమహమస్వాప్సమ్" అను అనుసంధానము నందహమంశము [illegible] ఇతర మూడంశములవలె ననుసంధానము [illegible]లేదు. [illegible] యనుసంధానమున కాశ్రయమై [illegible]ది. [illegible] యహంకారము జాగ్రదవస్థయం దనుసంధా[illegible]ది. [illegible] "సుఖమహమస్వాప్సమ్" అను [illegible] రనుపపత్తిలేదు. శేషించిన మూడంశములు [illegible] నవిద్యయొక్క మూడువృత్తు లగుచున్నవి.

అనుపపత్తి [illegible] ఏలాఅయినప్పటికి

జాగ్రత్తుయొక్క యుపలంభము మనోవృత్తి రూపము. స్వప్నముయొక్క యుపలంభము అవిద్యాకల్పిత మనోవృత్తిరూపము ఈ విధముగా ప్రాతిభాసిక రజతముయొక్క యుపలంభముకూడ నవిద్యాకల్పిత మనోవృత్తియేయగును. సుషుప్తియొక్క యుపలంభము [illegible] వృత్తి రూపముకాదు. అది సాక్షిరూపమేయగును. అదియే [illegible]. [illegible]పలంభమగు సుషుప్తియే [illegible].

[illegible] ధర్మములు. ఈ రెండిం [illegible] కలుగదు. వానికి వైశిష్ట్యముండినచో

వానికాశ్రయమగు నహమర్థమునకు ప్రతీతికావలయును. సుఖాజ్ఞానముల కాశ్రయమగు నహంభావము సుషుప్తియందు లేదు. అహంభావముయొక్క ప్రతీతినంగీకరించినచో సుషుప్తియే యభావమగును.

సుఖమహ మహమస్వాప్సమ్, నకించిదవేదిషమ్॥ అను ప్రతీతి కనురోధమగుటచే సుషుప్తియందవిద్య యంగీకరింపబడుచున్నది. సుషుప్తియందవిద్యావృత్తి నంగీకరించుటచే సుషుప్తికి ప్రళయమునకు వైలక్షణ్యము సిద్ధించుచున్నది. స్మరణ మనుభవజ్ఞానజన్యము. జాగ్రత్తయందు కలిగెడి స్మరణరూపమగు కార్యముచే సుషుప్తియందలి యనుభవ మనుమానింపబడుచున్నది. అనుభవము వ్యక్తి రూపము. కావున సుషుప్తియందలివిద్యావృత్తియుండినట్లు విదిత మగుచున్నది.

వాస్తవముగా నహంకారము స్మరణాశ్రయము కాజాలదు. సాక్షి చైతన్యమే స్మరణకాశ్రయమగును. అనుభవియే స్మరణ కాశ్రయమగును. ఇది నియమము. ఇచ్చట సాక్షిచైతన్యమే అనుభవి యగును గాని, అహంకారము గాదు, సుషుప్త్యవస్థయందు అహంకారము లీనమగుచున్నదిగదా?

వ్యావహారిక మనస్సుయొక్క తాదాత్మ్యముచేతనే యవిద్యాకల్పిత మనస్సున కధ్యాస కలుగుచున్నది. కావున కల్పితమనోవృత్తివలన కలిగిన సంస్కారములు, కల్పిత మనోధ్యాస కధిష్ఠానమగు వ్యవహారిక మనస్సునందే కలుగుచున్నవి. ఈ విధముగా సుషుప్త్యవస్థలో సాక్షియందు తాదాత్మ్యాధ్యాసచే నవిద్యాకల్పిత సాక్షి సుఖాజ్ఞానముల ననుభవించుచున్నది. కాన దానివలన కలిగిన సంస్కారములు, మనస్సునకు కారణమైన యజ్ఞాన విశిష్టసాక్షియందు కలుగుచున్నది. ఇందువలన జాగ్రదవస్థయందు కార్యమగు మనోవిశిష్ట సాక్షిదే వాని స్మరణ కలుగుచున్నది. కాని స్మరణ మనోవృ

ణామము కాదు. స్మరణకు విషయములగు పదార్థములన్నియు సాక్షి భాస్యములు.

ముఖ ప్రతిబింబమున కాశ్రయమైన యద్దమునందు జపా పుష్పముయొక్క రక్తవర్ణసద్భావమైనప్పుడు ముఖమెఱ్ఱగానున్నట్లు ప్రతీతమగుచున్నది. అధ్యస్తమైన లౌహిత్యమునకును, ముఖప్రతి బింబమునకు ఆశ్రయము దర్పణమగును. ప్రతిబింబము లౌహిత్య మున కాశ్రయముకాదు. అయినను లౌహిత్యమును, ప్రతిబింబము నొక దర్పణమందే సామానాధికరణ్యము కలవియగుచున్నవి. కావున ముఖమెఱ్ఱగానున్నదని ప్రతీతి కలుగుచున్నది. అట్లే స్మరణకు, అహంకారమునకు నొక్క సాక్షిచైతన్యమే యాశ్రయమగుటవలన నవి రెండును సాక్షిచైతన్యమునందు సామానాధికరణ్యముగలవి యగుచున్నవి. అందువలన స్మరణకాశ్రయత్వ మహంకారమైనట్లు ప్రతీతమగుచున్నది.

సాక్షిచైతన్యము సంసుప్తియందనుభూతములైన సుఖాదులను జాగ్రదవస్థయందు అహంకారాశ్రయత్వము స్మరించుచున్నది. జాగ్రత్కాలమునందలి స్మరణకాశ్రయమైన సాక్షిచైతన్యమే యహం కారమునకుగూడ నాశ్రయమగుచున్నది.

"స్మృతి, సంశయము, విపర్యయము" అను నీ మూడును సాక్షిచైతన్యాశ్రయములు. ప్రమాణ జన్యజ్ఞానమునకహంకార మాశ్రయము. ఇది నియమము. అహంకారజన్యజ్ఞానము ప్రమ అవిద్యాజన్యజ్ఞానమప్రమము. ప్రమాజ్ఞాన మహంకారజన్యము.

ఈ విధముగ సుషుప్త్యవస్థయందానంద మనుభవింపబడు చున్నది. ఆ యానందము ననుభవించు సుషుప్త్యవస్థాభిమానియగు జీవుడల్పాంతఃకరణోపాధి యుపాధిచేతను, సుషుప్తియందు సుఖాకారా, జ్ఞానాకారావృత్తులచేతను, నితర విషయావచ్ఛేదము లేకపోవుట చేతను, ప్రత్యగ్జ్ఞానవంతుడగుటచేతను ప్రాజ్ఞుడనబడుచున్నాడు.

సుషుప్తియందు "సతాసోమ్య సంపన్నోభవతి" అను శ్రుతి జీవున కీశ్వరునితో నభేదము ప్రతిపాదించుచున్నది. ఈ ప్రతిపాదన జీవునకా సమయములో దేహేంద్రియాదుల యందభిమానము లేకపోవుటచేత నౌపచారికముగాచెప్పినది. ఆత్మప్రమాతృ, ప్రమాణ ప్రమేయములయభావమునకు కూడ సాక్షియేయగును.

మూర్తపదార్థ వ్యవహారములుగల జాగ్రదవస్థ "అ" కారము. అమూర్తపదార్థ వ్యవహారములుగల స్వప్నావస్థ "ఉ" కారము. నవ్యాకృతస్థితిగల సుషుప్త్యవస్థకు "మ"కారవాచకములు. వాచ్యవాచకములు ఆ భేదములు. ఇవియన్నియు పరస్పరవ్యతిరేకములు, దృశ్యములు నగుటచే మిథ్య. వీని కధిష్ఠానమగు శుద్ధచైతన్యము తురీయము. అది సర్వానుగతము. ఆ తురీయచైతన్యమే సాక్షి. ఆ సాక్షియే సత్యము అదియే నేను. ఈ సాక్షిని విధిముఖముగా బోధించెడి శబ్దములుగాని, శాస్త్రములుగాని లేవు. ఇది యమాత్రా బోధ్యము. మౌనవ్యాఖ్యానముచే గ్రహింపదగినది.

ఓం తత్ సత్

ఏకాత్మ ప్రత్యయంసారం

బాల్యాదిష్వపి జాగ్రదాదిషు తథా సర్వా స్వవస్థా స్వపి
వ్యావృత్తా స్వనువర్తమాన మహమి త్యంతస్స్ఫురంతం సదా
స్వాత్మానం ప్రకటీకరోతి భజతాం యో భద్రయాముద్రయా
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥

టీ॥ బాల్యాదిషుఅపి=బాల్యము మొదలుగాగల యవస్థల యందును,జాగ్రదాదిషు=జాగ్రదవస్థ మొదలయినఅవస్థలయందును, తథా=అట్లు; వ్యావృత్తాసు = పరస్పరభిన్నములైన; సర్వాసు=

సమస్తములయిన; అవస్థాస్వపి అవస్థలయందును; అనువర్తమానం = అనువర్తించుచున్న; అంతః లోపల; అహమితి = నేనుఅని; సదా = ఎల్లప్పుడును; స్ఫురంతం తోచుచున్నవాని; స్వాత్మానం = తన యాత్మనుగా; యః ఎవ్వడు; భజతాం = సేవించువారలకు; భద్రయా మంగళకరమయిన; ముద్రయా = జ్ఞానముద్రచేత; ప్రకటీకరోతి తెలియజేయుచున్నాడో; తస్మై అట్టి; శ్రీగురుమూర్తయే = శ్రీమంతుడైన గురువుయొక్క ఆకారముగల; శ్రీదక్షిణామూర్తయే = శ్రీదక్షిణామూర్తికొరకు; ఇదం ఈ; నమః నమస్కారము; (అస్తు = అగుగాక.)

మాయయొక్క మిథ్యాభ్యాసమును వదలిన నిజమైన ఆత్మస్వరూపమును గుర్తించు విధము ఇక్కడ చూపించబడుచున్నది నేను అను ప్రత్యయమునకు నిజమైన విషయమేది అని పరిశీలించుట ద్వారా నిశ్చయించవచ్చును. మాండూక్యం ఏడవ మంత్రము "ఏకాత్మ ప్రత్యయసారమ్" అను విశేషణముతో చూపించినది,

నేనుఅనితోచు ఈ దేహము మరియొకసారి మనకు విషయముగా తోచుచున్నది. అనగా నా దేహమని చెప్పుచున్నాము. నాకు విషయమై తెలియవచ్చుచున్నది. చిన్నతనమున తల్లి ఒడిలో యుంటిని. పెద్దఅయినతర్వాత పాఠశాలయందు చదువుతూ యుంటిని. మరికొంతకాలం పెద్దఅయినపిమ్మట వివాహమాడి గృహస్థుడనైతిని. ఇట్లే బాల్యము, యౌవనము, కౌమారము, వార్థక్యము అను అవస్థలు దేహము పొందుచున్నది. ఇదే బాల్యాదిషు అనగా. ఈ అవస్థలు వరుసగా మార్పుచెందుచున్నప్పటికి "నా"యందు ఏ మార్పు కలుగలేదు. పై అవస్థల అనుభవములన్నియు నాయందుండుచున్నవి. ఆ మార్పులను చూచుచున్న నేనుమాత్రము అలానేయని నిశ్చయించుకోవలెను. ఈవిధముగా ఆత్మప్రత్యయము-చేత నేను అనుజ్ఞానము-దేహము, ప్రాణము, ఇంద్రియములు,

మనస్సు బుద్ధి-టీటన్నిటిని అనుసరించుకొనియున్న నేనే ఆత్మఅని ఈ ప్రత్యయముద్వారా నిశ్చయించ వచ్చును. శ్లోకములోని "వ్యావృత్తాస్వను వర్తమాన" అనగా వ్యావృత్తాసు మార్పుచెందుచు వేరువేరుగా కన్పించు బాల్యాది అవస్థలయందన్నిటియందున "అను వర్తమానం "నేను, నేనని అనువర్తించుచున్నది. కాన మార్పులేని "నేను" నందు మారుచున్న అవస్థలు తెలియబడుచున్నవి. నేను సత్యము, బాల్యాది అవస్థలు ఆభాసలు.

ఆత్మను ప్రత్యక్షాది ప్రమాణములచే తెలియ వీలులేదు, ఎందువలననగా అతని ననుసరించియే ఈ ప్రమాణములన్నియు తమతమ విషయములను చూపించుచున్నవి. ప్రమాణములు, ప్రమాణములుచూపు విషయములు మారుచున్నను, వాటిని విషయీక రిస్తున్న ఆత్మయే నేను. అందువల్ల దీనిని విషయి అందురు. కాన ఆత్మప్రత్యయముద్వారా తెలిసికొనవలెనేగాని, తెలియబడునట్టి విషయముగా తెలియుటకు వీలులేదు.

నేను ఇదిఅను విభాగముద్వారా మన లోపలబయటా కనబడే దంతయు మన ఆత్మకు విషయమై ఉంటుంది.

రోడ్డు సెంటరులో దీపపుస్తంభము తాను కదలక ఒకచోటునే యుండినను, అటు నిటు పోవు వాహనములను, ప్రాణులను, మనుష్యులను ప్రకాశింపచేస్తూ కనుపింపచేయును కదా!. అవ్విధము గనే బాల్యాదిఅవస్థలు వచ్చిపోవుటను ఎప్పుడూ ఈ ఆత్మ తన స్వరూపమైన జ్ఞానముతో ప్రకాశింపచేస్తూ మహాప్రదీపమువలె ఉన్నాడు. మార్పులన్నిటిని తెలిసికొనే సమయమున ఈ ఆత్మ యందు ఏ మార్పు కలుగుటలేదు. ఈ ఆత్మస్వరూపమును మన మున్నదనిగాని లేదనిగాని తెలిసికొనుటకు వీలులేదు. అన్ని విష యములను తెలిసికుంటున్న ఈ ఆత్మస్వరూపము ఉన్నది అనుట అనుభవమాత్రంతోనే మనకు గుర్తుగలుగును.

దీనినే మాండూక్యోపనిషత్తు ఏడవ మన్త్రమున ఏకాత్మప్రత్యయసారం అని వర్ణించినది. అనగా వ్యావర్తించియుండు అవస్థాత్రయమును అనువర్తించియుండునదేదియో దానినే ఏకాత్మప్రత్యయసారమని తెల్పినది. ఆ మన్త్రమునందు దానినే పండ్రెండు విశేషములు ప్రతిషేధరూపములు. వీనిచే ఆత్మ శూన్యమగునేమోయని వానిని నివారించుటకై చివరి ఆయిదు విశేషణములచే సద్దాని అస్తిత్వమును చెప్పి చివరకు సవిజ్ఞేయః అని ముగించినది. బాల్యాద్యవస్థలు ఏవిధముగా విభిన్నముగాను విస్తృతరేరయున్నాయో ఆ విధముగానే ఆత్మ మార్పులుండు అవస్థలుకూడ ఆత్మను అంటవు. ఎందువలననగా దేహము పుట్టుటవల్ల ఆత్మస్వభావము పుట్టుకకలది కాజాలదు. దేహము చనిపోవుటవలన అది చావదు. (బృ. 44-4-25) "సవాఏష మహానజ ఆత్మాజరోఽమరోఽమృతోఽభయంబ్రహ్మ" అని చెప్పుచున్నది. అనగా ఈ మన ఆత్మ జన్మలేని మహా ఆత్మ. ఇతడు ముసలితనము, చావులేనివాడు. చావులేని స్వభావము కలవాడు. భయములేనివాడు. బ్రహ్మము అని శ్రుతిచాటుతున్నది. ఈ ఆత్మ నిత్యమైనది కనుక తాను ఉన్నట్లేయుండు స్వభావముగలదైయున్నది. ఇప్పుడు చివరకు బాల్యాదుల అనుదానిని పరిశీలించి నిత్యవస్తువివేచనం చేయగలము,

బాల్యాదిషు అనుదాని విమర్శించి చూతము. ఈ రెండు అవస్థాంతరములయందు ఒకదానికంటె యొకటి విలక్షణమైయున్నది. బాల్యాదులు ఒకదానికంటె ఒకటి వస్తున్నట్లు కనబడుచున్నవి. ఉన్నప్పటికి మనకుమాత్రము తెలియు దేహముయొక్క వికారములు ఒకదానివెనుక యొకటి వస్తున్నప్పటికి ఈ దేహాదులు నాకేసంబంధమనియుకొన్నట్లు అనుభ్రాంతి అవి కలుగుచుండును. బాల్యము మొదలు ముసలితనమువరకు ఎప్పుడును ఎట్టిరేనివిధముగా మార్పులు కలిగినను, మనమంతయు దేహమే ఈనాదేహము అనుభావన మనల

వెన్నంటియున్నది, "అదే ఇది" అనుబుద్ధికి విషయమైయున్న వస్తువులను పరిణామి నిత్యవస్తువులు అని చెప్పుదురు. ఈ భ్రాంతినివృత్తి కొఱకే అనుభవము నొకదానిని చూపించు అవస్థాత్రయమును ఉపాస జాగ్రదాది అవస్థలను పరిశీలించవలసి యున్నది.

జాగ్రదాది అనగా జాగ్రదవస్థ, స్వప్నావస్థ, సుషుప్త్యవస్థ, మూర్ఛాది అవస్థలు. జాగ్రత్త, కల - ఈ రెండింటియందును మనకు ఏదో ఒక విధమైన వస్తువును చూపిస్తున్నవి. సుషుప్తియందు మనకు ఏమియు కన్పించుటలేదు. రెండవ వస్తువులనుచూపు స్థానమున్న అవస్థను దర్శనవృత్త్యవస్థ యనియు, ఏ స్థానములేని అవస్థను అదర్శనవృత్త్యవస్థ యనియు అందురు. ఈ రెండు విభాగములందు చేరని ఏఅవస్థయులేదు. అందుచేత సన్నిపాతము, మూర్ఛ మొదలైనవానిని వేరుగా విచారించవలసిన అవసరంలేదు.

బాల్యాది అవస్థలకు జాగ్రదాది అవస్థలకుగల సంబంధమేమనగా - బాల్యాదులన్నియు జాగ్రదవస్థను చేరియున్నవి. అన్నియు జాగ్రత్కాలమందు కలుగుచుండును.

జాగ్రత్, కల మొదలగు అవస్థావిచారణయందెట్లనగా. జాగ్రత యున్నపుడు స్వప్నముగాని, సుషుప్తిగాని యుండవు. అవి అప్పుడు ఎక్కడో వేరొకచోట నిజముగా ఉండియున్నాయని ఎవ్వరము భావించము. అట్లే వేరొక అవస్థలో నున్నప్పుడు మిగిలిన అవస్థలనుకూడ అన్వయించుకొనవచ్చును. ఇదియునుగాక జాగ్రత, కల, నిద్రమూడు, బాల్యయౌవన, కౌమారములను ఈ అవస్థలవలె ఒకే కాలప్రవాహమునందు ఒకటి వెనుకొకటి వచ్చునట్టి కలుగుచుండుటలేదు. ఏలన జాగ్రతయందు మనకు అనుభవమునకువచ్చు కాలము వేరు - స్వప్నమునందు కన్పించుకాలము వేరు. కలయందు కన్పించు కాలప్రవాహములో పూర్వము - ఇప్పుడు - ముందు అను విభాగములున్నను, జాగ్రత కాలప్రవాహమునందుండు పూర్వము -

[illegible] - [illegible] అను [illegible]భాగమునకు సంబంధముండదు. అయినా జాగ్రత్[illegible]యందునూ ఆత్మ ఒక్కడే ఉన్నాడు. నేనే జాగ్రతను [illegible]చుచున్నాను. నేనే స్వప్నమును చూచుచున్నానను అనుభవము [illegible] [illegible]. అందుచేత అవస్థలు ఒక్కొక్కటి మిగతా [illegible] [illegible] కనబడుచున్నాయన్నట్లయి నది. [illegible] [illegible] [illegible]తమైన సంబంధములేదు. ఈ అవస్థలు [illegible] [illegible] వస్తున్నాయి అంటే అవి వేరువేరుగా ఉండి వస్తున్నా[illegible] అని అర్థముకాదు. ఒకటి మరియొకదానిని తుడిచి వేసి వస్తున్నాయని అర్థము.

ఈ [illegible] అవస్థలు మారుచున్నను, ఆత్మ అన్ని అవస్థలను చూస్తూ, తన స్వరూపమునందెట్టి మార్పులేక ఉన్నాడని తెలియగలము. [illegible] అతడు పరమార్థ సత్యస్వరూపుడు. అయితే అవస్థలు [illegible] [illegible]. తాన అవి మిథ్యాభాస ములు. [illegible] ఆత్మసం[illegible]. ఈ అవస్థలను నేనే అనుభవిస్తున్నా[illegible]. [illegible] మన అనుభవము. ఇక్కడఉన్న "నేను" [illegible] [illegible] [illegible] లక్ష్యమైన ఆత్మవస్తువేదో, అదిఒక [illegible] అహం ప్రత్యయమునకు విషయ మైన [illegible] [illegible] [illegible] మాటలో చెప్పలేదు. దానిని "[illegible]" [illegible] చెప్పబడినది. అందుచేత సదా [illegible] [illegible]గాదు. ఎందువలననగా వేరువేరు [illegible] జాగ్రత్స్వప్నములు యందునూ [illegible] జ్ఞానముగాని లేనిసుషుప్తియందునూ [illegible] [illegible] [illegible] స్వప్రకాశముగానే కనబడు [illegible]. [illegible] "[illegible]"అని వ్యవహరించుచున్న ఆత్మ [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] స్వరూపమునందు లేకుండ, [illegible] [illegible] [illegible] కన్పించుచు, అవస్థల

వికల్పములకు సాక్షిగాయుంటూ తనచైతన్యముతో అన్ని వికల్పములను వ్యాపించుకొనియున్న ఈ అద్వైతస్వరూపము శ్రీ దక్షిణామూర్తియైన పరమేశ్వరునియొక్క భక్తులకే దొరకును. అతడే మన బుద్ధి వృత్తులను ధర్మమార్గమునకు త్రిప్పి స్వరూపజ్ఞానమును అనుగ్రహించును. ఎవరు పరమేశ్వరుని విషయమున విముఖులో, ఎవరు లౌకిక విషయభోగములయందే ఆసక్తికలిగియుందురో, వారికి ఈ రమార్థము ఆత్మే అయియున్నది ఏ ప్రయోజనము కలుగజేయకున్నది.

ఇట్లు వివేకశాలురు ఉపనిషత్తులు చెప్పు అహంబ్రహ్మాస్మి! తత్త్వమసి ఇత్యాది మహావాక్యములయందిమిడియున్న గర్భితార్థమును గ్రహించగలిగి పరమశాంతినిపొంది ఆముక్తులై కృతార్థులగుదురుగాక.

ఓం తత్ సత్

మిథ్యాచారము

భ॥గీ= **3-6,** కర్మేంద్రియాణి సంయమ్య, య ఆస్తే మనసా స్మరన్
ఇంద్రియార్థాన్విమూఢాత్మా, మిథ్యాచారస్స ఉచ్యతే॥

తా॥ అర్జునా! వాగాదికర్మేంద్రియములను మాత్రము నిగ్రహించి, శబ్దాదివిషయములను మనస్సుతో స్మరించుచుండెడి మూఢుడు మిథ్యాచారుడనబడును.

రాగద్వేషాది దుర్గుణములచే దూషితమైన మలినాంతఃకరణము గలవాడు కుతూహలముతో, వాక్పాణిపాదాది కర్మేంద్రియములను నిరోధించి, రాగద్వేషాదులచే ప్రేరేపింపబడిన మనస్సుతో శబ్దస్పర్శాది విషయములను స్మరించుచు, నాత్మతత్త్వమునుగూర్చి

చింతింపక "నేను సర్వకర్మలను సన్న్యసించితిని" అనెడి దురభిమాన ముతోనే కర్మత్యాగము చేయునివాడు మిథ్యాచారుడని చెప్పబడు చున్నాడు. [illegible] మూలప్రకృతివలన కలిగిన, సత్త్వరజస్తమోగుణములును, వానివలన గలిగిన ద్రవ్యవాసనలు, గుణవాసనలు, కర్మవాసనలు, అభిమాన రాగద్వేషాదులు మొదలగునవి కాయిక, వాచిక, మానసికములగు సమస్తలౌకిక వైదిక కర్మలను చేయుచుండును. అంతఃకరణము పరిశుద్ధము కాకపోవుటచే జ్ఞానసంపాదన [illegible] ఫలమును పొందుటకు యోగ్యతలేనివాడు పాపాచారుడనబడును. ఈ విషయమునుగూర్చి శాస్త్రమునందు "త్వంపదార్థవివేకాయ సన్న్యాసః సర్వకర్మణాం। శ్రుత్యావిధీయతే యస్మాత్ తత్త్యాగీ పతితో భవేత్" ఉన్నది. శ్రుతియందంతఃకరణ పరిశుద్ధిగల యుత్తమాధికారులు త్వంపదార్థమగు నాత్మతత్త్వ విచారణ చేయుటకొరకు మాత్రమే సర్వకర్మసన్న్యాసము విధించబడియున్నది. కాని మలినాంతఃకరణములుగల యజ్ఞానులు కుతూహలముతో [illegible] నిత్యనైమిత్తిక కామ్యకర్మలను విడిచి, కాషాయ దండకమండలములను ధరించి, త్వంపదార్థమైన యాత్మ తత్త్వవిచారణ చేయక సోమరులై తిరుగువారు పతితులగుదురని చెప్పబడెను. కావున మలినాంతఃకరణము కలవాడు సర్వకర్మలను విడిచి సన్న్యసించినను [illegible] అతనికి జ్ఞాననిష్ఠ సిద్ధింపదు.

పరిశుద్ధాంతఃకరణము గలవాడై విరక్తియుక్తమగు మనస్సుతో పాపోత్పత్తికి మూలములగు శబ్దాది విషయాసక్తిగల శ్రోత్రాది జ్ఞానేంద్రియములను నిగ్రహించి, వాగాది కర్మేంద్రియములతో శాస్త్రవిహితములగు కర్మలను ఫలేచ్ఛారహితముగ నాచరించు కర్మయోగి మలినాంతఃకరణముకల మిథ్యాసన్న్యాసికంటె మిగుల శ్రేష్ఠుడు.

పరిశుద్ధాంతఃకరణము కలవాడును, అపరిశుద్ధాంతఃకరణము గలవాడును చేయు కర్మత్యాగము సమానమైనప్పటికిని, అపరిశుద్ధాంతః

కరణముగలవాడు వాగాది కర్మేంద్రియములను నిరోధించి మనస్సు తోను, శ్రోత్రాది జ్ఞానేంద్రియములతోను, విషయములందనురాగ ముతో ప్రవర్తించుచు, పరమపురుషార్థమగు మోక్షమునకు దూరమగు చున్నాడు. పరిశుద్ధాంతఃకరణముగలవాడు మనస్సును, శ్రోత్రాది జ్ఞానేంద్రియములను, శబ్దాది విషయములనుండి నిరోధించి, వాగాది కర్మేంద్రియములతో ఫలేచ్ఛారహితముగ కర్మలనుచేయుచుండినను, పరమపురుషార్థరూపమగు మోక్షమును పొందుచున్నాడు. కావున చిత్తశుద్ధిలేని మిథ్యాచారి సన్యాసికంటె, చిత్తశుద్ధికొఱకు నిష్కామ కర్మలననుష్ఠించు కర్మయోగి అత్యంత శ్రేష్ఠుడునని గ్రహింపవలెను.

ఓం తత్ సత్

గురు పాదుకాపూజ - దాని విశిష్టత

మనము మన దృష్టిలో దేనిని గొప్ప విలువైనదానినిగా తలంతుమో దానిని సహజముగా పూజింతము. దేనికైతే మనము విలువ నిచ్చెదమో అది మన జీవితములో అర్థవంతమై యుండును. ఏదోమార్గంగా దానిని గుర్తుంచుచునే యుందుము. మనము మన మాతృభూమిని ప్రేమించుచుందుము. గనుక మన జాతీయపతాకము నకు వందనమిడి హృదయపూర్వకంగా జాతీయగీతమును పాడెదము.

రామాయణములోని రామ పాదుకలను గురించి విస్తారముగ వ్రాయబడినది. రాముని పాదుకలు సింహాసనమునందుంచి పదు నాలుగు సంవత్సరములు భరతుడు రాజ్యమేలెను. అనగా రాములవా రధిష్ఠించిన పాదుకలను రాములవారిగనే భావించి, వారి ప్రతినిధిగా రాజ్యపాలన చేసెను.

శ్లో॥ యదంఘ్రికమలద్వంద్వం । ద్వంద్వతాపనివారకం ।
తారకంభవసింధోశ్చ । శ్రీగురుం ప్రణమామ్యహం॥

తా॥ ఏ సద్గురువుయొక్క పాదకమలములు, శీతోష్ణములు మొదలైన సుఖ, దుఃఖద్వంద్వములను బోగొట్టునవియును, సంసార సముద్రమును దాటింపఁజేయునవియు నగుచున్నవో, అట్టి సద్గురువును గూర్చి నేను నమస్కరించుచున్నానని ఈశ్వరుఁడు గురువందనము జేసి చెప్పుచున్నాఁడు.

శ్లో॥ నగురోరధికం నగురోరధికం నగురోరధికం నగురోరధికం।
శివశాసనత శ్శివశాసనత శ్శివశాసనత శ్శివశాస్నానతః॥

తా॥ సద్గురుకన్నను మరియొకటి శ్రేష్ఠమైనదిలేదు. దృఢత కొఱకు ఈ శ్లోకమునందు, నాలుగు పాదములయందును నొక్కటే వాక్యము చెప్పఁబడినది.

గురుపాదములను పూజించుట మనకు దివ్యమైన అవకాశముగ గ్రహించవలెను. అప్పుడే మనకు పారమార్థికదృష్టి కలుగును. తద్వారా మనము ఆధ్యాత్మిక సాధనయందు ప్రవేశించుటకు, మనకు తెలియని సత్యములను ఉదాహరణలతోను యుక్తుల తోను మనకు తెలిపిన గురువునకు కృతజ్ఞత చూపవలెను.

హిందువులకు పైవిధమైన సాంప్రదాయభాగములందువలె, పాదపూజకూడ ఘనముగా గుర్తింపబడిన ఒక గొప్ప విధానమే. గురుపాదుకలనే గురువుగా ముఖ్యముగా మనస్సునునిల్పి దానికి పాదాక్రాంతులమై భక్తిపూర్వకముగా సేవించుచున్నచో, మనబుద్ధిశక్తిని గురుస్థాయికి చేర్చగలము. మనము సద్గురుని సేవించి పూజించిన దాని ఫలితము క్రమముగా లభించును. గురువును ధ్యేయముగాపెట్టుకొని వారికి శిష్యులుగా వారి పాదములయందు మనస్సునిల్పి ఏకాగ్రత పొంది సద్గురుని ఉపదేశములను శ్రద్ధాభక్తులతో క్రమముగా పూజచేయు వానికి లభించును. భక్తి, విశ్వాసము, ప్రేమ, సేవ ఎప్పుడు గురుపాదములయందు స్థిరముగా నిలిచియుండునని అన్ని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి.

శ్లో॥ పాదుకాసన శయ్యాది । గురుణాయదధిష్ఠితం ।
నమస్కుర్వీతతత్సర్వం। పాదాభ్యాంన్నస్పృశేత్క్వచిత్॥

తా॥ శిష్యుడు గురువుచేత ననుభవింపబడిన పాదుకాసన శయ్యలు మొదలైన సమస్తమునకు నమస్కరించవలయును. వానికి పాదములు తగులునటులఁ జేయగూడదు.

శ్లో॥ జ్ఞానం వైరాగ్య మైశ్వర్యం। యశశ్శ్రీ స్సముదాహృతం।
షడ్గుణైశ్వర్య యుక్తశ్చ। భగవాన్ శ్రీగురుః ప్రియే॥

తా॥ ఓ పార్వతీ। సద్గురువు, జ్ఞానమును, వైరాగ్యమును నైశ్వర్యమును యశస్సును సంపదయును నాత్మయును వీనితోఁ గూడుకొనుటవలన షడ్గుణైశ్వర్య యుక్తుండగు భగవంతుఁడగు చున్నాడు.

అట్టి గురువు ఏ పాదుకలపై నిలబడి తమ ధర్మోపదేశముల గావించుచున్నారో అట్టి పాదుకలను వారికిచిహ్నముగా తీసికొనుట సముచితమే. అట్టి గురుపాదుకలను వారిచిహ్నముగా తీసికొని పూజించునపుడు మనమైనందిర జీవితమునగూడ గురుపునడచిన ధర్మమార్గమున నడవగలము.

పాదుకలపై ప్రతిదినము పూజించునపుడు పుష్పముల నుంచె దము. ఇదికూడ ఒకదానికి చిహ్నమే. మనము చేసిన కర్మలు నశించినను వాటి వాసనలు మనకు మిగిలియుండి తిరిగి జన్మకు హేతువగునని శాస్త్రవచనము. శుభవాసనలవలన మంచిజన్మ కలుగును అశుభవాసనలవలన నీచజన్మ కలుగును. మనలోనున్న వాసనలే పుష్పములు చిహ్నములు. గురుపాదములయందు మనము వాసనతో గూడిన పుష్పముల విడచుట, మనలోనున్నవాసనలు విడుచుచున్నా మనుటకు చిహ్నము. మన వాసనలను విడువగా జన్మరాహిత్యము నకు కారణమై దివ్యతత్త్వమున సదాసుఖశాంతులతో నుండగలము.

పూజచేయునపుడు చిల్లర నాణెములనుకూడ ఉంచెదము.
ధనమే ప్రధానముగా ఎంచిన భావమును విడుచుటకు చిహ్నము.
మన శరీరమునందు ప్రాణమునిల్పుటకు ఆహారముకావలెను. కనుక
దానికి కొంత ధనము కావలెనేకాని, మన జీవితమంతయు ధనసంపా
దనకే వినియోగించుట పొరపాటని భగవంతునిగురించి విచారించుట
కువయోగించవలెనని దృఢనిశ్చయముతో, పూర్వభావనతో సంపా
దించిన ధనమును విడుచుట చిహ్నమైయున్నది.

మనముచేయు అర్చనఅనగా సహస్రనామార్చన ప్రతి
పదమునందు వెనుక నమః అని పలుకుదుము అనగా భగవంతుని
యందు ప్రపత్తియొక్కరూపము మరియు తన అహంకారమును విడు
చుట. ఉదాహరణ:- "ఓం భగవతేనారాయణాయ" అందుము.
అనగా భగవంతునియందు మాత్రమే నా మనస్సున్నది. మరి నేనను
దానియందు లేదు.

పూజ పూర్తియయినతర్వాత పండ్లు, కానుకలు గురుదక్షిణగా
సమర్పింతుము. అవి గురువునందుగల కృతజ్ఞతాభావమునకు సూచనలు.
గురు పాదుకాపూజకంటె మించినదేమియు లేదు.

గు॥గీ శ్లో॥ జన్మకర్మ విదీనకారణం హేతుభూత మభూతకం
జన్మకర్మ నివారకం రుచిపూరకం భవతారకం
నామరూప వివర్జితం నిజనాయకం శుభదాయకం
ప్రాతరేవహి మానసాంతరభావయే గురుపాదుకామ్.

ఓం తత్ సత్

పరమార్థదర్శి

గీ॥ 4-18 కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యేదకర్మణి చ కర్మ యః॥
స బుద్ధిమాన్ మనుష్యేషు, స యుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్॥

తా॥ అర్జునా! కర్మమునందకర్మమును, అకర్మమునందు కర్మమును తెలియువాడు సర్వమానవులయందు బుద్ధిమంతుడును, యోగయుక్తుడును, సర్వకర్మముల నాచరించినవాడును నగును.

భా॥ దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులయొక్క శాస్త్రవిహిత వ్యాపారమును, శాస్త్రనిషిద్ధ వ్యాపారమును కర్మమనబడును. ఆ కర్మము వాస్తవముగ దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులయందుమాత్రమే యుండును గాని, యసంగాత్మయందుండజాలదు. అయినను "అహంకరోమి" అను ధర్మాధ్యాసరూపమగు ప్రతీతిబలముచే నాత్మయందారోపింపబడు చున్నది. నదీతీరమునందున్న వృక్షములయందు వాస్తవముగ గమన క్రియ లేకపోయినను, నౌకయందున్న పురుషుడు నౌకయొక్క గమన క్రియను వృక్షములయందారోపించుచున్నట్లు శాస్త్రవిచారరహితుడగు మూఢుడక్రియుడగు నాత్మయందు దేహేంద్రియాదుల వ్యాపార రూపమగు కర్మము నారోపించుచున్నాడు. అట్లు విచారించి చూచి నచో వాస్తవముగ ఆత్మయందే కర్తృత్వమును తెలియబడదు. ఈ విధముగ పురుషుడు కర్మమునందకర్మమును తెలియవలెను.

సత్వరజస్తమో గుణముల పరిణామములగుటచే తమతమ కార్యములను జేయుచుండు దేహేంద్రియమనోబుద్ధులయందు వాస్తవ ముగ కర్మాభావము లేకపోయినప్పటికిని వానియందు కర్మాభావ మారోపించబడుచున్నది. బహుదూరమున నడచుచున్న పురుషుని యందు గమనక్రియాభావము లేకపోయినప్పటికిని వానియందు దూరత్వదోషముచే గమనక్రియాభావ మారోపించబడుచున్నది. సర్వదా వ్యాపారవంతములగు దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులయందు వ్యాపారాభావము లేకపోయినను అధ్యాస ప్రతీతిబలమువలన వాని తూష్ణీంస్థితియందు కర్మత్వాభావ మారోపించబడుచున్నది. దేహేంద్రియాదులయందుగల తూష్ణీంభావముగూడ ఒక కర్మమేయని యెఱింగినవాడు దేహేంద్రియాదు లెప్పుడును వ్యాపారవంతములే

యను యథార్థము నెఱిగినవాడగుచున్నాడు. ఉదాసీనావస్థయందు నేనుదాసీనుడనై యున్నానను నభిమానముకూడ నొకకర్మయే యగును.

ఇట్లు కర్మయందకర్మమును, నకర్మమునందు కర్మమును చూచువాడు పరమార్థదర్శి యగును. అతడే సర్వ మానవులయందు బుద్ధిమంతుడు. అతడే యోగయుక్తుడు. అతడే సర్వకర్మములను చేయువాడు. ఇచ్చట "బుద్ధిమత్త్వము, యోగయుక్తత్వము, కృత్స్న కర్మకర్తృత్వము" అను మూడు ధర్మములతో శ్రీకృష్ణభగవానుడు పరమార్థదర్శియగు పురుషుని స్తుతించుచున్నాడు. "కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యేత్" అను ప్రథమపాదముచేత భగవానుడు విహితనిషిద్ధకర్మ ముల వాస్తవ స్వరూపము తెలిపెను. కర్మశబ్దము విహితనిషిద్ధకర్మ ముల బోధక మగుచున్నది. "అకర్మణి చ కర్మయః" అను ద్వితీయ పాదమునందు అకర్మముయొక్క వాస్తవస్వరూపము తెలుపబడినది.

నిషిద్ధకర్మములు బంధహేతువులగుటచే వానిని చేయుట యోగ్యముకాదనియు, తూష్ణీంభావముతో సుఖముగా నుండుటయే యోగ్యమనియు, తలంచుట మిథ్యాజ్ఞానమగును. నేను కర్మములకు కర్తననెడి కర్తృత్వాభిమాన మున్నంతవఱకు విహితకర్మములుగాని, నిషిద్ధకర్మములుగాని, పురుషునకు సంబంధమునే కలిగించును. ఈ కర్మములు నేను చేయుచున్నాననెడి కర్తృత్వాభిమానములేక, బుద్ధి చే న్ద్రియాదుల ధర్మములని తలంచువాని కీకర్మములు బంధమును కలిగింపజాలవు. "నమాంకర్మాణి లింపంతి"అని భగవా నుడు స్వయముగా నిర్దేశించెను. కర్మచేయక తూష్ణీంభావముగ నున్నాననెడి అభిమానముకూడ కర్మచేయుచు బంధమును కలిగిం చును.కర్మ అకర్మములనుగుఱించి వాస్తవముయొక్క వాస్తవస్వరూపము నెఱిగిన పరమార్థదర్శులు కర్తృత్వాభిమానములేనివారై లోకోపకారార్థము శాస్త్రవిహితములగు శుభకర్మములను చేయు చుందురు.

ఈ శ్లోకమునకు మఱియొక యర్థముకూడ గలదు. ప్రత్యక్షాది ప్రమాణజన్య జ్ఞానమునకు విషయమగు జడమైన దృశ్యప్రపంచము కర్మము. ప్రత్యక్షాది ప్రమాణజన్యజ్ఞానమునకు విషయముకాని సర్వాధిష్ఠాన స్వప్రకాశచైతన్య మకర్మము. దృశ్యమును, జడమును నగు జగద్రూపకర్మమునందు సత్తాస్ఫురణరూపముగ ననుస్యూతమై యున్న స్వప్రకాశాధిష్ఠాన చైతన్యరూపమగు నకర్మమును, స్వప్రకాశాధిష్ఠాన చైతన్యరూపమగు నకర్మమునందు, జడమును, దృశ్యము నగు కల్పిత ప్రపంచరూపకర్మమును చూచువాడు సర్వమానవులలో బుద్ధిమంతుడు. ద్రష్టయగు చైతన్యమునకును, దృశ్యమగు ప్రపంచమునకును నేసంబంధమును లేదు. ఈ దృశ్యప్రపంచము ద్రష్టయగు చైతన్యమునందు కల్పితమై తోచుచున్నప్పటికిని, నది వాస్తవముగ లేదు. "యస్తుసర్వాణి భూతాని. ఆత్మన్యేవానుపశ్యతి। సర్వభూతేషు చాత్మానం, తతోనవిజుగుప్సతే॥ సర్వాధిష్ఠానమగు నాత్మయందు సమస్త భూతభౌతిక ప్రపంచము కల్పితమై తోచుచున్నదనియు నాభూతభౌతిక ప్రపంచమునందు సత్తాస్ఫురణ రూపముగ నాత్మ యనుస్యూతమై వ్యాపించియున్నదనియు, నెఱిగెడి పరమార్థదర్శి సర్వమానవులలో శ్రేష్ఠుడని శ్రుతి చెప్పుచున్నది.

ఇట్లు ద్రష్టయగు చైతన్యాత్మయును, దృశ్యమగు జడజగత్తును, నధిష్ఠానాధ్యస్తములై కలిసియున్నట్లు తోచుచున్నను, నధ్యస్తమును, జడమునునగు దృశ్యజగత్తును విడిచి, యధిష్ఠానమును, ద్రష్టయునగు చైతన్యాత్మ నెఱింగిన విద్వాంసుడు మనుష్యుల సందఱిలో నత్యంత బుద్ధిమంతుడగును.

కాన సర్వాధిష్ఠానమగు చైతన్యాత్మ నెఱింగినవాడు పరమార్థదర్శి యగుటచే నతడు బుద్ధిమంతుడనియు, అనాత్మ ప్రపంచమును నెరిగెడి యజ్ఞాని మిథ్యాదర్శియగుటచే బుద్ధిమంతుడు కాడనియు తెలియవలయును. ఆ బుద్ధిమంతుడే అంతఃకరణ పరిశుద్ధిగాంచు

కర్తృత్వాభిమానము లేనివాడై ఫలేచ్ఛారహితముగ విహితకర్మల నొనర్చిన యోగయుక్తుడు. ఇట్లు బుద్ధిమత్త్వము, యోగయుక్తత్వము, కృత్స్నకర్మకృత్త్వము అను నీమూడు ధర్మములచేత పరమార్థదర్శి స్తుతింపబడుచున్నాడు. నీవుకూడ అట్టిపరమార్థదర్శివి కాదలంచినచో కర్తృత్వాభిమానరహితముగ విహితకర్మలను చేయుము. అట్లు చేసినచో నీ యంతఃకరణము పరిశుద్ధమై కర్మాకర్మముల జ్ఞానము వలన సంసారబంధ విముక్తుడవగుదువు. పరమార్థమగు చైతన్యజ్ఞాన మనగా భిన్నముగ నేయనాత్మపదార్థముల జ్ఞానమువలనను నశుభ సంసార బంధవిముక్తి కలుగనేరదు.

ఓం తత్ సత్

జ్ఞానాజ్ఞాన ఫలములు

ఈ. ఉ-3 అసుర్యా నామ తేలోకా, అన్ధేన తమసా వృతాః,
తాగ్ం స్తే ప్రేత్యాభి గచ్ఛన్తి, యేకే చాత్మహనోజనాః.

టీ॥ అసుర్యాః అసురులకు (రాక్షసులకు) చెందిన; అంధేన తమసా చిమ్మచీకటిచేత; ఆవృతాః ఆవరింపబడినవి; నామ=నిజంగా; తే ఆ; లోకాః జన్మలు; యేకే ఎవరెవరైతే; చ=కూడా; జనాః= జనులు; ఆత్మహనః ఆత్మహంతకులో; తే=వారు; ప్రేత్య=మరణానంతరము; తాన్ ఆయాలోకములను (జన్మలను); అభిగచ్ఛంతి= పొందుతారు.

తా॥ గాఢతమమగు అజ్ఞానముచే ఆవృతములగు జన్మములు ఆసురములని ప్రసిద్ధములు. జనన మరణములులేని ఆత్మయొక్క వాస్తవ స్వరూపమును తెలియక జననమరణములుగల స్థూలదేహమే ఆత్మయని తలంచు అజ్ఞానులు ఆత్మఘాతుకులు. ఆ యాత్మఘాతు

కులు మరణించినపిదప ఆ యాసురములగు నీచజన్మములను పొందు చున్నారు.

ఈశావాస్యోపనిషత్తు మొదటి మంత్రమున ఆత్మ ధ్యాననిష్ఠను అవలంభించడానికి అధికారియైన సన్యాసియొక్క ధర్మాన్ని చెప్పి యున్నది. నిరంతరము నీటి సంపర్కముచేత గంధపు చెక్కనుండి దుర్గంధము వచ్చును. కాని దానిని నీటితో రాతిమీద పద్దినపుడు దాని సహజ సుగంధము తెలియబడుచున్నది. అట్లే పరివర్తనశీలము, లోవభూయిష్టము అయిన ఈ ద్వంద్వప్రపంచ నిమగ్నులై దుఃఖ భూయిష్ఠజీవితము అనుభవించుచున్నారు. కాని ఈ ద్వంద్వప్రపంచ ములో భగవంతుడొకడే చలనరహితమైన ఆధారమని గుర్తించి నిరంతర ధ్యాననిష్ఠులై శాస్త్రవిచారణశీలత గలిగి స్వస్వరూపజ్ఞానము పొంది దివ్యజీవన మనుభవించగలరని ధ్వనించుచున్నది.

రెండవ మంత్రములో సర్వసంగపరిత్యాగముచేసి నిరంతర ధ్యానములో లీనంకాని అసమర్థులకు శాస్త్రవిహిత కర్మలను ఆచరించుచూ మాత్రమే నూరు సంవత్సరములు జీవించగోరాలని సూచించుచున్నది. మానవ జీవితముపై ప్రీతియున్నంతవరకు దుష్కర్మ కాలుష్యాన్ని దూరంచేసుకోవడానికి ఇదితప్ప వేరేమార్గం లేదు. ఇది భగవద్గీతలో చెప్పిన కర్మయోగమునకు సంబంధించును.

ప్రస్తుతమైన యీ మూడవ మంత్రము ఆత్మను సాక్షాత్కరించు కొనక, కర్మకుమాత్రమే అధికారం కలిగినవారిని గురించి చెప్పు చున్నది. ఆత్మ సాక్షాత్కార సముచ్చయమున ఇది వర్ణనాతీత నిర్విశేషస్థితి.

మోక్షమునకు జ్ఞానమొక్కటియే సాక్షాత్సాధనము. నిష్కామ కర్మోపాసనలు పరంపరా సాధనములు. ఇంతకంటె సన్నిహితమగు మార్గములేదు. అజ్ఞానులీ రెంటిని త్యజించి జన్మజన్మాంతర విషయ భోగములకొఱకుకామ్యనిషిద్ధకర్మములను, వివిధములగు దేవతోపాసనలు, భూతప్రేత పిశాచారాధనలు చేసెదరు. అట్టిమూఢులే దేహత్యాగా

నంతరము పొందుచున్నారని యీ మూడవ మంత్రమున వర్ణింపబడు చున్నది. దీనినే శ్రుతి యిట్లుచెప్పుచున్నది. "అన్యోఽసావన్యోఽహ మస్మీత్యుపాస్తే యోఽన్యాందేవతామ్, నస వేద నరో బ్రహ్మా స దేవానాం యథా పశుః॥ భావము:- ఉపాస్యదేవతకంటె తన్ను వేరుగా భావించి, అన్యదేవతోపాసన మొనర్చువాడు, బ్రహ్మము నెఱుగడు దేవతలకతడు పశువగును.

గాఢతమస్సను అజ్ఞానముచే నావృతములైన జన్మములు ఆత్మయొక్క యథార్థస్వరూపము నెఱుంగుటకు యోగ్యములుకావు. కావున, నవి యసుర్యములు. ఆత్మజ్ఞానము కాని, జ్ఞానాపేక్షగాని లేని యజ్ఞానులు ప్రత్యగాత్మ దేహేంద్రియాది జడసంఘాతముకంటె భిన్నుడనియు, అతడు పరమాత్మకంటె భిన్నుడు కాడనియు తెలియ జాలరు. ప్రత్యగాత్మ దేహేంద్రియాది జడసంఘాత విశిష్టుడనికాని, దేహేంద్రియాది సంఘాతమే ప్రత్యగాత్మ యనిగాని తలంచు చున్నారు.

ఆత్మఘాతులు దేహేంద్రియాది ధర్మములైన జననమరణాది వికారములను నిర్వికారుడైన ప్రత్యగాత్మయందు కల్పించుచున్నారు. జనన మరణాది వికారములులేని ఆత్మకు జనన మరణాది వికారము లను కల్పించు అజ్ఞానులే యీ మంత్రమున ఆత్మఘాతుకులని చెప్పబడెను. ఆత్మఘాతుకులు, ఆత్మయొక్క వాస్తవస్వరూపము నెఱుంగరు. ఆత్మస్వరూపము నెఱుంగుటకు, సాక్షాత్సాధనమైన జ్ఞాన నిష్ఠనుగాని, పరంపరాసాధనమైన నిష్కామ కర్మనిష్ఠనుగాని అవలం బింపరు. కేవలము స్వార్థబుద్ధితో ఇహపరలోక విషయభోగముల గోరి కామ్యనిషిద్ధ కర్మములను, వివిధ దేవతోపాసనలను, భూత ప్రేత పిశాచాదులను మాత్రమే ఉపాసింతురు.

అట్టి యాత్మఘాతుకులు శరీరమును విడిచినపిదప తాముచేసిన కర్మోపాసనాఫలము ననుసరించి యాసురములగు నానావిధ నీచ

యోనులయందు పుట్టుచు చచ్చుచు అనేక దుఃఖపరంపరలను పొందు చున్నారు.

కాన మానవుడు బ్రహ్మనిష్ఠుడు కాలేకపోయినను, బ్రహ్మ విద్యా జిజ్ఞాసువుఅయి మానవజన్మ సార్థకము చేసుకొనవలెను.

ఓం తత్ సత్

గాయత్రీ మంత్రము

వేదము లీశ్వరీయములని వైదికులెల్లరు విశ్వసిస్తారు. అందు ఈశ్వరోపాసనా విషయక మంత్రంగా గాయత్రిని పేర్కొంటారు. శ్రుతిస్మృతీతిహాస పురాణాదులన్నింటను గాయత్రీ ప్రశంసలు బహుళంగా కనబడుచున్నవి.

సృష్ట్యాదియందు పరమేశ్వరునిద్వారా అగ్ని, వాయు, ఆదిత్య, అంగిరా అను ఋషుల హృదయములందు ప్రకాశితమై బ్రహ్మ విద్యకు మూలమై యథార్థగురుమంత్రమై గాయత్రీమంత్రరాజము విలసిల్లుచున్నది. మంత్రములకు కేవలము శబ్దపాండిత్యముతో, నిఘంటువుల సహాయ్యముతో మామూలు శ్లోకములకు - పద్యము లకు - చెప్పినట్లు అర్థముచెప్పుటకు వీలులేదు. మంత్రము లీశ్వరీయ ములు - ఈశ్వరుడు సర్వజ్ఞుడు. కాన మంత్రములలో ఎంతో అర్థము ఇమిడియుండును. సత్వశుద్ధి సంపాదించి ఏకాగ్రతతో మననము చేయగలవారు మాత్రమే శక్తికొలది సూటిగ అర్థమును గ్రహించ గలరు. అందువలన మొదట శబ్దశక్తిసాయమున స్థూలముగా శబ్దార్థ మును తెలిసికొనిపిమ్మట మననముచేయుచు విశేషార్థముల గ్రహించు టకు ప్రతివారు ప్రయత్నించవలెను. అందుచేత నీ ప్రకరణములో తొలుత గాయత్రీ మంత్రమునకు ప్రతిపదార్థ తాత్పర్యములు

సామాన్యులుకూడ గ్రహించుటకై స్థూలముగా వ్రాయబడును. పిమ్మట బ్రాహ్మణములలో గాయత్రీ మంత్రమునకు చెప్పబడిన విశేషార్థములు సంక్షిప్తముగా తెలుపబడును. కావున గురువులకు గురువగు జగద్గురుని యొక్క అమృతమయమైన గురుమంత్రమును-గాయత్రిని-అర్థసహితముగ ధ్యానమొనర్చి ఆ ఈశ్వరునికృపకు పాత్రులము అయ్యెదముగాక: ఆదిభౌతిక అధిదైవిక ఆధ్యాత్మిక దుఃఖములనుండి తప్పుకొని-విడిపడి-పరమధామమును బడయుదముగాక.

గాయత్రీ మంత్రము

ఓం భూర్భువ స్స్వః । తత్ సవితు ర్వ రేణ్యం ।
భర్గో దేవస్యధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥

పదవిభాగము:- ఓం, భూః, భువః, స్వః (సువహ), తత్, సవితుః, వరేణ్యం, భర్గః, దేవస్య, ధీమహి, ధియః యః, నః, ప్రచోదయాత్॥

అన్వయము:- ఓం । భూః । భువః । స్వః । సవితుః దేవస్య । (తన) తత్ వరేణ్యం భర్గః । ధీమహి । యః (భవాన్) । నః। ధియః । ప్రచోదయాత్ ॥

ప్రతిపదార్థము:- ఓం హే రక్షక, భూః సత్స్వరూప, భువః= చిత్ (జ్ఞాన) స్వరూప, స్వః ఆనందరూప పరమాత్మా, సవితుః= సకల జగత్తును సృష్టించు, దేవస్య (తన) = సమస్త విశ్వమును ప్రకాశింపజేయు నీయొక్క. తత్ ప్రసిద్ధము, వరేణ్యం=సర్వోత్కృష్ట మునగు, భర్గః విజ్ఞాన స్వరూపమును, ధీమహి=ధ్యానింతుము, ఉపాసింతుము. యః (భవాన్) సర్వేశ్వరుడవగు నీవు, నః= మాయొక్క, ధియః బుద్ధులను, ప్రచోదయాత్ (సత్కర్మలయందు) ప్రేరేపింపుము.

సంక్షిప్తార్థము:- హే రక్షక । సచ్చిదానందస్వరూప । పరమాత్మా । సకల జగత్తును సృష్టించు, సమస్త విశ్వమును ప్రకాశింప

జేయు నీయొక్క ప్రసిద్ధము, సర్వోత్కృష్టమునగు విజ్ఞానస్వరూపమును ధ్యానింతుము. ఉపాసింతుము. సర్వేశ్వరుడవగు నీవు మాయొక్క బుద్ధులను సత్కర్మలందు ప్రేరేపింపుము.

భావార్థము:- హేరక్షక । సచ్చిదానందస్వరూప । జగదుత్పాదకదేవా । ప్రసిద్ధము, సర్వోత్కృష్టమునగు నీ విజ్ఞాన స్వరూపమును మేము నిత్యముపాసింతుము. మాకు సద్బుద్ధినిచ్చి సత్కర్మలాచరించునట్లు అనుగ్రహింపుము.

1. గాయత్రీశబ్దార్థము :- స్తుత్యర్థక "గై" ధాతువుతో "అవన్" ప్రత్యయము చేరుటవలన గాయత్రీశబ్దము సిద్ధమగుచున్నది.

2. గాయతోముఖాత్ ఉదపతదితి గాయత్రీ-నిరుక్తము-6-12 గానము చేయుచున్న పరమేశ్వరుని ముఖమునుండి మొట్టమొదట ఈ చందస్సు వెలువడెను. కావున దీనిపేరు "గాయత్రి"యయ్యెనని బ్రాహ్మణములు చెప్పుచున్నవి.

3. "గాయంతం త్రాయతే ఇతి గాయత్రి" దీనిని జపించువానినిది కాపాడుచున్నది. కాన గాయత్రి యయ్యెను.

4. ప్రాణములు "గయ" యనబడుచున్నవి. కావున నట్టి ప్రాణములను గాపాడుటచే దీనిపేరు గాయత్రియయ్యెను.

5. "గాతారం త్రాయతే యస్మాద్ గాయత్రి తేన గీయతే॥ స్కంద. పు. కాశీఖం-4-పూర్వార్థ-అ-9 గానము చేయువానిని రక్షించుచున్నది. కాన గాయత్రియని చెప్పబడుచున్నది.

గాయత్రీ మంత్రము బహునామములతో పిలువబడుచున్నది.

1 గురు మంత్రము:- బ్రహ్మచారి విద్య నభ్యసించుటకు గురువుచెంతకు వెళ్ళునపుడు గురుకులమునందు ఉపనయనములో మొట్టమొదట వేదారంభసూచకముగా గురువుచే గాయత్రీమంత్రము

ఉపదేశింపబడును. కనుక నిది గురుమంత్ర మనబడుచున్నది. అట్టి యీ గాయత్రీ మంత్రమునందు ఋగ్యజుస్సామములయొక్క రహస్యముల తెలియజేయుశక్తి గర్భితమైయున్నది.

ప్రణవములోని మొదటి అక్షరమగు "అ", వ్యాహృతులలోని మొదటి లోకమగు "భూః", మంత్రములోని మొదటి పాదమగు "తత్సవితుర్వరేణ్యం" ఈ మూటిపై (అ+భూః+తత్సవితుర్వరేణ్యం") ధ్యానముంచుటచే పరమాత్మ సహాయ్యము లభించి, అనేక విద్యలకు నిధియైన "ఋగ్వేదమును" పూర్తిగా తెలిసికొను శక్తి ప్రాప్తమగుచున్నది. అట్లే-ప్రణవములోని రెండవ అక్షరమగు "ఉ." వ్యాహృతులలోని రెండవలోకమగు "భువః", మంత్రములోని రెండవ పాదమగు "భర్గోదేవస్యధీమహి"-ఈ మూటిపై (ఉ+భువః+భర్గోదేవస్యధీమహి) నేకాగ్రచిత్తము నుంచుటచే యజుర్వేదము యొక్క జ్ఞానమును యథోచితముగ యథాసమయమున కార్యాన్వితమొనర్చుశక్తి లభించుచున్నది.

ప్రణవములోని మూడవ అక్షరమగు "మ్", వ్యాహృతులలోని మూడవలోకమగు "స్వః", మంత్రములోని మూడవ పాదమగు "ధియోయోనః ప్రచోదయాత్" ఈ మూటిపై (మ్+స్వః+ధియోయోనః ప్రచోదయాత్) మనస్సు నమాహితమైనపిమ్మట వ్యాపక పరమేశ్వరునియొక్క సాహాయ్యముచే సామవేదముయొక్క సామ్యశక్తి (To be at level with God) ప్రాప్తమై తన కార్యము లధికముగా పరమాత్మానుకూలము కాసాగును. పరమాత్మవలన తిన్నగా నుపదేశము లభించుటకు సాధనమగుటచే నిది గురుమంత్రమైయున్నది.

2. మంత్రరాజము :- పరిపూర్ణ ఫలదాయక మంత్రముల లోనిది సర్వశ్రేష్ఠముగ శీఘ్రఫలదాయకముగ నెన్నబడుచున్నది. ఇది వైదికసిద్ధాంతము కావున నిది మంత్రరాజమనబడుచున్నది.

3. కామధేనువు:- గాయత్రీ మంత్రము సిద్ధించినపిమ్మట కోరినది లభించును. ఈ మంత్రసిద్ధి పొందినవాని సంకల్పములు నెరవేరుచుండును. కనుక వసిష్ఠమహర్షిదగ్గర బహుశః ఈగాయత్రీరూప కామధేనువే యుండియుండవచ్చును.

4. వేదమాత:- ఉపనిషత్కాలమున గాయత్రీమహాత్మ్యము మిగులపెంపొందుటచే ప్రజలు గాయత్రిని వేదమాత లేక ఛందస్సుల మాతయని చెప్పసాగిరి. "గాయత్రీ ఛందసాంమాతా॥ (మహానారా. ఉ. 15-1) గాయత్రి వేదములకు తల్లి.

5. సావిత్రి:- గాయంత్రీ మంత్రమున పరమాత్మ "సవితా" యని ప్రార్థింపబడెను, సవితకు సంబంధించినది కాననిది సావిత్రి యనబడుచున్నది. మరియు నీ మంత్రాధిదేవత సావిత్రి. కాననిది సావిత్రి యనబడుచున్నది. (ఈ సావిత్రి సవిత పుత్రిక)

6. వేదముఖము:- వేదముఖమన వేదవాణి యని అర్థము. శరీరమున వాణి-సమస్తమునకు అర్థమును వివరించుచు సకల-ఆంతరంగిక భావముల కనుకూలవాదము చేయుచున్నట్లు, గాయత్రి వాణియై వేదములయొక్క సమస్తభావములను వర్ణించుచున్నది. కాన వేదముఖమనబడుచున్నది. ఈ నామము లన్నింటిలో సుప్రసిద్ధమైనది "గాయత్రి" యనియే.

మొట్టమొదట గాయత్రీ మంత్రార్థమును ప్రత్యక్షముచేసికొనినది "విశ్వామిత్రమహర్షి"కావుననే ఈ మంత్రమాయన పేరుతో నడచుచున్నది.

"ఋషి" యన మంత్రమును చూచువాడేగాని నిర్మాణకర్త మాత్రముకాదు. ఏలయన "ఋషయో మంత్రద్రష్టారః"-"ఋషీర్దర్శనాత్" అని నిరుక్తము (2-1) నందు వ్యాఖ్యానించబడియున్నది. కావున మంత్రమునుచూచి దాని జ్ఞానమును పొందువాడు ఋషి, దృశ్యధాతువునకు చూచుట-తెలిసికొని-అనుభవము

చేసికొని తెలియజేయుటయేగాని నిర్ణయించుట యను నర్థ మిప్పటి వరకు నెవరును చెప్పలేరు.

శ్లో॥ యథా చ మధు పుష్పేభ్యో ఘృతం దుగ్ధాద్రసాత్పయః ।
ఏవం హి సర్వవేదానాం గాయత్రీసార ముచ్యతే॥
గాయత్రీ వేదజననీ గాయత్రీ పాపనాశనీ।
గాయత్ర్యాస్తు పరంనాస్తి దివి చేహచ పావనమ్॥

బృహద్ యోగీయాజ్ఞ వల్క్య 4-16

భావము:- పుష్పసారము మధువైనట్లు, పాలసారము నేయి యైనట్లు, రససారము పాలైనట్లు, సర్వవేదములసారము గాయత్రియై యున్నది. గాయత్రి వేదమాత. గాయత్రి పాపనాశని, గాయత్రికంటె పవిత్రపరచెడి దెద్దియు నిహపరలోకములయం దెచ్చట లేదు.

బ్రాహ్మణములలోని యర్థము.

గాయత్రీ మంత్రమునందు మూడుభాగములు గలవు, మొదటి భాగమున ప్రణవము, రెండవభాగమున వ్యాహృతిత్రయము మూడవ దానియందు త్రిపదాగాయత్రీమంత్రమునుఉన్నవి. (1) ప్రణవము- ఓమ్ (అ+ఉ+మ్)

2. వ్యాహృతిత్రయము-భూ-ర్భువః-స్వః

3. మంత్రము:- తత్సవితుర్వరేణ్యం-భర్గోదే వస్యధీమహి- ధియో యోనః ప్రచోదయాత్.

ప్రణవముయొక్క మూడుమాత్రలు సృష్టిక్రమ చిహ్నములు. అవి అవ్యక్త విజ్ఞానమయ క్షేత్రమున లేక మనోమయక్షేత్రమున వర్తమానమై యుండును. శః మానసికశక్తి క్రమముగా అవతార ప్రాణరూపమునందుండును. దీని చిహ్నములే మూడు వ్యాహృతులు, స్పందనమే వ్యాహరణము-ఉచ్చారణ. దీనికి వ్యతిరేకమే

సమాహరణము - చెదరినవాని నొకటిగా చేయుట. సమష్టిలోపల నుండియే వ్యష్టిభావము జనించుచున్నది. ఇట్టులనే ప్రజాపతి మానస సమాధి విశ్వము నిమిత్తము వ్యాహృతులతోయున్న ప్రకటమగు చున్నది. భూః, భువః, స్వః - అను యీ ఉచ్చారణవలన క్రమ ముగా భూర్లోక, భువర్లోక, స్వర్లోకము లేర్పడుచున్నవి. వీనిపేరే పృథివి, అంతరిక్ష, ద్యులోకములు. ఇవియంతయునే ప్రజాపతియొక్క విజ్ఞానత్రికము దర్శనమగుచున్నది. దానివలననే సృష్టి ప్రాదుర్భ వించుచున్నవి. ఈ వ్యాహృతులతో ఏర్పడినట్టి ప్రాణాత్మక సంస్థానమేదిగలదో, దేనినన్నిటిని ప్రతిభాసితమో అది జాతము యొక్క ధరాతలముపై నవతరించునట్టిది ప్రాణము.

మరియు జాతముయొక్క ఉపక్రమపద్ధతిన గాయత్రీ మంత్రముయొక్క మూడుపాదములందును నగుపడుచుండును. దీని ప్రథమ పాదమున సవిత దేవ మనస్సునందున్న శక్తి యున్నది. "మన ఏవ సవితా॥

రెండవ పాదమున పరమాత్మను వరించుట భర్గసంకేతము లేక ప్రాణముయొక్క సంకేతముగలదు. అది తనప్రేరణనిమిత్తము అథవా తాను మేలుకొనియుండుటకై నిరంతరము సవితకై నాధార పడి యుండును. అనగా సమస్తప్రాణము మనస్సునకై నాధారపడి యుండునన్నమాట. మనోబుద్ధిసహితమైనా జీవనముయొక్క స్వరూప మేమియు నుండదు.

మంత్రముయొక్క మూడవపాదమున ధీరూపములో ప్రక టనమగుదాని (జీవనము) యొక్క వివిధశక్తులు మరియాదయున్నవి అని "ధియః॥ అనబడుచున్నవి. "వాక్ వై ధియః॥"

ఇది బ్రాహ్మణముల పరిభాష. ఇది గాయత్రి మంత్ర సమగ్ర జీవనముయొక్క సారగర్భితమైనది. ఈ ముగ్గురునొక్క రాబడుచుం డెట్లు. సవిత్ర లేక మనస్తత్త్వము, ప్రాణమును భర్గలేక

ప్రాణతత్త్వము, మిగిలిన భాగమున ధియః లేక జ్ఞానాదిష్ఠిత కర్మ తత్త్వముయొక్క విశేషమహత్త్వము కలదో అటులనే ఈ మూడును పసుపు వేరంపలె పరస్పరము ఓతప్రోతమై యున్నవి. ఒకటిలేకుండ మరియొకటి యుండజాలదు.

గాయత్రియొక్క ఛందస్సు, ఛందస్సు ప్రయోజనము గానము. ఏగాయత్రము సామమును గానముచేయుచుండునో దానిని గాయత్రి రక్షించుచుండును. కనుక బ్రాహ్మణములయందీ వ్యుత్పత్తి చెప్ప బడినది.

సమస్త లోకములయందు వ్యాప్తమైయున్న సామగానమును ఋషులు గాయత్రమనిరి. అనగా గాయత్రి లోకత్రయ సంజ్ఞయై యున్నది. దీనిని సూక్ష్మదృష్టితో విచారించినచో వేదప్రతిపాదిత విద్యలన్నియు ఈగాయత్రియందంతర్భూతమైనట్లు విదితముకాగలదు. అనగా ప్రాణవిద్య గాయత్రీ స్వరూపము. ప్రాణముయొక్క స్వరూపము. సముంచన ప్రసారములు ముడుచుకొనుట, తిరుగుట "ప్రాణోవై సముంచన ప్రసారణమ్॥

శ్లో॥ జపన్నాసీత సావిత్రీం ప్రత్యగాతారకోదయాత్ ।
సంధ్యాం ప్రాక్ ప్రాతరేవం హితిష్ఠేదాసూర్యదర్శనాత్॥

భావము:- సాయంకాలము నక్షత్రోదయమగువరకు, ప్రాతః కాలము సూర్యోదయముగువరకును గాయత్రీ మంత్రమును జపించు చుండవలెను. (యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి ఆచారాధ్యా 245

శ్లో॥ సహస్ర్ర పరమా దేవీం శతమధ్యాం దశావతారామ్॥
గాయత్రీం యో జపేన్నిత్యం స న పాపేనలిప్యతే॥
హారీతస్మృతి-అ. 4-48

భావము :- వేయి పర్యాయములు గాయత్రిని జపించుట శ్రేష్ఠము, నూరుపర్యాయములు జపించుట మధ్యమము. పదిపర్యాయ

ములు జపించుట అధమము. ప్రతిదినము గాయత్రిని జపించువారు పాపలిప్తుడు కాజాలడు.

శ్లో॥ విధియజ్ఞా జ్జపయజ్ఞో విశిష్టో దశభిర్గుణైః ।
ఉపాంశు స్స్యాచ్ఛతగుణః సహస్రో మానసస్స్మృతః
మను 2-67

భావము:- విధియజ్ఞము (అగ్నిహోత్రాదులు) కంటె జపయజ్ఞము పదిరెట్లు, అది ఉపాంశువైనచో నూరురెట్లు, మానసికమైనచో వేయిరెట్లును శ్రేష్ఠము. మరియు వాచకజపనామము గాయత్రి. ఇది వాక్కును తీవ్రపఱచి పరిశుద్ధమొనర్చును. మానసిక జపనామము సావిత్రి. ఇది మనస్సును పవిత్రపరచి రక్షించును. ఆత్మకజప (ధ్యాన) నామము సరస్వతి. ఇది ఆత్మరక్షాణమొనర్చుచు నావరణమును దూరముచేయును.

జపముకూడ నీతి, శ్రద్ధ, ప్రీతి, సత్కర్మలతోకూడి జ్ఞానయుక్త ఉపాసనాసమన్వితమై యుండవలెను, వీనియుండేది కొరవడినను ఫలితముకూడ తరుగుచుండును. కాని జపము నిష్ఫలమెన్నటికిని కానేరదు.

గాయత్రిపై ప్రముఖ భాష్యము :-

వేద భాష్యములను రచించిన ఉవ్వటుడు, సాయణుడు, మహీదరుడు, దయానందసరస్వతి, అరవిందఘోషు మున్నగువారు గాయత్రీ మంత్రమునకుకూడ విపుల వ్యాఖ్యానములు చేసిరి. అందు ఆంధ్రులు ముఖ్యముగా స్వీకరించు సాయణభాష్యమిందు పొందుపరుపబడినది.

సాయణభాష్యము:- "తత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్యధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్" ఋ-3-5-62-10.

యః సవితాదేవః నోఽస్మాకం ధియః కర్మాణి ధర్మాది విషయకవా బుద్ధిః ప్రచోదయాత్ ప్రేరయేత్ । తత్ తస్య సర్వాను

శ్రుతిషు ప్రసిద్ధస్య దేవస్య ద్యోతమానస్య । సవితుః సర్వాంతర్యామితయా ప్రేరకస్య జగత్ స్రష్టుః పరమేశ్వరస్య । ఆత్మభూతం వరేణ్యం సర్వైరుపాస్యతయా జ్ఞేయతయా చ సంభజనీయం । భర్గః అవిద్యాతత్కార్యయోర్భర్జనాత్ భర్గః స్వయంజ్యోతిః పరబ్రహ్మాత్మకం తేజః ధీమహి వయం ధ్యాయేమ॥

సృష్టికర్తయగు దేవుడు మాకర్మలను లేక ధర్మవిషయక బుద్ధులను ప్రేరేపించుచుండునో, ఆ దేవుడు సకలశ్రుతులలో ప్రసిద్ధుడు. ప్రకాశమానుడు. సర్వాంతర్యామియై సర్వము ప్రేరేపించువాడు. సృష్టికర్తయునై యున్నాడు. అవిద్యను అవిద్యాకర్మలను నాశమొనర్చునదియు, కోరి అందరు నుపాసింపదగినదియు- తెలిసికొనదగినదియునగు నా దేవునియొక్క స్వప్రకాశస్వరూప తేజమును మేము ధ్యానింతుముగాక.

ప్రాణాయామము:- ప్రాణాయామమునకు జపమునకు సంబంధము కలదు. కావున "గాయత్రీమంత్రము" అను నీ వ్యాసములో ప్రాణాయామ విషయములు స్థూలంగా కొంతవరకు వివరింపదలంచి, చేర్చబడినవి.

రక్తము శరీర వ్యాపారమున కుపయోగపడుటవలన అశుద్ధమగుచుండును. ఆ రక్తము శుద్ధముకావలెనన్న హృదయమునుండి శ్వాసకోశములకుపోయి అచ్చట శుద్ధమై తిరిగి హృదయమునకు రావలెను. హృదయమునుండి రక్తము ఊపిరితిత్తులకుపోయి యచట శుద్ధమై తిరిగి హృదయమునకు చేరునరికి హృదయ మొక్కసారి కొట్టుకొనును. ఇటువలెనే హృదయము నిమిషమునకు డెబ్బదిరెండు పర్యాయములు కొట్టుకొనును. వయస్సునుబట్టి మారుచుండును. హృదయము కొట్టుకొనుట—"లూప్ + డప్" శబ్దోచ్చారణవలె నుండును. రక్తమును వెడలగ్రక్కునపుడు "లూప్" శబ్దమువలె కొట్టును. తిరిగి రక్తమును గ్రహించునపుడు "డప్" శబ్దమువలె

ధ్వనించును. దీనిని విశేషజ్ఞులువినా యితరులు గ్రహింపజాలరు, కాన చాలినంత ప్రాణవాయువు శ్వాసాశయములకు చేరకపోయి నచో శ్వాసకోశ సంబంధమైన వ్యాధులు పుట్టుచుండును. పూర్తిగా పరిశుద్ధముకాని రక్తమే తిరిగి హృదయమునచేరి శరీరమంతా వ్యాపించుటచే దురద మొదలగు సాధారణవ్యాధులేగాక భయంకర మగు కుష్ఠురోగములుకూడ సంభవించును. కాన ప్రాణాయామము చేయుటవలన శరీరారోగ్యమునకు చాలా ప్రయోజనమున్నది.

"తస్మిన్సతి శ్వాస ప్రశ్వాస యోర్గతి విచ్ఛేదః ప్రాణా యామః" (యో. ద-2-49). బాహ్యవాయువును లోనికిపీల్చుకొనుట శ్వాసము. లోపలి కోష్ఠమునందలి వాయువును బయటికి విడుచుట ప్రశ్వాసము. పద్మాసనాదులు సిద్ధించినపిదప నిట్టి శ్వాసప్రశ్వా సములయొక్క స్వాభావికగతి నిరోధమే ప్రాణాయామ మనబడును.

రేచకము, పూరకము, కుంభకము, కేవలకుంభకము అని ప్రాణాయామము నాలుగువిధములగును. లోపలివాయువును బయటికి తీసి యట స్తంభింపచేయుట రేచక ప్రాణాయామము. బాహ్యవాయు వును లోపలికి తీసికొని యట స్తంభింపచేయుట పూరకప్రాణాయా మము. ఎక్కడివాయువునక్కడ నిలుచునట్లుచేసి లోపలివాయువు వెలుపలికిగాని వెలుపలివాయువు లోపలికిగాని పోకుండ చేయుట కుంభక ప్రాణాయామము. కుంభకము, కేవలకుంభకములకు స్వల్ప భేదమున్నది. కుంభకము శ్వాసప్రశ్వాసల నపేక్షించును. కేవల కుంభకము శ్వాసప్రశ్వాసల నపేక్షింపదు. ప్రాణాయామపద్ధతులు మహర్షి పతంజలి విరచితయోగదర్శనమున బాగుగా వివరించబడినవి పై పద్ధతులలో ప్రాణాయామముచేయుచో పూర్తిగ దుష్టవాయువు- ప్రాణవాయువు-శ్వాసకోశముల యన్నిభాగములను చేరును. అందు వలన శ్వాసకోశవ్యాధులు మున్నగునవి కానేరవు. ప్రాణాయా మమువలన శరీరబలము వృద్ధియై మనోశక్తు లున్నతిపొందును.

ప్రాణశక్తి సూర్యునిద్వారా వాయువులో వ్యాపించుచుండును. ఆ ప్రాణశక్తితో గూడిన ప్రాణవాయువు ప్రాణాయామముద్వారా శరీరములో ప్రవేశించి యచట రక్తములోకలిసి తన జీవశక్తిని రక్తమున కర్పించి, చెడురక్తమునందలి బొగ్గుపులుసువాయువును గ్రహించి తిరిగి వెలుపలికి వచ్చును. రేచకపూరక కుంభకరూప ప్రాణాయామము శరీరమునకు జీవశక్తినిచ్చి ఆరోగ్యముగానుంచును ఇది పరిపూర్ణశక్తియగుటచే మరియేమందులు దీనికి సాటిరావు. ఇట్లు ప్రాతః సాయంసమయములందు ప్రాణాయామ మాచరించి మనస్సు పవిత్రము, పరిశుద్ధము ఉత్సాహవంతముగా నుంచుకొన వలెను. ప్రబలమైన యిచ్ఛాశక్తిద్వారా యీ ప్రాణశక్తిని రోగ గ్రస్తమైన శరీరభాగమునకు పంపినచో రోగము తొలగిపోవును. దీనినే మానసికచికిత్స యందురు.

ఆరోగ్యముగల మనుష్యునిశ్వాస దినమునకు 21600 పర్యాయములు నడచును. అనగా గంటకు 900 - నిమిషమునకు - 15 పర్యాయములు అని పెద్దలు చెప్పుచుందురు. ప్రాణాయామము చేయుటచే శ్వాసగతి అవరోధింపబడి పైసంఖ్య తగ్గును. శ్వాస ఎంత తక్కువగా నడచునో అంత మానవునిఆయువు వృద్ధినొందును. పూర్వులైన మహర్షులు జనన మరణములను తమ యధీనముజేసు కొనుటకు ప్రాణాయామమే ప్రధానకారణము.

యావద్బద్ధో మరుద్దేహే యావచ్చిత్తం నిరామయం
యావద్దృష్టిర్భ్రువోర్మధ్యే తావత్కాలం భయంకుతః॥

ఎంతవరకు ప్రాణవాయువు కుంభకముద్వారా స్థిరముగా నుండునో, ఎంతవరకు చిత్తము విషయవాసనలకు దూరముగ నుండునో - అంతవరకు చిత్తము నిర్వికారముగ నుండునో, ఎంతవరకు దృష్టి భ్రూమధ్యమున స్థిరమైయుండునో అంతవరకు యమునిభయ ముండదు. అని యోగశాస్త్రజ్ఞులగు పెద్దలనుచుందురు.

పూజ్యులగు ఆర్యులు వేదమంత్రమగు గాయత్రికి ప్రాణాయామమునకై చేర్చిన భాగము

శ్లో॥ ఓం మహః, ఓం జనః, ఓం తపః, ఓగ్ం సత్యం,
ఓం భూః, ఓం భువః, ఓం స్వః (సువః)
ఓం తత్ సవితు ర్వరేణ్యం ।
భర్గో దేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥
ఓ మహోజ్యోతీ రసోమృతం బ్రహ్మ
ఓం భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః

భావము :- మహర్లోక జనలోక తపోలోక సత్యలోకములు భూలోకము భువర్లోకము స్వర్లోకము మొత్తము ఏడులోకములు సుఖముగా శుభముగానుండుటకై నేనిగాయత్రిని జపించుచున్నాను.

మరి జ్యోతిస్సులకు జ్యోతిస్సగు రసామృత పరబ్రహ్మము నందే నా ఆత్మ లీనమగుగాక. ఈ విధముగా నా మనస్సు ఏ వైపునకు పోకుండ నా హృదయమున దిగ్బంధము చేసికొనుచున్నాను.

పూజ్యులగు సాధువులు ఈ త్రిపదగాయత్రికి అదర్వవేదము నుండి ఉద్ధరింపబడిన

ఓం పరోరజతే సావదోమ్ అనుదానిని చేర్చిరి. దానికి వారు వివరించిన భాష్యము ఈ క్రిందివిధముగా నున్నది.

పరోరజసే_సోస్సైఇతిసూత్రేణ, రజసేపర: ఇత్యర్థః రజో గుణాతీతః ఇత్యర్థః, ఉపలక్షితతయా సత్వరజ స్తమోగుణాతీతః ఇత్యర్థః సావదః=అవదః, సవదః, ఓం, ఓం అవతీతి, ఓం రక్షకః ఇత్యర్థః, సవదః = వక్తుంశక్యః, ఉదాహృతిః వేదైః సర్వైః అహమేవవేద్యం: నేను వెదవేద్యుడను కాన శబ్దములచేవాకొనదగిన వాడను అని అర్థము.

అవదః = వక్తుమశక్యః . నేను మాటలచే పేర్కొనదగిన వాడనుగాను.

ఉ:— యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసా సహ — వాఙ్మనస్సులకు అతీతుడు.

భావార్థము:- త్రిగుణాతీతుడును, సర్వరక్షకుడును, వాఙ్మనోతీతుడును, పరమేష్ఠుడును అగు జ్ఞానస్వరూపమును, మేము ధ్యానింతుము, ఉపాసింతుము.

మంత్రానుష్ఠాన పద్ధతి

ఈ మంత్రము ధ్యానధారణ విషయమేకాని జపవిషయమును బోధించుటలేదు. జపింపబడినది నామము. అనుష్ఠింపబడునది మంత్రము. ధ్యానమువలననే ధారణ జరుగును. దేనిని ధ్యానింతుమో దానినే ధరింతుము. ఎట్లు ధ్యానింతుమో అట్లేయగుచుందుము.

సంకల్పము, చిత్తము, చింతన, దృష్టి, శ్రుతి, స్పర్శశక్తి గంధశక్తి. రసశక్తి - ఈ యెనిమిది ధారణలనబడును. సవితృదేవతయొక్క దివ్యప్రేరణలు - శక్తులు ప్రేరితములై దివ్యకిరణములు ప్రకాశించును. దివ్యప్రేరణవలన ధారణలు దివ్యమగును. ధారణలు దివ్యమైన పిమ్మట సవితయొక్క దివ్యరూప సౌందర్య ప్రకాశములు సాక్షాత్కారమగును.

అనుష్ఠానమన మంత్రానుసారము వ్యవహరించుట. అనగా మంత్రమునందు చెప్పబడిన స్థితిని తనయందు ధరించుట. అంతస్థ విజ్ఞానమును ప్రత్యక్షముగ సంసిద్ధపరచుటయే. ఆత్మబోధనము. ఆత్మోద్బోధనము, దివ్యత్వప్రాప్తి, దేవసవితయొక్క సాక్షాత్కారము, దేవసవితయందు సమాహితమగుట - కొఱకే గాయత్రీ మంత్రానుష్ఠానమును ఆచరించవలయును. ఈ మంత్రానుష్ఠానము వలన ఆధ్యాత్మిక ఐశ్వర్యములు ప్రాప్తమగునట్లే సాంసారిక వైభవములును ప్రాప్తమగుచుండును. సాంసారిక వైభవములు ఆధ్యాత్మిక వికాసమును బాధింపవు. కాని యెవరైన సాంసారికలాభమును

దృష్టియందుంచుకొని యీమంత్రానుష్ఠాన మొనర్చినచో ఆత్మహాని జరుగగలదు.

ప్రథమమున ధ్యానమును నిలబెట్టుటకు సరళము స్వాభావికము నైన విధి-నేత్రములను మూసికొనవలెను. నేత్రముల ముందు ధవళ కాంతి యేదికనబడునో దానిపై ధ్యానమును కేంద్రీకరించుటయే. ఇట్లు ధ్యానముచేయగా కొంతకాలమునకు ఆ ధారణలో-ధ్యానము నందు-దివ్యప్రకాశము సంచారము చేయునట్లుండును. దృష్టి దివ్యమైన పిమ్మట దేవసవితయొక్క పరమప్రకాశమయ మహోజ్జ్వలరూపము గోచరించును. దేవసవిత స్వరూపము ప్రకాశమయమే కాని ఆకార వంతముకాదు. ప్రకాశము త్రిగుణాత్మకము : కాని ప్రకాశము మాత్రము సదానిరాకారము. గాయత్రీ మంత్రముయొక్క ప్రతి ఆవృత్తితో ఏ ధారణ దివ్యమగుచుండును. ప్రతిమంత్రమునకు పైకి, పైనుండి క్రిందికి దివ్యప్రకాశము యొక్క ఆరోహణ అవరోహణలు జరుగుచున్నట్లును అనుభవమగుచుండును. ఈవిధముగ గాయత్రీ మంత్రము పునఃపునః పఠించుచు, ధ్యానించు (జపించు) నిరాకార మైనట్లు అనుభవమగుచుండును.

నేత్రములు మూసికొనినప్పుడు నేత్రముల ముందు నిరంతరధవళ ప్రకాశము కనబడినప్పుడంతయు ధ్యానము నిలుపవలెను. అట్లు ముప్పది నిముషములవరకు నిరంతరము అభ్యాసము చేయవల యును. ప్రతి నాలుగైదు నిముషములకు ధ్యానాభ్యాసము భంగము కావచ్చును. అట్లు ధ్యానము భంగమైనప్పుడు సవితాదేవతను స్మరించుచు మరల గాయత్రిని మనస్సులో జపించుచు ధ్యానమగ్నులు కావలెను. ఇట్లు నిత్యము ముప్పది నిముషముల వరకు అభ్యాసము చేయవలయును. మొదట ఐదు నిముషములతో ప్రారంభించి క్రమముగా పెంచవచ్చును.

అభ్యాసము చేయగా చేయగా నిత్యము ఉన్నతి పరిష్కృత మగును. పైనుండి జ్యోతిర్మయమగుచుండును. క్రిందనుండి పైకెక్కలెను

శక్తి ప్రసరించును. ఊర్ధ్వలోకము నుండి జ్యోతి యవతరించును. భూవలోకమునుండి జ్యోతి పైకెక్కును. ధారణ జ్యోతిర్మయమగును అట్టి జ్యోతిర్మయధారణలో దేవసవితయొక్క వరేణ్యంభర్గధారిత మగును. [illegible]ంచును. ధారణము దివ్యమై సాధకుని ఆత్మ దేవసవిత యొక్క దివ్య[illegible]మును దర్శించి అందు సమాహితమగును. అనుష్ఠానసమయమున అనారోగ్యము అడ్డురాకుండునట్లు సాధకుడు సాత్త్వికాహారము [illegible]ంచుచుండవలెను.

గాయత్రీ మంత్రానుష్ఠానము సూర్యుని కెదురుగ నాసనముపై కూర్చుండి జపము ప్రాతఃకాలముందే చేయవలెను. అనగా సూర్యోదయమునకు ముప్పది నిమిషములు ముందునుండి ప్రారంభించి ముప్పది నిమిషములు ప్రొద్దెక్కువరకు చేయవలెను. స్నానమాచరించి ఉతికిన వస్త్రములు ధరించవలెను. ఏకాంత స్థలమున సూర్యునకు ఎదురుగా - సూర్యోదయపు ఎఱ్ఱని కిరణములు హృదయముపై [illegible] పడునట్లు-పద్మాసనము వేసి బాసికపట్టు వేసికొని కూర్చుండవలెను. ఒక గజము వెడల్పుగల తివాసిని భూమిపైపరచి, తెల్లని, కాషాయవర్ణముగల వస్త్రములను పఱచి ఆసనము సిద్ధపరచుకొనవలెను. మనస్సునందే అర్థతాత్పర్యములను మననము చేయుచు గాయత్రీ మంత్రమును పఠించుచుండవలెను. అర్థగ్రహణము చేయకయే పఠించుట నిరర్థకము.

గాయత్రీ మంత్రము

ఓం భూర్భువస్సువః । తత్ సవితుర్వరేణ్యం
భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥.

గాయత్రీ మంత్రముపై పండితుల అభిప్రాయములు.

ప్రాచీనులు, అర్వాచీనులు - నవీనులు, ప్రాగ్దేశవాసులు, పాశ్చాత్యులు [illegible] పండితులెందరో గాయత్రిని గురించి తమ అభిప్రాయములను వివిధ రచనలలో వెల్లడించియుండిరి.

అందు కొందరు పెద్దల యభిప్రాయముల నిందు పొందుపరచు చున్నాము.

1. శ్రీ స్వామివివేకానంద :- (రామకృష్ణ పరమహంస శిష్యులు) అమెరికాయందు గాయత్రీ మంత్రమునుగూర్చి యుపన్యసించుచు నిట్లు చెప్పిరి.

హిందువులు విగ్రహారాధకులు కారు. ఏలయన వారి ధ్యేయ (GREED) మంత్రము గాయత్రి. ఈ మంత్రమున "తత్"-(అ) శబ్దమే యొక పరోక్ష (Invisible) సృష్టికర్త-అనగా సవిత వంకకు సంకేత మొనర్చుచున్నది. అనేకులీ మంత్రమును సూర్యోపాసనా మంత్రముగ నుడువుచున్నారు. కాని అదిసరికాదు. ఏలయన సవితా శబ్దము సృష్టికర్తయైన ఈశ్వరునే బోధించుచున్నది. ఇదియునుగాక ఈ మంత్రమున జ్ఞానము-బుద్ధినిమిత్తమే ప్రార్థన కలదు. కావున నాజ్ఞానదాత జడసూర్యు డెన్నటికిని కానేరడు. ఇంతేకాదు. ఇందొక గొప్ప విశేషము కలదు. ఏమనః ఈ మంత్రమునందుగల "నః" శబ్దము సమాజవాచకమై యున్నది. కాన స్త్రీ పురుషాది మానవ మాత్రులందరికి. దీని జపించు నధికారముకలదు. ఇట్లు మనపూర్వులు విగ్రహారాధకులు కాతనియు, నిరాకార ఈశ్వరునే ధ్యానించుచుండిరనియు, ఈనిరాకార ధ్యానమునకు ముఖ్యసాధనము గాయత్రిమంత్రమనియు, స్త్రీ పురుషులకు గాయత్రీమంత్రము జపించు నధికారము కలదనియు స్పష్టమగుచున్నది.

2. గౌతమబుద్ధుడు:- సుత్తనిపాతమున బ్రాహ్మణకర్మ విధానమును వర్ణించుచు గౌతమబుద్ధుడు వేదమునకు ప్రాముఖ్యమొసగి అట్టి వేదాధ్యయనమునందు గాయత్రీ మంత్రమునకు మిగుల విశేషమొసంగెను.

3. మహాత్మాగాంధి :- పూజ్యపాద మహాత్మాగాంధి యీ గాయత్రిని గురించి ది 24-3-1920 తేది యంగు ఇండియాలో

నిట్లు వ్రాసిరి "...తదనంతరము ఉపన్యాసము, వ్రతము, ప్రార్థన కలదు. అదియొక పూర్వాచారము. పూర్ణోపవాసము శరీరమును, మనస్సును, ఆత్మను పరిశుద్ధపరచుచున్నది. ఉపవాసమువలన మజ్జ కరిగి దీర్ఘమై ఆత్మపైనున్న నిరర్థకమగుబరువు తొలగిపోవుచున్నది. హృదయపూర్వకముగాచేయు ప్రార్థనయొక్క ప్రభావితము మిగుల నాశ్చర్యముగ నుండును. ఒక ఉన్నతావస్థ నుండి మరియొక ఉన్నతావస్థకు చేరుటకై ఆత్మ తొందరపడుచుండునని ప్రార్థన ప్రకటించుచున్నది. ఈ విధముగ లభించిన పవిత్రతయొక్క ప్రయోగము ఉన్నతాకాంక్షలతో జరిగినప్పుడు అదినిజమైన ప్రార్థనయనబడుచున్నది. కావున నిరంతర గాయత్రీమంత్రజపముయొక్క ప్రయోగము నేనిచ్చిన ప్రార్థన పరిభాషను సర్వవిధముల చరితార్థపరచుచున్నది. మరియు నీ గాయత్రీ మంత్రజపము రాష్ట్రీయ విపత్కాలమున శాంతచిత్తముతో చేయబడినయెడల నది సంకటములను రూపుమాపుటకై పరాక్రమ ప్రభావములను చూపెట్టగలదు. మరియు క్రీ. శ. 1912 ఫిబ్రవరి 13న ఢిల్లీలో టిబ్బియాకాలేజీని తెరచుచు నిట్లు చెప్పెను-"వర్తమాన చికిత్సాపద్ధతి సర్వవిధముల ధర్మహిత మయ్యెను. విధిప్రకారము ప్రతిదినము నమాజు చేయువాడుగాని, గాయత్రీ జపము చేయువాడుగాని యెన్నటికిని రోగగ్రస్థుడు కాజాలడు. పవిత్రమైన ఆత్మయే పరిశుద్ధమైన శరీరమును నిర్మింపగలుగుచున్నది. ధార్మిక జీవననియమము యథార్థముగా శరీరాత్మలను కాపాడగలదని నా నిశ్చితాభిప్రాయము."

(స్వాస్థ్య ముక్తి లభించును అను దానినుండి)

4. సర్ మోనియర్ విలియం :- ఇతడు తన "దిబుద్ధిజం" (The Buddhism) అను గ్రంథమునందు గాయత్రిని గురించి యిట్లు వ్రాసెను:-" క్రైస్తవ మతమునకు క్రీస్తుదక్క మరెద్దియును లేదు. ముస్లిము మతమునకు పైగంబర్ మహమ్మదుదక్క మరెద్దియు లేదు. బౌద్ధమతమునకు బుద్ధునిగాక మరేమియులేదు. ఈ పురుషులే

వారివారి ధ్యేయములు. అనగా నీ పురుషులుదక్క వారికి ధ్యానింప దగిన దేదియు లేదనుట. నేను క్రైస్తవుడనే అయినను సత్యము చెప్పుటలో నాకెట్టి సంశయములేదు. హిందువులయొక్క ధ్యేయ మంత్రము "గాయత్రి" ఇది లేకుండ ఋషులుగాని, మునులుగాని మహాపురుషులుగాని జీవింపజాలరు. హిందూమతము ఏ మానవవ్యక్తి విశేషముపై నాధారపడియుండలేదు. ఈ గాయత్రిద్వారా తిన్నగ పరమేశ్వరునుండియే వారు జ్ఞానమును బడయుగలుగుచున్నారు."

5. యోగివర శ్రీ అరవిందఘోష్:- వీరు తన "లైట్ ఆన్ యోగ" (Light on yoga) అను గ్రంథమునందిట్లు వ్రాసిరి—

"ఆత్మజ్ఞానము, ఆత్మనియంత్రణ, ఆత్మసమర్పణ-మార్గమే యోగముయొక్క మార్గము. గాయత్రీ మంత్రమునందును ముఖ్యముగా నీ మార్గమే ఉపదేశింపబడినది. గాయత్రీ మంత్రముయొక్క మొదటి రెండు పాదములయందు పరమాత్మయొక్క మహత్తర గుణములు వర్ణింపబడినవి. ఈ గుణములయొక్క అనుభూతిద్వారానే సాధకుని ఆత్మజ్ఞానము కలుగగలదు. ఈ ఆత్మజ్ఞానముద్వారా తన్ను ప్రభువుదగ్గరకు చేర్చుకోరికతో సాధకుడు స్వయముగ ఆత్మనియంత్రణ మార్గము నవలంబించును. గాయత్రి యొక్క మూడవ భాగమున మా బుద్ధిని ప్రేరేపించుగాక! యని పరమాత్మ ప్రార్థింపబడెను. కావున నీ ప్రార్థనయొక్క అభిప్రాయము సాధకుడా పరమాత్మయెదుట తన యాత్మసమర్పణ మొనర్చుచున్నాడనియే, సాధకుడెపుడు తన బుద్ధియొక్క ప్రేరణాస్రోతస్సు ఆ పరమాత్మయని తలంచుచున్నాడో అప్పుడాతనియందు మిథ్యాభిమానము అథవా అహంకారము ఎట్లు, ఎచట మిగిలియుండును.

ఈ విధముగ ప్రాపంచిక సమస్త దుఃఖములనుండి విముక్తి నొందుటకును వాస్తవిక యోగముద్వారా మోక్షప్రాప్తికిని మార్గము గాయత్రియందు వివరింపబడియున్నది. కావున నాధ్యాత్మిక సాధక

లకు ముక్తికేవల మీ గాయత్రీ మంత్రముయొక్క నిరంతర జపము ద్వారా కలుగగలదు."

ఋషి దేవతాబీజాదులు - కరన్యాస హృదయన్యాసములు.

గా య త్ర్యా వా హ న ము

ఆయాతు వరదా దేవీమక్షరం బ్రహ్మ సమ్మితం గాయత్రీం ఛందసాం మాతేదం బ్రహ్మ జుషస్వమే య దహ్నాత్కురుతే పాపం త దహ్నాత్ ప్రతిము చ్యతే, య ద్రాత్ర్యాత్కురుతే పాపంత ద్రాత్ర్యా త్ప్రతిముచ్యతే సర్వవర్ణే మహాదేవి సన్ధ్యావిద్యేసరస్వతీ, ఓజోఽసి, సహోఽసి బలమసి భ్రాజోఽసి, దేవానాం ధామనామసి, విశ్వమసి విశ్వాయుః, సర్వమసి. సర్వాయు రభిభూరోం, గాయత్రీ మావాహయామి, సావిత్రీ మావాహయామి, సరస్వతీ మావాహ యామి, ఛన్దఋషీ నావాహయామి, శ్రియమావాహయామి బల మావాహయామి.

మ న్త్ర వి వ ర ము

గాయత్ర్యా గాయత్రీ ఛందో విశ్వామిత్ర ఋషి సవితా దేవతాఽగ్నిర్ముఖం బ్రహ్మశిరో విష్ణుర్హృదయగ్ం రుద్రశ్శిఖా పృథివీయోనిః ప్రాణాపాన వ్యానోదాన సమానాసప్రాణా శ్వేతవర్ణా సాంఖ్యాయన సగోత్రా గాయత్రీ చతుర్విం శత్యక్షరా త్రిపదా షట్కుక్షిః పఞ్చ శీర్షోపనయనే వినియోగః

వ. వరదా వరముల నిచ్చునదియు, అక్షరం=నాశరహిత మైనదియు, సమ్మితం వేదబోధితమైనదియు, బ్రహ్మ=పరబ్రహ్మ స్వరూపమైనట్టిదియునగు, దేవి దేవత, ఆయాతు=వచ్చుగాక, ఛన్ద సాంమాతా వేదమాతయగు, గాయత్రీం=గాయత్రి, మే=నాకు, ఇదంబ్రహ్మ పరబ్రహ్మ మిదియని, జుషస్వ=వచించుగాక, అహ్నా పగటియందు, యత్పాపం ఏ పాపము, కురుతే=కలిగినదో,

తత్=ఆ పాపము, ఆహ్నాత్=పగటినుండియే, ప్రతిముచ్యతే=విగత మగుచున్నది, రాత్ర్యాత్=రాత్రినుండి, యత్పాపం=ఏ పాపము, కురుతే=కలుగుచున్నదో, తత్=ఆ పాపము, రాత్ర్యాత్=రాత్రి నుండియే, ప్రతిముచ్యతే=విగతమగుచున్నది, సర్వవర్ణే=అన్ని వన్నెలను బొందిన, మహాదేవి=గొప్పతల్లీ, సన్ధ్యావిద్యే=సద్ధ్యాన ముచే తెలియదగిన, సరస్వతీ=ఓ విద్యాదేవతా, ఓజః అసి= ఇంద్రియశక్తి, వై=సహః అసి=ఓర్పుశక్తివై, బలంఅసి=దార్ఢ్యమవై, భ్రాజఃఅసి=తేజస్సువై, దేవానాం=దేవలయొక్క, ధామ=తేజమును, నామ=పేరును, అసి=పొందినదానవై, విశ్వం ప్రపంచమును, విశ్వాయుః=దీర్ఘాయుస్సుకలదానవును, అసి అయి, సర్వం సమస్త మును, సర్వాయుః=సర్వప్రాణుల ప్రాణమువును, అసి అయి, అభిభూః=ఉద్భవించిన, ఓం = పరమాత్మయగు, గాయత్రీం= గాయత్రీ మంత్రదేవతను, ఆవాహయామి = పిలుచుచున్నాను, సావిత్రీం = (అట్టి) సవితారూపిణిని, ఆవాహయామి = పిలుచు చున్నాను, సరస్వతీం = (అట్టి) విద్యాదేవతను, ఆవాహయామి= పిలుచుచున్నాను, ఛన్దఋషిమ్=ఛందస్సునుఋషిని, ఆవాహయామి= పిలుచుచున్నాను, శ్రియః=(అట్టి)లక్ష్మిని, ఆవాహయామి=పిలుచు చున్నాను.

గాయత్ర్యా=గాయత్రీ మహామంత్రమునకు, ఛందః=ఛం దస్సు, గాయత్రీ=గాయత్రియే, విశ్వామిత్రః=విశ్వామిత్రుడు, ఋషిః=(మన్త్రప్రవర్తకుడగుముని), సవితా=పరబ్రహ్మము, దేవతా= (మన్త్రాధి) దేవత, అగ్నిః=అగ్నిదేవుడు, ముఖం మంత్రముఖము, శిరః = శీర్షము, బ్రహ్మ = పరమాత్మ, విష్ణుః విష్ణుమూర్తి, హృదయం=అంతస్సు, రుద్రః=ఈశ్వరుడు, శిఖా=సిగ, యోనిః= జన్మస్థానము, పృథివీ=భూమి, ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానః= ప్రాణము, అపానము, వ్యానము, ఉదానము, సమానములనెడు,

ప్రాణా=ప్రాణములతో, స=కూడియున్నది, శ్వేత=తెల్లనైన, వర్ణా=రంగుగలది, సాంఖ్యాయన=సాంఖ్యాయస ఋషియొక్క, గోత్రా=గోత్రముతో, స=కూడియున్నది, చతుర్వింశత్యక్షరా=ఇరువదినాలుగక్షరములుగలది, త్రిపదా=మూడు పాదములుగలది, షట్కుక్షిః=(ప్రాక్పశ్చిమ దక్షిణోత్తరోర్ధ్వాదర దిశలు) ఆరును కక్షలుగాగలది, పంచశీర్షః=అయిదు శిరస్సులుగలది, ఉపనయనే=జ్ఞానోపదేశమునందు, వినియోగః=ఉపయోగపడునది.

గాయత్రీమంత్ర ఋషి దేవతాబీజాదులు-అంగన్యాస కరన్యాసములు.

కరన్యాసము

ఓం తత్సవితుః — అంగుష్ఠాభ్యాన్నమః
వరేణ్యం — తర్జనీభ్యాన్నమః
భర్గోదేవస్య — మధ్యమాభ్యాన్నమః
ధీమహి — అనామికాభ్యాన్నమః
ధియోయోనః — కనిష్ఠికాభ్యాన్నమః
ప్రచోదయాత్ — కరతలకర పృష్ఠాభ్యాన్నమః

హృదయన్యాసము

తత్సవితుః బ్రహ్మాత్మనే — హృదయాయైనమః
వరేణ్యం విష్ణ్వాత్మనే — శిరసే స్వాహా,
భర్గోదేవస్య రుద్రాత్మనే — శిఖాయైవషట్
ధీమహి సత్యాత్మనే — కవచాయహుం,
ధియోయోనః జ్ఞానాత్మనే — నేత్రత్రయాయ వౌషట్,
ప్రచోదయాత్సర్వాత్మనే — అస్త్రాయఫట్,
భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః
"నగాయత్ర్యాః పరం మంత్రం"

గాయత్రి కంటె సర్వోత్కృష్టమైన మంత్రము మరియొకటి లేదు. దీని మహిమనుగూర్చి భగవద్గీత ఇట్లు ప్రవచించినది,

భ.గీ॥ 10:35 బృహత్సామ తథాసామ్నాం గాయత్రీ ఛన్దసామహమ్॥

సామవేదమునందుండు ఏ రథంతరాది సామమంత్రములు గలవో వానిలోపల బృహత్సామమును నేనే. గాయత్రి మున్నగు ఛందోయుక్తములైన మంత్రములలోపల ఇరువదినాలుగు అక్షరములు గల గాయత్రీ మంత్రమును నేనే.

ఏతద్విధమగు పరమపవిత్రమగు గాయత్రి మంత్రమును సదా ధ్యానముచేయుచు ధారణచేసి తరింతురుగాక.

గాయత్రీ మంత్రగానము

గాయత్రీ మంత్రగానము సేయరా
మంత్ర రాజమని మానసమెతగనరా
సర్వోపనిషత్సార సంగ్రహంబు రా
బ్రహ్మాదులకు బ్రహ్మత్వ మొసగెరా
పార్థమారుతుల వరమూర్తమురా
ముక్కోటి సురలకు ముక్తిదంబురా
విశ్వామిత్ర దేవతాకమై వెలుగొందునురా
కృష్ణుడు తానె గాయత్రినని నొక్కివక్కాణించెనురా
బీజకీలకాస్త్రమై భీతి నణచురా
విశ్వశ్రీ గురుమంత్రమై విలసిల్లెనురా
భారతీయాత్మతత్వమై భాసిల్లెనురా
వేదాంతవిదులకు వేదితవ్యమురా
సర్వవేదాంత సిద్ధాంత సంగ్రహంబురా
పరోరజ సేయను - పరమార్థమురా
గుప్తతమంబనుచు గ్రుద్దివసంబురా

దైవస్తుతులకు దాపరికమేలరా
మానసంబౌ-గాయత్రిగా మారిపోవాలిరా
కామధేనువు వోలె కాపాడునురా।
చిత్తైకాగ్రతను చేకూర్చునురా।
ఓంకార నాదము ఓర్పుతో వినరా।
అంతరాత్మ ధ్వనులను ఆలకించరా।
అమాత్ర తురీయబ్రహ్మము సదాతానగురా।
సచ్చిదానంద స్వరూప మవ్వాలిరా।
నిర్గుణాత్మతత్త్వ మెఱుంగవలెరా।

ఓం తత్ సత్

గురుతత్త్వము - గురుగీత

ఆధ్యాత్మిక బోధను ప్రధానముగా తీసికొనియే బహుగీతలు వ్రాయబడియున్నవి. భగవద్గీత, గురుగీత, అవధూతగీత, గణేశగీత, ఉత్తరగీత, ఉద్ధవగీత మొదలైనవి కలవు. బ్రహ్మవిద్యా వివరణము నందు శ్రీకృష్ణభగవానుడు బోధించిన భగవద్గీతయే ముఖ్యమైనది. ఇందు కర్మ, భక్తి, యోగ, జ్ఞానములు, సాధనములు బహువిధము లుగా వివరించబడినవి. గురుగీతయందు గురువుయొక్క గొప్పతన మును బహువిధములుగా తెలుపబడినది. దీనిలో సూక్ష్మమైన గురు తత్త్వము వివరించబడియున్నది. గురుశిష్యుల అర్హతలు విపులముగా తెలియగలము 274 శ్లోకములతో గురుగీతను స్కాందపురాణాంతర్గత ఉత్తర ఖండమునందలి ఉమామహేశ్వర సంవాదమునందు చూడ గలము.

శౌనకాది మహామునులు సూతమహర్షిని ఇటు అడిగిరి.

శ్లో॥ గుహ్యాద్గుహ్యతరంసారం । గురుగీతా విశేషతః ।
త్వత్ప్రసాదాచ్చ్రోతవ్యా । తత్సర్వం బ్రూహి సూతనః॥ గు.గీ-2

తా॥ ఓయి సుతా గురుగీతలు నీ యనుగ్రహమునుండి వినదగినవి, గనుక సమస్త రహస్యములలో మిక్కిలి రహస్యమును, శ్రేష్ఠమునునగు ఆ సమస్తమును మాకు జెప్పుమాయని శౌనకాది మహాఋషులు సూతుని ప్రార్థించిరి. సూతు డిట్లుచెప్ప నారంభించెను. మనోహరంబగు కైలాస పర్వతమునందు పార్వతి భక్తితో ఈశ్వరునికి నమస్కరించి భక్తిసాధనముయొక్కకారణము నడుగుచు స్వామీః నాకు గురుదీక్షను ఇమ్మాయని కోరెను. సమస్తవ్రతములలో మేలయినదియు శ్రేష్ఠమునగు గురుమహాత్మ్యమును నాకు జెప్పుము.

5. గు.గీ, శ్లో॥ భగవన్ సర్వధర్మజ్ఞ । వ్రతానాం వ్రతనాయకం ।
బ్రూహిమే కృపయాశంభో । గురుమహాత్మ్య ముత్తమం॥

ఇట్లు ప్రార్థించి, ఓ స్వామి జీవుడు, ఏ మార్గముద్వారా పరబ్రహ్మరూపమగును. నా కొఱకు అట్టి యనుగ్రహమును దయ చేయుము. మీపాదములకు నమస్కరించుచున్నా ననెను. (గు.గీ-6) మహాదేవు డిట్లు పలికెను. ఓ పార్వతీ, పూర్వము ఇట్టిలోకోపకారకమగు ప్రశ్న ఎవరిచేతను చేయబడలేదు. నీవు ప్రత్యక్షముగా నా స్వరూపురాలవైతివి గనుక నీ భక్తికొఱకై చెప్పుచున్నాను వినుము.

గు॥గీ॥-9. శ్లో॥ యోగురుస్స శివః ప్రోక్తో। యశ్శివస్సగురుస్మృతః।
వికల్పం యస్తుకుర్వీత । సనరో గురుతల్పగః॥

తా॥ ఓ పార్వతీ పరమాత్మ స్వరూపము తెలియచేయునట్టి గురువు ఈశ్వరుడుగాను, ఈశ్వరుడు గురువుగాను చెప్పబడినది.

ఇందు ఈ విషయమై సంశయమనస్సుగల మనుజుడు గురుభార్యను బొందిన దోషముగలవాడగుచున్నాడు. భగవంతునియందెట్లు భక్తి శ్రద్ధలు కలిగియున్నామో అట్టి భక్తిశ్రద్ధలు గురువునందు చూప గలిగినవారు ఉపనిత్సారమైన భగవంతుని సాక్షాత్కారించుకోగలరు. భగవంతుని సాక్షాత్కారము కావలెనన్నా గురుబోధలేనిదే జరుగదు. గురువనగా ఉపాధిరూపములోనున్న భగవంతుడే. అజ్ఞానాంధకార మున బడియున్న జీవుల నుద్ధరించుటకొఱకై దేహరూపము ధరించిన భగవంతుడు, అతడు పరావిద్యను బోధించి సంసార సముద్రమును దాటింపజేయును. కాన జ్ఞానగురువనబడును దీనినే గురుగీత యిట్లు చెప్పుచున్నది.

శ్లో॥ 47. అజ్ఞాన తిమిరాంధస్య । జ్ఞానాంజనశలాకయా ।
చక్షురున్మీలితం యేన । తస్మై శ్రీ గురుదేవేనమః॥

తా॥ ఏ గురువుచేత నజ్ఞానమనెడు చీకటిచే గ్రుడ్డివాడగు జనుని యొక్క జ్ఞానచక్షుస్సు పరబ్రహ్మజ్ఞానమను కాటుకయొక్క కణికతోఁ దెఱవబడుచున్నదో, అట్టిసద్గురువుకు నమస్కారము. అపరావిద్యను బోధించి వ్యావహారిక లాభమును కలిగించు గురువులను ఉపగురువు లందురు.

భగవద్గీత 2-46. యావానర్థ ఉదపానే సర్వతః సంప్లుతోదకే,
తావాన్ సర్వేషు వేదేషు బ్రాహ్మణస్య
విజానతః॥

తా॥ సర్వత్ర విస్తృతముగ నీరు పాఱుచున్నపుడు బావిజలముతో నెంత అవసరముండునో జ్ఞానవిలసితుడగు బ్రాహ్మణునికి వేదములన్నింటి తోను అంతే అవసరముండును.

అలం యజ్ఞైరలం యోగైరలం భుక్త్యైరలం ధనైః,
పరస్మిన్ బ్రహ్మణిజ్ఞాతే ఇతివేదాంత డిండిమః-22

అలంవేదై రలం శాస్త్రైరలం స్మృతి పురాణకైః
పరమాత్మని విజ్ఞాతే ఇతి వేదాంత డిణ్డిమః-23.

భావము:- పరబ్రహ్మను నెరిగినచో ఇర యాగ, యోగ, ధనాదులతో నేమిప్రయోజనము, అని వేదాంత డిండిమము-22

పరమాత్మను తెలిసికొనినచో ఇర వేద, శాస్త్ర, స్మృతి, పురాణాదులతో నేమిపని. అని వేదాంత డిండిమము-23

దీనినే గురుగీత. శ్లో॥ జపస్తపో వ్రతం తీర్థం। యజ్ఞో దానం తథైవచ। గురుతత్త్వమవిజ్ఞాయ। సర్వైరి వ్యర్థంభవేత్ప్రియే॥ గు॥గీ-13

ఓ పార్వతీ, జనుడు గురుస్వరూపముయొక్క నిజస్థితిని తెలిసికొనక చేసెడి జపమును, తపస్సును, నియమమును, గంగాది పుణ్యతీర్థ సేవయును, యాగమును, గోదానము మొదలైనవియును నిష్ఫలమైనవేయగును.

జీవు, డెందువలన సద్గురు పాదపద్మముల సేవనుండి సమస్త పాపములు నశించుటవలన పరిశుద్ధస్వరూపుడై పరబ్రహ్మ స్వరూపుడగునో దానిని దెలియవలెను తనకు బ్రహ్మజ్ఞానోపదేశము చేసిన గురు నామమును స్తోత్రము చేయుటయే-అంతములేని పరమశివుని యొక్క నామస్తుతియగును. ఏ గురువువలన జ్ఞానోపదేశానుగ్రహమును బొంది, విశేషమగు అజ్ఞానమును విడుచునో, అట్టి సద్గురువు కొఱకు నమస్కరించుచుండవలెను. గురువే విశ్వేశ్వరుడుగాను, ఆ గురు నివాసస్థలమే కాశీక్షేత్రముగాను, ఆ గురు పాదోదకమే గంగగాను, ఆ గురువుచే నుపదేశింపబడిన పరబ్రహ్మ జ్ఞానమే తారకోపదేశముగాను గుర్తించవలెను. జనులచేత గురుముఖము నందున్న పరబ్రహ్మము, గురువుయొక్క అనుగ్రహము వలనఁ బొందబడుచున్నారు. గనుక జనులు గురువునెల్లప్పుడు నెడతెగకుండ, వ్యభిచారిణియగు స్త్రీ తన ప్రియుని మనసులుంచియు

పరపురుషునియందు మనస్సుంచుటవలెనే ఏకాగ్రచిత్తులై ధ్యానించ వలెను. (గు. గీ. 29) బ్రహ్మచర్యము మొదలైన యాశ్రమము లను, బ్రాహ్మణాది జాతులను కీర్తిని బలాతిశయమును సర్వమును విడిచి గురువుకంటె వేఱుగుదానిని దేనిని తలంచగూడదు. గురు స్వరూపులై గురుధ్యానము చేసెడివారలకు పరమానంద సుఖము సులభముగా బొందదగినదగుచున్నది. గురు ముఖమునందున్న బ్రహ్మవిద్య గురువునందలి అచంచల భక్తిచేత బొందబడుచున్నది. ఇట్లు పొందినవారు మూడులోకములయందును స్ఫుటవాక్కుగల దేవాసురపన్నగులవలెనే యగుచున్నారు. గుకారమే గాఢమగు చీకటిగాను, రుకారమే ఆ గాఢమగు చీకటిని హరించెడి తేజస్సు గాను చెప్పబడినది. కాన అజ్ఞానాంధకారమును నశింపజేసెడి పర బ్రహ్మము గురువేయగుచున్నాడు, దీనికి సంశయములేదు. సమస్త జగత్తునకును గురుఁడొక్కఁడే బ్రహ్మ, విష్ణు, శివాత్మక స్వరూపమగు చున్నాడు. ఏ గురుస్మరణ మాత్రముచేతనే పరబ్రహ్మజ్ఞానము స్వకీయముగానే పుట్టుచున్నదో, అట్టి సర్వస్వతంత్ర రూపుడగు సద్గురుస్వామిని పూజింపవలయును. ఈ దేహమను చెట్టునెక్కియున్న జీవులు, నరకసముద్రమునందు బడుచున్నారు. అటువంటివారల నందరిని నేగురువు జ్ఞానోపదేశము చేత నెత్తిరక్షించబడుచున్నారో అట్టి గురువుకు నమస్కరించి పూజించవలెను. అంతటా వ్యాపించి స్థావర జంగమాత్మకముగానున్న యుష్మత్పదార్థమైన జీవరూపము చూపింపబడినదో, సమస్త జగత్తును వ్యాపించి నిర్గుణమును నిర్మల మును శాంతమును నైయున్నదియో, ఏ పరబ్రహ్మ ప్రకాశముచేతనే జగత్తంతయు వెలుగుచున్నదో, యే పరబ్రహ్మముయొక్క ఆనందము చేతనే లోకులందరు ఆనందించుచున్నారో, ప్రేమరూపమైన పుత్రా దికమంతయు నే పరబ్రహ్మముయొక్క ప్రేమచేత కలుగుచున్నదో, ఏ పరమాత్మచే మనుజుడు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యాది సమస్తప్రపంచ మును గూర్చి చలనాది వ్యాపారములు గలవాడుగా జేయబడు

చున్నాడో, ఏ పరమాత్మ సంబంధమగు నెరుకయే యీ సమస్త జగత్తు నీపై ప్రపంచమునందలి వేఱువేఱువస్తువులయొక్క భేదముల వలనఁ దెలియబడకయున్నదో అట్టి అద్వితీయ స్వరూపుడనగు పరమాత్మ స్వరూపుడైన సద్గురువుకొఱకు నమస్కారములు.

పరమాత్మకు, జీవేశ్వర స్వరూపములచేత ప్రకాశించుచు దెలియవచ్చెడి యీ సమస్తము, కేవలస్వరూపమేమైయున్నది. తన యొక్క కేవలస్వరూపము తానేమై తనకు వేఱొకటి లేకపోవుట వలన వేఱుగాజూచి తెలిసికొనుటలేదు. సర్వకారణుడగు భగవంతుని కొఱకు కార్యరూపమైన సమస్త ప్రపంచము ప్రకాశించుచున్నయది. నానారూపాత్మకమగు నీ సమస్తప్రపంచమునే పరమాత్మకు వేఱుగాక యున్నదియో, యట్టికార్య కారణాత్మకమగు పరమాత్మమైన సద్గురువుకొఱకు నమస్కారము ఈ ప్రపంచమంతయు సద్గురువునందున్నది. సద్గురువు ప్రపంచమునందున్నాడు ప్రపంచమంతయు సద్గురువే.

ఈశ్వరు డాగ్రహించుచుండగా గురువే రక్షించెడివాడగుచున్నాఁడు. గురువాగ్రహించునప్పు డెవడును రక్షించెడివాడు లేడు. మకరందమునందాసక్తిగల తుమ్మెద యొక పుష్పమునుండి వేఱొక పుష్పము నెట్లుపొందునో, యీ ప్రకారమే స్వానుభవజ్ఞానమునందాసక్తిగల శిష్యుఁడొక స్వల్పగురువునుండి వేఱొక నిజగురువును బొందవలయును. సద్గురువు ప్రత్యక్షముగా మూడు కన్నులులేని ఈశ్వరుడుగాను, నాల్గు భుజములులేని విష్ణువుగాను, నాలుగు ముఖములులేని బ్రహ్మగాను జెప్పబడుచున్నాడు. అదృష్టము లేనివారు సద్గురువుయొక్క శ్రేష్ఠమైన రూపమును, గ్రుడ్డివాడు సూర్యోదయమును, నెదురుగా నిల్చి చూడనట్లు చూడజాలడు.

బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు మొదలైనవారందరును గురు కృపను బొందుటచేతను, మిక్కిలిగా గురుసేవ చేయుటచేతను, నట్టి

సామర్థ్యమును బొందిరి.

శ్లో॥ నగురోరధికం తత్త్వం । నగురోరధికం తపః ।
తత్త్వజ్ఞానాత్పరం నాస్తి । తస్మై శ్రీ గురవేనమః॥

ఓం తత్ సత్

ప్రాతః స్మరణీయములు

1 బ్రహ్మానందం పరమ సుఖదం, కేవలం జ్ఞానమూర్తిమ్
ద్వంద్వాతీతం గగనసదృశం తత్త్వమస్యాది లక్ష్యమ్
ఏకం నిత్యం విమలమచలం, సర్వధీసాక్షిభూతమ్
భావాతీతం త్రిగుణ రహితం సద్గురుం తం నమామి.

2 శ్లో॥ చిద్రూపస్యాయగురోః పదం త్రిభువనోంకారాఖ్య సింహాసనం,
సిద్ధాచార సమస్త వేదపఠితం షట్చక్ర సంచారిణం ।
అద్వైత స్ఫురదగ్నిమేకమమలం పూర్ణప్రభాశోభితం ।
శాంతం శ్రీ గురుపంకజం భజమనశ్చైతన్య చంద్రోదయం॥

1 తా॥ బ్రహ్మానంద స్వరూపుడును, బరమ సౌఖ్యము నిచ్చువాడును, కేవల పరమాత్మ స్వరూపుండును, జ్ఞాన స్వరూపుండును, సుఖదుఃఖాది ద్వంద్వములు లేనివాడును, నాకాశ సమానుండును, తత్త్వమస్యాది మహావాక్యములకు లక్ష్యార్థమైన యఖండమగు పరబ్రహ్మ స్వరూపుండును, నద్వితీయుండును, శాశ్వతుండును, విమలుండును, చలనవర్జితుండును, బుద్ధికి సాక్షిమాత్రుండును, తలంపులను లోబడక యతిక్రమించి యుండెడివాడును, రజస్సత్వ, తమోగుణములు లేనివాడును నగునట్టి సద్గురు స్వరూపునిం గూర్చి నమస్కరించుచున్నాను.

2 తా॥ ఓ మనసా సమస్త ఉపనిషత్తుల యందును జెప్పబడిన పరమాత్మ స్వరూపమునకు స్థానమైనదియును, స్వర్గాదిలోక

ములు మూడును స్వరూపముగాగల ఓంకారము సింహాసనమైనదియును, సమస్త వేదముల యందును జెప్పఁబడినదియును, మూలాధారాది షట్చక్రములయందు సంచరించుచున్నదియును, అద్వయ స్వరూపమై ప్రకాశించునట్టి తేజోమయమును, అద్వితీయమును, నిర్మలమును, నిండైన ప్రకాశముతోఁ ప్రకాశించునదియును ప్రకాశస్వరూపమైన చంద్రునియొక్క అభివృద్ధి రూపమునైనదియగు శ్రీ గురు పాదపద్మములను సేవింపుము.

3 మూ॥ యో విశ్వాత్మా విధిజవిషయాన్ ప్రాశ్యభోగాన్ ।
స్థవిష్ఠాన్ పశ్చాచ్చాన్యాన్ స్వమతివిభవాన్ జ్యోతిషాస్వేన సూక్ష్మాన్ ।
సర్వానేతాన్ పునరపి శనైః స్వాత్మనిస్థాపయిత్వా ।
హిత్వాసర్వాన్ విశేషాన్ విగతగుణగణః స్వాత్మనా నస్తురీయః॥

3 తా॥ ఏ చైతన్య స్వరూపుడు విరాట్పురుష శరీరమై పుణ్యపాపకర్మలవలన కలిగినట్టియు, స్థూలతమములైనట్టియు భోగముల ననుభవించి తరువాత సూక్ష్మములైనట్టియు నిజమనోవాసనా స్వరూపములైనట్టియు జాగ్రత్కాలిక భోగములనే స్వీయమగు జ్యోతిస్సుచే స్వప్నమునందనుభవించియు, ఈ స్వప్న జాగ్రద్భోగములనన్నిటిని తన కారణశరీరమునందుపసంహరించుకొని, నిర్విశేషుడై వీడిపోయిన గుణములుగలవాడగుచున్నాడో యట్టి తురీయుడు మమ్ములను రక్షించుగాక.

4 శ్లో॥ హంసాభ్యాం పరివృత్తపత్రకమలైర్దివ్యైర్జగత్కారణం ।
విశ్వోత్కీర్ణ మనేక దేహనిలయం స్వచ్ఛందమానందకం ।
ఆద్యంతైక మఖండచిద్ఘనరసం పూర్ణం హ్యనంతశుభం ।
ప్రత్యక్షాక్షర విగ్రహం గురుపరం ధ్యాయే ద్విభుం శాశ్వతం ॥

4 తా॥ హకారసకారములచేతఁ జుట్టుకొనబడి ప్రవాహమానములగు దేహములయందలి మూలాధారాది పద్మములతోఁ

గూడుకొని సమస్త జగత్కారణమునై ప్రపంచము నుద్ధరించుచుఁ, పిపీలికము మొదలుకొని బ్రహ్మపర్యంతముండెడి సమస్త దేహములం దుండి స్వాతంత్ర్యమును కేవలానందమును, సమస్త సృష్టికిఁ పూర్వము నందును, ఈ సృష్టియొక్క నాశమందును ఏకస్వరూపమైనదియును, ఎడతెగని జ్ఞానరసమైనదియును, అంతట నిండి మంగళస్వరూపమై నదియును, అంతటా వ్యాపించి నిత్యమైనదియును, ప్రత్యక్షమగు అకారాది మొదలైన యేబది వర్ణములును నాశరహితమగు ఆకారముగాగలదియునైన అధికమగు పరబ్రహ్మ వస్తువును ధ్యానించవలయును.

5 శ్లో॥ విశ్వవ్యాపిన మాదిదేవమమలం నిత్యంపరం నిష్కళం ।
నిత్యోద్బుద్ధ సహస్రపత్ర కమలే లుప్తాక్షరే మంటపే ।
నిత్యానందమయం సుఖైక నిలయం నిత్యం శివం స్వప్రభం।
ధ్యాయేద్ధం నపరం పరాత్పరతరం స్వచ్ఛందతస్సర్వదా॥

5 తా॥ ఎల్లప్పుడును వికసించియున్న సహస్రారమను పద్మమునందలి, అకారాదివర్ణములులేని మంటప మధ్యమమునం దుండి సర్వత్ర వ్యాపించినదియును, సమస్తమునకు మొట్టమొదటి దైవ స్వరూపమును, నిర్మలమును, నిత్యమును, అవ్యక్తము మొదలగు సమస్త ప్రపంచమునకు పైనైనదియును, ప్రాణము మొదలైన షోడశకళలును లేనిదియును, ఎడతెగని ఆనందస్వరూపమైనదియును పరమ సౌఖ్యమునకు స్థానమైనదియును, స్వతంత్రముగా నెల్లప్పుడును నాసికారంధ్రముద్వారా ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములతో రాకపోకలు కలిగిన హంసమంత్రముయొక్క వరుసకు పైనై పైగానుండునదియును, శాశ్వతమును, మంగళస్వరూపమునునగు ఆత్మ ప్రకాశమును ధ్యానింపవలయును.

6 శా॥ బ్రహ్మాండంబులు సృజింపఁ బెంప సమయింపన్ జాలు
సామర్థ్యముల్ ।
బ్రహ్మేంద్రాదిసురేంద్రవాంఛితము సంపాదించుచున్ వారికిన్।

బ్రహ్మత్రైత్రక్య వివేకమిచ్చుచును సంభావించుచున్ బ్రోచునా,
బ్రాహ్మిమంగళదేవతా గిరిజలిఙ్ బ్రార్థింతు నశ్రాంతముఙ్॥

6 తా॥ సకల ప్రపంచమును సృష్టించునట్టి బ్రహ్మదేవుని పత్నియగు సరస్వతీదేవిని, సర్వప్రపంచమును పోషించునట్టి నారాయణునిత్యానపాయినియైన మహాలక్ష్మిదేవిని, సకల లోకములను ఉపసంహరింపజేయు పరమేశ్వరుని భార్యయగు పార్వతీదేవిని నిరంతరమును ప్రార్థించుచున్నాడను.

7 గు.గీ. ఓనమః శ్రీ గురుదేవాయ పరమపురుషాయ సర్వ
దేవతావశీకరాయ సర్వారిష్టావినాశనాయ సర్వ
యంత్రచ్ఛేదనాయ త్రైలోక్యం వశమానాయ స్వాహా॥

7 తా॥ ఱు 27 వ్యా॥

8 గాయత్రి సాయం సాయం గృహపతి ర్నో అగ్నిః
ప్రాతః ప్రాతః సౌమనస్య దాతా
వసో ర్వసోర్వసు దాన ఏది
వయం త్వేన్ధానా స్తన్వంపుషేమ. (అథ 19-55-3)

భావము :- ఈ జీవునకు స్వామియైన అగ్నిరూప (అగ్నివై గాయత్రీ-శత. 1-4-1-9) పరమాత్మను ప్రతి సాయంకాలము ఆరాధించుటవలన మనస్సు ప్రాతఃకాలమువరకు, ఆనందితమై ఈశ్వరునకు, వేదమునకు అనుకూలముగ నుండును. పరమేశ్వరా! నీవు మంచి పదార్థములయొక్క దాతవై మా హృదయములందు నివసించుము మేము మా సమస్త అహంకారములను, దుర్గుణములను నీ ప్రకాశమునకు సమిధలుగ చేయుదముగాక.

9 ప్రాతః ప్రాతః గృహపతి ర్నో అగ్నిః
సాయం సాయం సౌమనస్య దాతా,
వసోర్వసోర్వసుదాన ఏధీన్ధానా
స్త్వాశతహిమమహిబు ధేమ॥ అథ-19-55-4

భావము: ప్రతి ప్రాతఃకాలమునందీ విధముగా భగవంతు నారాధించుటవలన సాయంకాలము వరకు మనస్సు అదేవిధముగా సుఖియైయుండును. కాన నీ మనోవృత్తి సహాయముతో నూరు వత్సరములవరకు దోషములను, అవగుణములను జయించుచు శరీరము, ఆత్మ ఉన్నతి నొందుచుండును.

రా మా య ణ ము

10 ఆదౌ రామ తపోవనాదిగమనం । హత్వామృగం కాంచనం,
వైదేహీ హరణం । జటాయు మరణం । వాలీ నిగ్రహణం,
సముద్ర తరణం । లంకాపురీ దహనం । పశ్చాద్రావణ
కుంభకర్ణ హననం । యేతద్ధి రామాయణం.

మ హా భా ర త ము

11 ఆదౌ పాండవ ధార్తరాష్ట్ర జననం ।
లాక్షాగృహే దహనం । ద్యూత స్త్రీ హరణం ।
వనే విహరణం । మత్స్యదేశేవర్తనం । లీలా గోగ్రహణం ।
సంధిక్రియోజ్జృంభణం । రణేవిహరణం ।
పశ్చాద్భీష్మ సుయోధనాది హననం ।
యేతన్ మహాభారతం.

మ హా భా గ వ త ము

12 ఆదౌ దేవకీదేవి గర్భజననం । గోపీగృహేవర్ధనం ।
మాయా పూతన జీవితాపహరణం । గోవర్ధనోద్ధారణం ।
కంసచ్ఛేదనం కౌరవాది హననం । కుంతీ సుతానాం పాలనం।
యేతద్భాగవతం పురాణ కథితం । శ్రీకృష్ణ లీలామృతం॥

ఓం తత్ సత్

—★—

శుద్ధపత్రిక

పుట	పంక్తి	ఉన్నది	ఉండవలసినది
1	5	గృహస్తా	గృహస్థా
6	3	క్రోదాద్య	క్రోధాద్య
7	5	ఫిర్వక్తా	ఫిర్వ్యక్తాపి
11	19	గుర్వ్యాను	గుర్వ్వను
20	14	కుమారు	కుమారుడు
21	15	సత్య	సత్వ
„	16	ఖాషని	ఖాసుని
„	17	ద్వేషింను	ద్వేషింపను
23	9	అజ్ఞావి	అజ్ఞాని
„	21	ఒత్రి	ఒత్ర
29	2	జీవపరచితు	జీవరచితు
31	10	నుండు. ద౯	సుండు.
36	27	ఖటలచే	ఖట్టలచే
39	1	న్యాయా	నాయా
41	10	కటుకొని	కట్టుకొని
42	8	వ్యాపే	వ్యాపి
43	18	గలడు	గలరు
46	11	స్వాభివిక	స్వాభావిక
49	4	ప్రహనము	ప్రహననము
50	1	విజ్ఞతే	విజ్ఞాతే
„	5	కాని	కాన
54	1	చైతన్య	చైతన్యా
„	18	శక్తి	షక్తి
56	21	దైత	ద్వైత
57	12	పదావర్థో	పదపదార్థో
„	18	ఖహ్మముల	బ్రహ్మముల

పుట	పంక్తి	ఉన్నది	ఉండవలసినది
57	20	సామాని	సామానా
58	24	త్వపదార్థ	త్వంపదార్థ
60	21	శక్తి	శుక్తి
61	24	స్వతసిద్ధ	స్వతస్సిద్ధ
62	9	లక్షన	లక్షణ
,,	13	లక్షన	లక్షణ
63	3	కరణడు	కారణుడు
64	16	రాజకా	రజకా
65	18	బీజా	బీజ
66	26	మృత్తికార్య	మృత్తికాకార్య
69	6	అవాకృత	అవ్యాకృత
,,	17	షుప్త్య	సుషుప్త్య
71	4	వాకృతో	వ్యాకృతో
73	12	కాని	కాన
74	13	పటారు	పటాదు
,,	20	అత్రీఉయల	అత్రీఉయం
,,	22	జగ	గజ
75	18	పాద్య	పాద
,,	20	ఖిశ	ఖిజం
,,	21	సుఘా	సుఖా
77	6	సుబాంశ	సుఖాంశ
,,	20	ప్రతిభాసిక	ప్రాతిభాసికా
78	10	లివిద్యావృత్తి	అవిద్యావృత్తి
,,	25	సాక్షిదే	సాక్షిచే
82	1	విటన్నిటి	వీటన్నిటి
83	1	మలత్ర	మంత్ర
86	7	రమార్థము	పరమార్థము
,,	16	లము	లను
94	13	విజుగుత్స	విజుగప్స
,,	16	యనుస్వూ	యనుస్యూ
95	12	ఈ. టి	ఈ. ఉ

పుట	పంక్తి	ఉన్నది	ఉండవలసినది
97	22	భోగముత	భోగముల
,,	23	భూల	భూత
103	3	ప్రదసాత్సయః	ప్రదసాత్వయః
,,	18	భూ	భూః
104	5	స్వర్లొకము	స్వర్లోకము
105	5	యొక్క	యొక
106	1	వారు	వాడు
,,	7	నామమ	నామము
,,	25	బుద్ధః	బుద్ధిః
107	3	జేయత	జ్ఞేయత
,,	4	బ్రహ్మకం	బ్రహ్మరం
,,	6	దేవుడు	ఏ దేవుడు
110	7	ఓ మహాజ్యోతి	ఓ మాహోజ్యోతి
,,	17	రజతే	రజసే
,,	23	వేచ్యంః	వేద్యః
111	14	క్రాశించు	ప్రకాశించు
112	27	జ్యోతిష్కము	జ్యోతిష్కోశము
114	16	నకారము	నధికారము
,,	17	కాతనియు	కారనియు
115	8	పతివ్రత	పవిత్రత ·
,,	16	ధర్మహిత	ధర్మరహిత
116	15	సాధకుని	సాధకునికి
,,	23	అథహా	అథవా
117	5	ఆయతు	ఆయాతు
,,	7	దహ్నా	దహ్నో
,,	9	సహోస్థి	సహోసి
,,	15	సవితా	స్సవితా
,,	17	పుధివీ	పృధివీ
,,	19	షటుషీ	షట్కుషీ
118	7	పైః	పై
		దార్ఢణపై	దార్ఢ్యమపై

పుట	పంక్తి	ఉన్నది	ఉండవలసిన
118	8	యొక	యొక్క
119	18	తత్ప్ర	తత్స
,,	21	హం	హుం
121	23	ఇతు	ఇట్లు
123	23	లోను	తోను
,,	24	లరం	రలం
124	8	సర్వారి	సర్వం
125	2	గు॥గీ 29	గు॥గీ 28
126	3	రూపుడసగు	రూపుడగు
128	25	గురుపరం	గురుపదం
129	15	ప్రదము	పద్మము

సంక్షేపాక్షర వివరణం

భ॥ గీ॥ - భగవద్గీత

శ్వే. ఉ. - శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు

గు. గీ. - గురుగీత

ఈశ. ఉ. - ఈశావాస్యోపనిషత్తు

మహానార. ఉ. - మహానారాయణోపనిషత్తు

టీ. - టీక

అ. - అధ్యాయము

మను. - మనుస్మృతి

ఋ. - ఋగ్వేదము

యో॥ ద॥ - యోగ దర్శనము

శ్రీ. శ. - శ్రీస్తుశతము

శ్రు. - శ్రుతి

బృ. - బృహదారణ్యకోపనిషత్తు

తా. - తాత్పర్యము

శ్లో. - శ్లోకము

ఉ. - ఉపనిషత్తు